Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the ima-ges to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Paul von Martens
Fadershuset

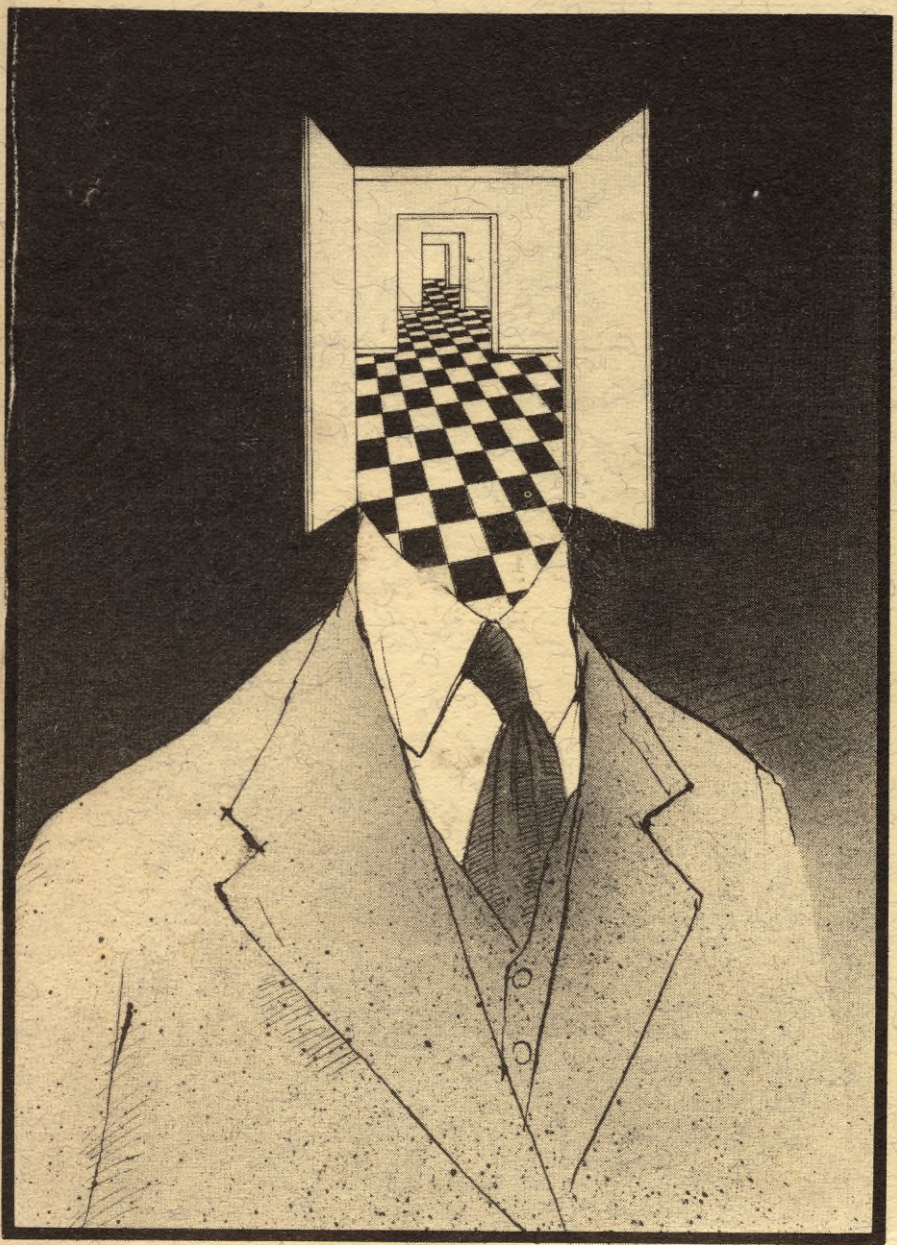

FADERSHUSET

Paul von Martens
Fadershuset

Söderström & C:o Förlags Ab

© Paul von Martens 1983

ISBN 951-52-0836-x

Östra Nylands tryckeri Ab
LOVISA 1983

Till Peter

FÖRSTA DELEN

Viljen I då ligga stilla inom
edra hägnader?
Duvans vingar äro höljda i silver,
och hennes fjädrar skimra av guld.
Psalm 68

Första kapitlet

På morgonen hörde Stig redan i trappan att Anna-Lena var i köket. När han steg in satt hon framåtböjd över tidningen med en smörgås i handen.

– Här står att biskopsmötet har gått in för att de kyrkliga helgerna skall placeras på sina gamla platser, sa hon utan att se upp.

– Det är bra, sa han, det är bra.

– Kan de inte låta religionen vara i fred?

Stig tog sin kopp och gick till spisen och fyllde den med te. Det var alltid snyggt här i köket sedan barnen hade flyttat. Det var till och med så snyggt att en grytlapp som för ett ögonblick lades ner på den blanka ytan bredvid spisen skrek på att bli hängd på sin rätta plats.

– Har vi något pålägg? frågade han.

– Finns här på bordet, svarade hon.

När Stig hade slagit sig ner och börjat breda sina smörgåsar, de tre som han alltid brukade äta, en med korv, en med ost och en med apelsinmarmelad frågade hon utan att se upp från sin läsning:

– Vad var klockan egentligen när du kom hem i natt?

– Kanske den var halv ett, svarade han.

– Jag tyckte att jag hörde att du kom hem med taxi?

Han hade mat i munnen och mumlade bara till svar.

– Jag hoppas att du låter firman betala det, sa hon.

– Jo, sa han, då när det har med tjänsten att göra.

Hon fortsatte att läsa och han sträckte försiktigt fram handen för att dra till sig Västra Nyland som han såg under hennes tidning. Hon lyfte litet på armen så att han skulle komma åt den.

– Jag tror att du är litet för samvetsöm med sådant som är självklart för andra.

Han svarade inte.

– Eller kanske det inte var tjänst i går kväll? frågade hon medan hon vände bladet i tidningen.

– Hos Karin kan du ju inte ha varit så sent.

Också han vände ett blad.

– Nå, sa hon. Tänker du säga någonting?

Han satt och läste utan att bry sig om vad marthorna hade haft för sig i Kyrkslätt och den krock som en älg hade åstadkommit på vägen till Leksvall. Han lade ifrån sig tidningen, vek ihop den och tände sin första morgoncigarrett.

– Det hände någonting i går, sa han.

– Det var ju en omständlig inledning, sa hon.

Då reste han sig och förde tekoppen till diskmaskinen, kom tillbaka till bordet och plockade bort korven, osten och marmeladen och frågade om hon tänkte dricka mera.

– Nej, du kan ta min kopp också. Det var värst vad du har blivit känslig.

– Om du vill åka med mig, sa han, så är det bäst att du gör dig klar.

Han steg ut i frisk kall marsluft och solen lät igen förstå att hon längre fram på dagen skulle lätta på snön och låta den stiga mot höjden. Närmast huset fick den ligga kvar litet längre, svartflagig och varje natt på nytt underifrån förankrad med is. Han tog tag i järnspettet och högg några gånger, klöv halkan i block, medan han väntade på Anna-Lena. Radhuset sträckte sig i en båge nästan ända fram till deras ärvda furubacke, men det var bara i vårsolens hårda ljus, innan träden hade fått sitt lövfilter, som deras eget hus såg begagnat och förgängligt ut. Det fanns ingen risk för att nybyggarna skulle kunna tränga närmare. Åkern mellan dem och sjön ända fram till den gamla vägen nära stranden skulle förbli jordbruksområde.

Anna-Lena kom ut och låste omsorgsfullt ytterdörren.

De körde tigande på de slingrande förortsvägarna ut mot motorvägen där stora skyltar entydigt förklarade att de kom från Järvenpää oberoende

av att Stig alltid påstod att han bodde i Träskända. Det roade honom att folk blev förvirrade och osäkra i geografin när han höll fast vid svenska ortnamn i Finland.

Det fanns gott om plats på motorvägen och den hade en behaglig morgonsträckning som tillät honom att se solen utan att ändå bli bländad. Han bröt tystnaden.

– Det är nog så att det finns någonting i människan som aldrig förändras.

Tanken kändes litet väl djup för morgontrafiken där en paketvagn med järnstegar och plåtrännor på taket just arbetade sig upp bredvid dem och svängde in igen alldeles för tätt inpå.

– Tänker du på dig själv? frågade hon och granskade sina naglar.

– Det också, svarade han.

Hon satt tyst en lång stund. Några gånger kastade han en snabb blick på henne och tyckte om hennes morgonutseende. Det vara bara alltför sammanbitet. Hon gick till varje ny dag som till en uppgörelse. Stackars skolbarn. Eller kanske hon var bra med dem. Aggressionerna hörde till hennes andra liv. Det egentliga. Förtroendeuppdragen och kommittérna.

– Låg det en anklagelse i din röst? frågade hon allt fortfarande intresserad av sina naglar.

– Ingalunda.

– Visst gjorde det.

Stig beslöt sig för att det ändå var bättre att tiga. En lång stund koncentrerade han sig på trafiken och var själv förvånad över att medvetandet kunde vara som en vindtunnel genomströmmad av intryck som inte efterlämnade förblivande spår. Vägens vita markeringar drog som streck igenom honom.

– Du lever ditt eget liv, sa hon, men du kan inte begära av mig att jag också skall höra till dina beundrarinnor. Jag tycker att du är litet löjlig och jag säger det bara för din egen skull.

– Det beror på hur man ser på en människa, sa Stig.

– Jag ser på dig med en väns ögon skall jag säga dig.

– Kanske snarare kamrats, sa han.

– Hustrus, om du vill veta det.

– Tack.

– Men allt är inte subjektivt, allt beror inte på om jag råkar vara på dåligt humör eller generös. Det finns vissa objektiva fakta också.

Stig hukade sig för han visste vad som skulle komma.

– Du är en kort liten rund man som sträcker sig på tå för att pussa alla flickor som har lockigt hår!

Plötsligt var han omgiven av bilar på alla håll och han försökte se vilken fil det var som drog bäst. Han var alltid lika förvånad över dem som lugnt höll sig kvar i högra körbanan medan deras

fart allt mera saktade av för att övergå i rena krypandet. Själv försökte han få syn på någon taxi att följa. Han var övertygad om att yrkeskunskapen alltid drog det längre strået framom de otåliga improvisationerna. Hela livet är egentligen planering, tänkte han. Redan nu har jag utan att ägna det en tanke någonstans inom mig prickat in den rutt som jag skall följa ända fram till Museigatan där hon vill stiga av.

– Jag var ingenstans i går kväll, sa han. Jag var kvar på jobbet.

– Till tolv?

– De gick först vid tiotiden.

– Vilka de?

– De som satt vid spritkärran efter bastun. Ett par från förvaltningsrådet och några andra.

Trafiken började dra igen. Han blev tvungen att skärpa sig när vägen småningom pressades in och blev gata mellan husen i Kottby. Ett långt grönt ljus sög till sig bilar långt framme.

– Plötsligt hörde jag att någon talade om George, sa han.

– Hon gav honom en blick som om hon inte hade förstått vad han talade om.

– Om George, sa han och smålog. Det var det jag hade tänkt prata om.

Anna-Lena drog på sig sina handskar, öppnade sin väska och tittade granskande i den, stängde den igen och sjönk tillbaka i bilsätet i en sista av-

spänd stund innan dagen började ställa sina krav på henne.

– Talade du om den riktiga George?

– George Fåglars, sa han.

– Men han finns ju inte här.

– Jo, det är just det han gör. Jag ringde genast till honom när de andra gick. Jag brydde mig inte om att det var sent.

Stig körde in till trottoaren och stannade bilen. Han lossade hennes säkerhetsbälte och satte sig själv tillrätta med armen över ryggstödet vänd mot henne.

– Och du fick prata med honom? sa hon.

Hon öppnade dörren.

– När skall ni träffas?

– I kväll, sa Stig.

Hon klev ut ur bilen. Innan hon stängde dörren böjde hon sig ännu ner och tittade tillbaka in till honom.

– Han har kanske bott länge här utan att du har haft en aning om det.

Stig nickade.

– Säger det dig någonting om dig själv?

– Hur så?

– Att du inte ens bryr dig om att hålla reda på var han finns som du säger att är din enda verkliga vän.

Andra kapitlet

När Stig kom in på sitt tjänsterum tänkte han ta början av dagen lugnt. Medan han hängde av sig överrocken kastade han en blick på bordsalmanackan och såg att han hade kommit ihåg rätt. Det fanns bara en anteckning och den gällde eftermiddagen. Kerstin hade inte lämnat något bud innan hon hade gått till kantinen på morgonkaffe. Hon hade bara lyft in tidningsbunten, som han ofta lät henne bära ut igen orörd, på hans bord och lagt några manuskriptsidor framför hans plats, ett sätt att visa att han borde börja med dem. Det var VD:s tillägg till presentationen av företaget i Handels- och industriministeriets publikation.

Han ställde sig vid fönstret och såg ned på rusningstrafiken på Södra kajen. Den skulle pågå ännu en timme. Om en stund skulle de stora Stockholmsbåtarna komma, först den vita och sedan de röda. Han sträckte sig efter pappren och ögnade igenom dem lutad mot fönsterposten. Viljo hade skrivit en ny inledning. Avslutningen hade han också skrivit om.

"Den alternativa energiproduktionen kommer att spela en stor roll i världens energiförsörjning redan i slutet av 1980-talet. Finnwave hade redan i snart tio år varit starkt med i utvecklingsarbetet. Hemmamarknaden är, när det gäller storskaliga projekt blygsam, således måste tyngdpunkten, särskilt när det gäller våggeneratorer läggas på produktexporten. . ."

Isflaken hade frusit ihop igen under natten. Sveaborgsfärjan syntes inte till men en brunkrossad ränna visade var den hade gått fram. Det går inte att säga storskalig men vem stryker i verkställande direktörens språk om han själv är stolt över det?

"Kunnandet av allt flere länders teknologiska språk är naturligtvis också ytterst nödvändigt för exporten. Den snabba ändringen inom energiteknologin ställer nya utmaningar även för Finnwave. . ."

Stig trevade i rockfickan efter en penna, tog fram den men lät handen resignerat sjunka.

"Företagets unika vågkraftverk är löftesrikt under förutsättningar att samarbete kan uppnås framförallt med Japan och Förenta staterna. Värmepumpdivisionen bör utveckla. . ."

Det unika vågkraftverket låg skamfilat och illa skadat på ett varv i Åbo. Det var redan ett under att man hade lyckats bärga det under novemberstormarna och detta första experiment hade inte

gett ett enda mätbart värde. Unikt var det, men löftesrikt var det bara om man beslöt sig för att se saken så.

"Bolagets lönsamhet förbättrades något jämfört med de två föregående åren. Resultatet kan trots en viss förbättring inte anses vara tillfredsställande".

Bäst att säga det själv. Men månne Viljo var medveten om den defensiva ton som lyste igenom allt vad han hade skrivit? Stig lade ifrån sig första sidan och ögnade igenom avslutningen.

"Erfarenheterna av organisationsreformen under det första hela året var positiva och de utvisade att satsningen inom bolaget på mera målinriktad ledning och resultatsansvarighet varit ett steg i rätt riktning. Under år 1981 utvecklades organisationen ytterligare bl.a. inom områdena företagsplanering samt marknadsföring av teknisk export. År 1981 uppgjordes även en femårig verksamhetsplan för åren 1982–86".

Här fick Viljo det sagt att företaget numera sedan han hade tillträtt låg i fasta händer och visste vart det var på väg. Stig gick tillbaka till sin plats och tittade på de sidor som han själv hade skrivit. Där fanns inga ändringar, inte heller i förteckningen över viktiga namn. Först kom förvaltningsrådets medlemmar. Verkställande direktören Viljo Kuusi var den enda direktionsmedlemmen som nämndes och längst ned stod det allt fortfarande

Stig Lindholm, informationschef.

– Det är ju löjligt, hade Erkki sagt. Det är bara Alko som nämner sin informationschef och de är tio, om inte tjugo gånger större än vi.

Erkki Palén var ekonomidirektör.

Stig krängde av sig rocken och hängde den över en av besöksstolarna. Nöjd kavlade han upp skjortärmarna och tyckte att underarmsmusklerna var försvarliga. Han lättade litet på slipsen och knäppte upp de två översta knapparna i skjortan. Sedan satte han sig tillrätta, grävde cigarrettpaketet ur fickan och placerade det framför sig på bordet. Han såg sig omkring, steg upp igen och hängde in rocken i skåpet. Han lunkade faktiskt de få stegen dit och tillbaka.

Han hade knappt börjat med den första tidningen när sekreteraren kom tillbaka och satte sig vid sitt bord.

– Kerstin! ropade han.

– Ja, sa hon och ställde sig i dörren.

– Har du sovit gott?

Det var en ritual som hon inte brydde sig om.

– Du har fått din reseräkning tillbaka, sa hon.

– Det blev litet sent igår, sa han och reste sig.

Han gick igen till skåpet, öppnade dörren och tog ut sin rock, grävde i barmfickan efter plånboken och tog ut ett taxikvitto. Han sträckte ut det på rak arm mot henne medan han hängde in rocken igen och hon kom fram och tog det.

– Du kan skriva Centrum-Träskända kl. 00.30.

– Någon orsak?

– Behövs inte, svarade han.

Hon tog kvittot och gick till sitt rum men lämnade dörren öppen och kom strax tillbaka med en blankett som hon lade framför honom.

– Den är alltså inte godkänd, sa hon.

– Vad i helvete, sa han.

Räkningen låg framför honom, snyggt och sakligt utskriven, ett kontorsarbetets konstverk och vid den var fäst ett korrespondenskort med prydligt tryck. Erkki Palén, ekonomidirektör, Finnwave. På det hade han rafsat för hand. "Broder! Vi får alla lov att bli mera exakta i fortsättningen. Vill du vara så snäll och anpassa denhär reseräkningen till verkligheten – så mycket som möjligt. Tack."

Han såg upp. Den välbekanta flimrande fläcken i högra ögats övre synfält var där igen, den dansade och blev större. Bortom den, om den kom ofta, om han inte kunde få bukt med den, fanns medicin mot blodtryck som man aldrig kunde bli fri. Två burkar på skrivbordet och impotens. Han ropade.

Hon kom och ställde sig i dörren.

– Du kunde också trycka på knappen.

– Var inte jävlig nu. Vad är det som är fel?

– Ingenting, sa hon. Det är din stockholmsresa precis som den var och du har sjutton mark och femtio penni att lyfta i kassan.

Hon stod kvar en stund väntande men eftersom

han ingenting sade sträckte hon ut handen mot tidningsbunten.

– Tänker du läsa dehär?

– Nej, så fan heller. Ursäkta.

När hon hade stängt dörren efter sig reste han sig och började gå av och an i rummet. För att ge arbete åt adrenalinet. För att skingra känslan av svindel och illamående. Han stannade framför snabbtelefonen och tryckte kontorschefens kod.

– Det är Stig. Får jag komma?

Kontorschefens rum var kallt möblerat. Den som slog sig ner hos honom hade en känsla av att det gällde att hålla sig till sak. När Pentti såg Stigs ansiktsuttryck tände han röda lampan för att markera att han verkligen stod till förfogande.

Stig slog sig ned med reseräkningen hopvikt i handen.

– Finns det nya direktiv om resor? frågade han.

– Nej.

– Vad fan tror du då att dethär skall betyda?

Stig bredde ut sin reseräkning på bordet framför Pentti som tog den. Han granskade den och sedan redovisningen för expenser. Han använde ganska mycket tid för en så liten uppställning. Utan att sänka pappret tittade han över det på Stig och frågade om det verkligen var en tjänsteresa.

– Det står ju överst, svarade han. Konferens om företagspublikationer.

– Och det var så?

– Jo.

– Och förskottet var godkänt?

– Du ser. Av honom själv.

– Då är allt korrekt, sa Pentti och gav tillbaka reseräkningen samtidigt som han tog emot Erkkis kort som han ögnade igenom med betydligt mindre omsorg.

– Och vad säger du om det? sa Stig.

Pentti gav det tillbaka.

– Du får fråga honom.

Stig satt kvar i hopp om någon annan utväg.

– Du har ingen aning om vad det kunde vara, frågade han.

– Fråga själv. Kanske någon struntsak.

– Du vet att jag inte fuskar med resor och redovisningar så det måste vara någonting annat.

Pentti lutade sig bakåt i stolen och knäppte händerna bakom nacken.

– Det kanske är för att ditt parti inte längre är med i regeringen.

– Jag har inget parti och vad har det med saken att göra.

– Det har absolut ingenting med saken att göra, borde inte ha, menar jag. Men man blir ju litet förstörd på denhär stolen. Du väl också på din. Men hur som helst så skall du ta det alldeles lugnt. Dethär är en liten sak, en mycket liten sak och den är inte värd att du ser ut som om du skulle hålla på

att spricka.

– Din fru har ringt, sa Kerstin när han passerade henne på väg till sitt rum. Du kan få tag på henne i lärarrummet om du ringer före halv elva.

Han ringde henne och hon hade inget ärende alls haft, egentligen, sade hon. Hon talade med låg röst. Det var bara det att hon hade varit ensam i lärarrummet men det var hon inte nu längre. Nästan viskande sade hon att hon tyckte att det var så onödigt det hon hade sagt om Karin och hans sätt och att hon hoppades att det inte var därför som hans röst nu lät så betryckt och dov. Han harklade sig ett par gånger och var tvungen att ta sats innan han kunde säga att han bara annars hade det besvärligt.

– Berätta, sa hon. Jag kan lyssna.

Han hade verkligen svårt att formulera sig, att få det sagt annat än i korta stötvisa meningar med långa pauser under vilka han försökte ge stadga åt sin röst. När han hade slutat var det tyst en kort stund.

– Du kan inte tillåta att de gör så med dig.

– Nej, naturligtvis inte, sa han.

– Och med dig Stig som är så hederlig att du springer efter konduktören i tåget för att få betala.

Ett ögonblick var tonfallet nästan moderligt.

– Det är politik Stig!

Skärpan kom tillbaka, den aggressivitet som all-

tid var färdig att ta upp kampen.

– Nånej, nånej.

– Du är enfaldig Stig. Nu låter du för en gångs skull bli att vara snäll. Gå och ge ifrån dig och ring och berätta. Nej, du kan inte. Jag ringer om jag kan. Puss Stig. Och kram.

Den gula väntalampan brann vid Erkkis dörr trots att han i snabbtelefon hade sagt att han kunde ta emot. Hans sekreterare slog urskuldande ut med händerna och bad Stig slå sig ner. Hon hade tydligen ingenting att göra och det gav ju också en bild av hurpass upptagen hennes chef i själva verket var.

– Han skriver någonting, sa hon, men det är nog snart färdigt.

Stig satte sig inte.

– Du ursäktar väl om jag lämnar dig ensam, sa hon, men jag tror att jag bröt en nagel.

Stig nickade. Hon lämnade rummet och tog sin väska med sig. Hon var på gränsen till den utdöende sekreterartyp som bara sysslade med sitt utseende och chefens tidtabell. Förmodligen skulle hon ha ägnat sig mera åt honom om han inte hade varit en av husets egna. Det var ju också tänkbart att hon kände sig litet osäker inför honom. Erkki hade väl, som många chefer brukade, skrutit med sin åtgärd och kanske berättat att han inte tänkte godkänna Stigs reseräkning för att visa sin tuffhet

och få den stillatigande uppbackning som hon till en del var betald för att ge. Stig höll sig i rörelse i hennes rum hela tiden färdig att ge sig iväg.

Hon kom tillbaka och såg tydligen hans känslor.

– Vänta litet, sa hon när hon gick förbi honom, jag skall säga till att du är här.

Utan att knacka gick hon in i sin chefs rum och lämnade dörren öppen efter sig.

– Är han redan här? hörde han Erkki säga. Säg till honom att han kommer in bara.

Erkki satt vid sitt bord och avslutade någonting som han skrev för hand.

– Sitt ner Stig, sa han. Tyvärr har jag inga cigarretter att bjuda på men du har väl själv.

Stig sjönk ner i soffan som stod vinkelrätt mot skrivbordet och med ryggen mot fönstret. Det var meningen att man skulle sitta bekvämt i den, hopsjunken och med betydligt mindre spänst än den som tronade vid skrivbordet.

– Nå, sa Erkki. Du ser bekymrad ut.

Stig lade reseräkningen på bordet framför honom.

– Har du rättat den? frågade Erkki.

– Nej. Vill du vara så god och skriva på!

– Det tänker jag inte göra.

Han lutade sig tillbaka så långt spiralfjädern under stolsitsen tillät. Han tog spjärn med raka armar mot bordskanten och vickade där lekfullt som den som hade en fullkomlig överblick av läget på

sina domäner. Huvudet gungade också mjukt i takt med stolens rörelser som om han spänstigt hade steppat omkring i boxningsringen väntande på att motståndaren skulle komma ut ur sitt hörn. Stig satt kvar. Han brydde sig inte ens om att se på detta lekfulla charmöransikte.

Plötsligt var det slut på joggningen. Erkki lät sig falla framåt och tog stöd med armbågarna mot bordsskivan.

– Om du bortser från dina egna känslor Stig så måste du medge att det är på tiden att vi får in litet hederlighet igen i dethär bolaget.

Den senare delen av repliken var gammal. Den kom som amen i kyrkan vid direktörernas lunchbord när det blev tal om personalens lönetillägg.

– Vad har hederligheten i bolaget med mina personliga känslor att göra?

– Därför att det är du som inte får din reseräkning godkänd.

Erkki såg tålmodigt och förstående på Stig väntande på att en insikt skulle bryta fram under den rynkade pannan.

– Du och jag har ju den ställningen att vi först och främst måste ställa krav på oss själva, fortsatte han.

De hade faktiskt samma ställning åtminstone i den meningen att Erkki på intet sätt var Stigs förman. Han hade bara fått sig tilldelat att sköta vissa av VD:s rutinuppgifter.

– Jag tycker inte om din ton, sa Stig. Vad har du för anmärkningar?

– Du är ohederlig kära vän. Du försöker komma åt pengar som du inte har rätt till.

Stig ryckte till sig sina papper och reste sig.

– För din del är den här saken slutbehandlad, sa han. Du kommer aldrig mera att få se dethär pappret på ditt bord. Det blir chefen i fortsättningen. Han får lov att sätta sig in i sådana här detaljer.

– Det har han redan gjort, sa Erkki. Jag har talat med honom. Han tycker som jag att det är en bagatell men att vi får lov att börja någon gång med att röja upp.

– Röja upp med vad?

– Både rötan och hälsan visar sig först högst upp. Om vi börjar i toppen så kommer det att fortplanta sig neråt genom hela organisationen. På det sättet till exempel att du själv kräver större noggrannhet av dina underlydande.

Stig stod vid dörren. Det var länge sedan han senast hade fått känna på hur paralyserande makten kan vara också i en av sina mest tillfälliga och lindriga former.

– Du blev säkert bjuden på en god lunch i Stockholm, sa Erkki plötsligt överraskande vänligt.

Stig som inte längre hade någon lust till småprat svarade bara kort att det var självklart.

– Just det, sa Erkki.

Sedan lät han Stig höra en liten föreläsning om

vars och ens plikt att känna till att skattemyndigheterna inte godkände att den som hade fria måltider lyfte fullt dagtraktamente.

– Men när du nu klart har sagt att du försökte lyfta pengar som du inte hade rätt till så låter vi udda vara jämnt. Det är en struntsumma. Huvudsaken är att du förstår principen.

Stig hade en gång tillbringat en kväll i den marmorklädda inre restaurangen på hotell Richmond i Köpenhamn. En träkolsgrill sprakade förtroligt vid ena långsidan medan två tjenere var fullt sysselsatta med att servera rådjurssadel åt en grupp på omkring tio personer från företaget. De var i Köpenhamn för att diskutera en eventuell gemensam dansk-finsk försäljningsframstöt på EEC området. De hade suttit i förhandlingar hela dagen och blivit förplägade så som de också skulle bli det följande dag ända till den stund flyget gick. Ingen hade haft eller skulle komma att få en chans att ge ut en krona av sitt dagtraktamente på livsuppehälle.

Denna kväll var ledig och Erkki hade inbjudit dem alla på en liten anspråkslös måltid, helt i avkopplingens tecken. Han hade börjat med att bjuda dem på drinkar i baren och hade nu som värd haft nöjet och glädjen att välja ett utsökt vin.

– Gott, inte sant? hade han sagt åt Stig när han ställde ner glaset efter en vänskaplig skål.

Stig hade försökt kasta en blick på notan när den

kom men Erkki hade lekfullt lagt handen över den.

– Nu är det slut mina vänner, hade han sagt när de reste sig. Såhär långt har ni varit bolagets gäster men era horor får ni betala själva.

Kontrasten mellan Erkkis två beteenden var så grotesk att det närmast var med en trött handrörelse som Stig öppnade dörren för att lämna kollegans rum.

– Jag hoppas, sa han, att vi kommer att ha mycket litet med varandra att göra i fortsättningen.

Erkki smålog ur en okänd säkerhet.

– Jag tycker att det är beklagligt att du tar det så men det är ju klart att ingen duglig människa sitter alltför många år på en sådan tjänst som du har.

Stigs första impuls när han hade kommit tillbaka till sitt rum var att inspektera sina hjälptrupper. Om någon människa kände alla så gjorde han det, men varje gång han sträckte ut handen för att ringa så visste han att det som han hade varit med om inte var någonting att prata om. Det han egentligen behövde var ett par goda vänner som för hans skull och utan djupare motivering än den som fanns i känslan var beredda att ge Erkki ett kok stryk. Denhär saken handlade inte alls om rätt eller orätt utan om det fanns någon som var på hans sida.

Han kom att tänka på George. Om de hade hållit kontakten så kunde han ha ringt till honom,

men när de nu skulle träffas efter trettio år så var det inte sådana här saker man talade om. Sina nederlag, att man har blivit överkörd i kontorskorridoren. Han ringde på Kerstin. Hon öppnade dörren.

– Vill du vara snäll och beställa ett bord på Rivoli.

– För hur många? frågade hon.

– För mig, svarade han och satt kvar en stund vid telefonen oförmögen att komma på vem han ville bjuda på lunch.

När han gick bad han Kerstin sköta om att en av firmans bilar väntade på honom utanför krogen klockan kvart före två.

Tredje kapitlet

Just i en liten restaurang, också när den är fullsatt vid lunchtid, kan man inte undgå att lägga märke till om det vid något bord sitter ett par som har starkare orsak att mötas än de andra i rummet. Stig hade blivit placerad alldeles utmärkt i hörnet där han satt för sig själv med några sillbitar på sin tallrik. "Jag blir inte fler" hade han sagt åt servitören som då hade tagit bort dukningen framför honom.

De två borta vid ingången och nära dörren till köket hade ätit en lång stund och tydligen bara utbytt alldagliga ord om just ingenting. Trots att de satt vid det mest trafikerade stället utgjorde de ett eget slutet fält som sådana människor gör som på något område lever nära varandra.

När hon lutade sig tillbaka och han tände en cigarrett i väntan på kaffet var tydligen stunden inne. Hon fingrade på lockarna vid tinningen och inte ens den vallmodjupt röda färgen på hennes jumper kunde tävla med intensiteten i hennes blick.

Hennes ögon väntade lugnt på någonting som de visste att han förr eller senare skulle säga. Mannens ord var ännu på väg, hans rörelser var osäkra, han satte sig tillrätta. Hon såg en sekund bort mot Stig och han kände att hennes ögon kunde vara en mans hem. Sådana ögon hade också Karin. Utan att veta om det i relation till honom.

Han tänkte en stund på henne som han träffade oftare i telefon än i verkligheten. Sympatin och en kärleksfull vänskap krävde egentligen inte att man satt tillsammans, ett varmt intresse kunde nå fram ändå. Kvällssamtal då det inte fanns någon hemma att tala med.

Egentligen kunde han ha bett henne på lunch i stället för att sitta och äta ensam. Hon hade säkert kommit eftersom hon rådde över sin tid. Han kunde se henne gripa telefonluren med lerig hand och höra henne svara att det var klart att hon kunde komma. En stund senare skulle hon ha stängt dörren till sin lilla verkstad och skyndat de få kvarteren till restaurangen. Det var ännu inte för sent att ringa.

Kyparen stod plötsligt framför honom med en snaps som han inte hade beställt. Han såg tacksamt upp och tog den, igen stärkt i sin övertygelse att yrkesmän visste vad de gjorde. Kanske han borde ha bett George ut i kväll i stället för att nästan bjuda sig själv hem till honom. George hade blivit mycket glad när han ringde. "Hallå Stig, hal-

lå", hade han ropat till svar som över stora avstånd.

Stig reste sig och gick till telefon. Då han passerade hovmästaren på väg tillbaka sade han till om ett kuvert. Då kyparen dukade för Karin frågade han om Stig ville vänta med varmrätten. Han nickade och fortsatte sina inre förberedelser för kvällens möte.

George hade i tiderna skrivit ner sina dikter på Kårens pappersborddukar. Han rev ut dem och om de dög så stoppade han dem i fickan i annat fall tände han på och höll dem upp som facklor. Och så var det ett tag när han inte alls kom ner för att äta. Inspirerad av Nietzsche hade han beslutat att stänga alla människor ute ur sitt liv. Det enda Stig fick göra för honom var att bära upp maten och ställa den utanför hans dörr och med en knackning tillkännage att han kunde sticka ut handen. Det hade fortgått i två dagar, ända till dess George kom till ett ställe där Nietzsche kände sig så ensam att han gick ut på ängen och kysste en häst. Då hade också George kommit ned till Stigs rum med fullgod orsak till att han bröt sin isolering.

Stig sträckte handen efter matsedeln och började studera den. Han började känna sig färdig för huvudrätten och beslöt sig för att den skulle bli halstrad forell.

Han såg Karins ansikte i dörren. Hon tittade spanande in och vinkade när hon upptäckte ho-

nom och försvann sedan till garderoben. Hon var söt i sin pannlugg och sitt mörka pageklippta hår.

När hon kom in igen kom hon raskt fram till honom och slog sig ner utan ceremonier. Hans lilla ansats att resa sig förblev oförverkligad. Det hörde inte till deras sätt att vara.

– Det var härligt att du ringde, sa hon. Det är en hopplös dag.

– För dig också?

– Jo. Vad skall vi äta? Har du redan beställt?

– Hon tog matsedeln och han pekade på forellen och det tyckte hon kunde bli gott men tyvärr utan vin för hon tänkte faktiskt fortsätta med arbetet.

– Jag störde dig, sa han, men jag behövde det.

Han skakade fram en cigarrett ur paketet.

– Du tar livet av dig med ditt rökande, sa hon. Jag tycker mycket illa om det.

Stig valde att inte följa upp tråden även om han gärna skulle ha hört henne säga litet mera om varför hans hälsa var viktig för henne. Med henne kände han starkt alla de år som låg mellan dem och alla de avskedskramar och kyssar han hade gett hade alltid på djupet varit utan hopp. Hennes sätt att trycka sin kind mot hans snabbt och lätt kunde aldrig missförstås. Han var ofarlig för henne.

– Kanske du också behöver det, sa han. Att vi två sitter och pratar.

– Vänner måste träffas, sa hon och lutade sig fram emot honom så troskyldigt och allvarligt att

han sträckte på sig och askade av sin cigarrett innan det ännu behövdes.

– Du känner dig ensam?

– Nej, sa hon. Jag håller på att lära mig, jag tror att jag håller på att slippa föreställningen att jag borde leva tillsammans med någon eller bli gift nån gång. Det är så skönt att ha sin våning för sig själv, att kunna föra en tanke till slut, att kunna läsa när man vill, att kunna spela den musik man vill och att ostörd kunna meditera över var man vill fortsätta i morgon med leran.

– Har han låtit dig vara i fred?

– Han ringer då och då och klagar. Det är väldigt tungt med en karl som inte kan samla ihop sig själv, men jag har hållit honom uppe tillräckligt länge. Har jag inte? Tycker du att jag är hård?

– Han levde ju på dig. Det kan ju hända att han börjar med någonting nu.

– Vet du Stig jag skulle någon gång vilja möta en man som inte lägger sig för mig, som inte är sådan att jag måste visa att jag är stark.

Karin såg så allvarligt på honom att han gärna hade velat ändra litet på det han såg i hennes ögon.

– Jag är trött på sådana som tvingar mig att dominera.

– Jag är inte säker på att jag skulle klara dina krav, sa han.

– Nej, sa hon, det kan hända. Därför är det ju bra att vi har det som vi har det.

Hon märkte vad hon hade sagt och satte sig tillbaka i stolen och skrattade. Hon bredde ut servetten i famnen medan kyparen lade för henne fisk och väntade till dess han hade serverat Stig och avlägsnat sig.

– I alla fall, sa hon, så skulle du få lägga av dendär bekymrade blicken om du skulle vara min älskare.

– Jag lovar, sa Stig.

– Nej, sa hon. Vi har det hellre såhär, det varar längre.

– Vad vet du om mina långtidsplaner? sa Stig.

– De handlar säkert inte om mig, sa hon, för det är fel kemi mellan oss.

Stig slog upp ett glas vin åt sig och såg frågande på henne men hon skakade på huvudet.

– Så du fortsätter att vänta på den enda rätta och sen gifter du dig?

– Det kan lika väl hända att jag fortsätter att vara ensam och frilansar litet då och då.

– Och så tröstar jag dig när det går illa.

De ägnade sig båda åt att äta och när deras blickar någon gång möttes gjorde Stig den reflexionen att hon när det gällde honom bara använde sina ögon till att se med, uppmärksamt, retsamt och ibland också kärleksfullt.

– Egentligen, sa han, är jag mycket upprörd.

Han valde att framställa sig för henne som en lättsårad idiot vilkens huvudsakliga problem det

var att han blev så satans arg för en obetydlig skitsaks skull. Han kände sig faktiskt fri att använda ord som han i regel fann oförenliga med sig själv.

– Det är ingen småsak om en människa blir sårad, sa hon.

– Men man kunde väl bli sårad för någon stor och värdig saks skull, sa han.

– Så är det ju aldrig, sa hon.

Det blev så odramatiskt när hon tog honom på så stort allvar att han försökte lägga någonting mera tungt vägande i hennes djupa förståelse.

– Egentligen är det ju en liten sak men den visar ju att jag är en sån som man kan göra så med.

– Det är du inte, sa hon. Då skulle vi inte vara vänner.

En liten stund talade de om vänskap och hur den alltid förutsatte högaktning. Det påstod hon att kärleken i nödfall kunde hoppa över, det hade den faktiskt alltid fått göra i hennes liv. Hon kunde inte fatta hur det kom sig att hon osvikligt hade fått tag på karlar som aldrig blev vuxna.

– Jag börjar misstänka att jag är född alkoholisthustru, att de är sådana som jag, menar jag, bara med den skillnaden att jag ändå alltid till slut har kraft att kasta ut karlsloken.

– Och beundran, sa Stig. Jag skall i kväll träffa en vän som jag inte har sett på trettio år. Vi beundrade varann och vi gav världen tio år på sig innan vi skulle slå den med häpnad, eller mest han för-

stås.

– Du har inte sett honom sen dess?

– Nej.

– Hur i världen?

– Det var bara ett läsår. Jag flyttade till Helsingfors och någon gång hörde jag att han hade begett sig utomlands och så var han borta.

– Det blir ju väldigt spännande för dig.

– Kom, sa han när jag ringde, kom genast.

– Jag skulle vilja vara en fluga i taket i kväll, sa hon.

– Behövs inte, sa han. Du skall få träffa honom. Jag tar honom med upp till dig, upp till ditt ekande tomma hem. Nån gång.

En buss stannade utanför fönstret som en stor skugga. Om en stund drog den sig undan. Karin hade ätit färdigt. Hon lät kniv och gaffel ligga på tallriken.

– Du tycker väl inte att jag är en patetiskt ensam fröken som behöver herrsällskap?

–Nej, sa han. Du är den ena av mina två vänner. Du vill säkert ha litet efterrätt.

– Massor, sa hon. Och dessutom skall du få betala till straff.

Klockan var tio före två när de steg ut på gatan framför restaurangen. Han såg sig om efter den svarta direktionsbilen som mjukt brukade glida fram just när det var meningen.

– Jag går hellre Stig, sa hon, det är ju nästan vår i

luften.

Hon kysste honom lätt på kinden.

– Och tack.

Han gick med henne de få stegen ner till Kalevagatans hörn. Medan han ännu en gång såg på sitt armbandsur halvsprang hon över gatan, vände sig om, vinkade och vandrade raskt vidare med händerna djupt nedstuckna i kappfickorna. Hennes sätt att gå visade att hon hade helt klart för sig vad hon skulle ta itu med så snart hon var framme i sin verkstad. Ibland nästan sprang hon några steg.

Ingen bil. Han skulle hellre ha gått han också, slagit följe med henne, men det kunde han inte göra. Då skulle Unto köra fram bilen och bli sittande i kanske en timme i tron att Stig inte kunde bryta upp från krogen.

Någon tutade lätt. Gav signal ännu en gång bakom honom. Han vände sig om. En grå skåpbil stod parkerad vid trottoaren. Mannen inne i den vinkade på honom. Han vinkade ända till dess Stig satte sig i rörelse och tveksamt gick närmare, då lutade han sig åt sidan och lät framdörren slå upp. Finnwave stod det på den. Det var meningen att Stig skulle stiga in.

– Jag var nog här hela tiden men du såg inte, sa han då Stig klättrade upp.

Dörren skrällde till då Stig drog igen den.

– Du har väl ingenting emot att jag kör via posten med några paket?

Stig svarade inte. Medan de körde och han märkte att han måste hålla i sig för att inte skakas omkring på bänken hörde han då och då nya körorder ropas ut till företagets bilar genom högtalaren under instrumentbrädan. När de kom fram till posten och den andra gick runt bilen för att ta ut sina paket klev också Stig ur. Utan ett ord till förklaring började han gå till fots tillbaka till sitt arbete.

Stigs ilska hade inte gått om då han kom upp i sin våning.

– Tack, sa han när han gick igenom Kerstins rum på väg till sitt eget.

Hon såg förvånat på honom.

– för att du inte ordnade en lastbil åt mig, sa han när han stängde dörren om sig.

Han såg på ljusen på sin telefon att hon började ringa.

Om en stund öppnade hon dörren.

– Du behöver inte skälla på mig, sa hon. Jag hade beställt Chryslern. Du kan kontrollera själv.

– Och jag fick en grå paketbil.

– Det var Palén som tog Chryslern. Han har dessutom sagt till på körcentralen att direktionsbilen i fortsättningen bara står till förfogande för direktörerna. Hon ryckte på axlarna och stängde dörren.

Fjärde kapitlet

George hade ropat till honom som över långa avstånd och hade fattat sig väldigt kort i telefon som om samtal över många år hade varit väldigt dyra. När kvällen kom och Stig steg av spårvagnen vid Femkanten så gjorde han det som vid slutet av en lång resa.

Stadsdelen som han gick in i var mörk och främmande, gatorna tomma. Köp- och försäljningsaffärernas sparsamt upplysta fönster lockade honom flera gånger att sakta in sina steg. Deras stämning av begagnat men kanske användbart fick honom att stanna och till att gå över gatan till något nytt fönster där han bland väckarur, ljusstakar och skrivmaskiner hoppades på att få syn på någonting som han ännu inte visste vad det var.

Vid Georges hus var dörren mot gatan stängd. Man skulle gå in genom porten stod det på en skylt. Trappuppgången låg inne i gårdens mörkaste hörn. När han hade ryckt upp dörren fick han treva en god stund innan han fick tag på kontakten

till belysningen. Han skyndade sig inte upp för trapporna så som han hade föreställt sig och han trevade och såg sig om innan han ringde på.

George öppnade själv dörren. De tunga glasögonen hade glidit långt ner på näsan och hans blick var en förbiilande sekund upptagen med något helt annat innan leendet bröt fram och han sträckte ut sin arm och drog in Stig.

– Nåja, sa han, nu kommer du.

Han gick in i det lilla vardagsrummet och väntade där medan Stig hängde av sig sina ytterkläder. Han stod bredvid ett brunbetsat matsalsbord där han hade arbetat av skrivmaskinen och pappren att döma. Längre borta vid en dörr stod tre barn och tryckte i långa nattlinnen, mamman ropade på dem från något annat rum.

Redan rummet störde de oklara förväntningar som Stig hade haft. Det bruna bordet, de två olikadana länstolarna på var sin sida om en golvlampa med bruten skärm, den smala soffan längs väggen mot köket och den lilla skänken på vilken telefonen stod talade om ett armod som inte bara hade med pengar att göra utan också med sinne för eller vilja att göra någonting av den plats där man bodde.

George stod mitt i rummet, bredvid sitt bord, han hade tagit av sig glasögonen och lagt dem på pappren.

– Som jag sade i telefon så ser du att jag sitter här

och arbetar varje kväll.

Stig kastade en blick på pappren. Det var någotslags officiella dokument. Själv hade han sedan många år försökt låta bli att ta med sig arbete hem, så gott det nu gick.

– Det är inte dikter ser jag.

George skakade på huvudet och smålog. Håret stod rakt upp som om han hade plöjt igenom det med fingrarna åtskilliga gånger.

– Jag har slutat. Min sista diktsamling blev inte ens recenserad. Kom till köket så äter vi någonting.

George gick före och sa till barnen att de skulle gå i säng nu.

– Stephanie! ropade han. Barnen!

Redan under de få stegen mot köket kände Stig en underlig tunn unken doft som väckte oklara minnen inom honom och den blev ännu starkare när han steg in och slog sig ner vid köksbordet där tallrikarna från barnens måltid stod kvar.

– Det finns litet kaffe här, sa George och lyfte en kanna från spisen där den stod bland kastruller och kittlar som tydligen hade sin plats där och i vilka man bara fortsatte att koka där man senast hade slutat.

– En kopp skall du också ha, fortsatte han och gick till diskbänken som var oupredd och hittade där en mugg som han sköljde ur och torkade.

– Socker kan du ta från hyllan ovanför dig.

Stig reste sig och såg en mängd olikfärgade solkiga burkar i olika storlek, socker, kaffe och vad de kunde innehålla. När han satte sig igen kom barnen och ställde sig tätt omkring honom. George förblev stående och såg på sina barn.

– De ser ju på dig som på en uppenbarelse.

Annika som var sju år var ivrig att berätta att hon hade födelsedag på jungfru Marie bebådelsedag och Helen, som var ett par år yngre kom riktigt nära honom och frågade varför han inte hade mustascher som pappa. Niklas som var alldeles liten sade ingenting utan stod bara och lutade sig tillgivet mot hans knä. George sade att barnen var som de var helt enkelt därför att det nästan aldrig kom någon på besök till dem.

– Vi har ju bott ganska länge här men inte skaffar man sig nya vänner i denhär åldern.

Medan han talade dök Stephanie upp och lade utan ett ord fram smör och litet ost i en plastask. Brödet låg redan på bordet. Sedan ställde hon sig hjälplöst vid dörren och lutade sig där mot väggen. Hon var mycket mager och hennes klänning eller kanske underkjol hängde snett under en stor ylletröja som hon tryckte till sig med händerna korslagda över bröstet. Det var bara hennes ögon och hennes långa mörka hår som var tilldragande.

Om en stund bad hon barnen komma och försvann själv.

De behövde upprepade tillsägelser med allt be-

stämdare och högre röst från George innan de kunde slita sig. Kort efter det att barnen hade gett sig iväg och de tydligen hoppade och lekte i sina sängar reste sig George utan någon förklaring och gick in till dem. Medan Stig bröt sig ett stycke bröd och tveksamt skar sig litet ost av den lilla bit som fanns kvar hörde han George läsa aftonbön med barnen. Han gjorde det högt och rytmiskt och efter några få ord föll barnen in med ivrigt pip och kvitter. När han kom tillbaka sade han förklarande:

– Jag lär dem det helt mekaniskt. Det har de stor nytta av längre fram.

– Du har härliga barn, sa Stig. Mina flickor har redan flyttat hemifrån.

– Dethär är min andra skörd i livet. De stora är i Sverige och det är deras mor också. Hon är mycket bitter.

– Möter du dem någonsin?

– Här kan jag ju inte ta emot dem, som du ser. Men jag bygger och när huset är färdigt så skall de ha sina egna rum. Varje barn skall ha sitt eget rum. De skall veta att de kan komma när de vill och att de har en plats som är deras egen hos deras far.

– Då blir det ett stort hus, sa Stig.

I tankarna räknade han igenom övre våningen och nedre i sitt hus utan att komma fram till ett lika stort antal rum som George skulle komma att behöva.

– Men jag har ingenting emot denhär bostaden heller, sa George.Vi skall inte förakta den. Den har varit en bra tillflykt för oss i åtta år. Jag är tacksam mot den.

Han såg med kisande ögon, med road blick på sin vän alldeles som om han hade berättat om ett vänligt skämt som livet hade låtit honom råka ut för. Men det Stig fäste sig vid och såg på var att han var så trött nedanför ögonen. Det fanns så mycket rynkor och djupa hudveck vid käken på väg mot halsen. Alldeles för tidigt höll en gammal man på att stiga fram i honom.

– Stig, sa George. Jag tror inte att det är någon tillfällighet att vi möts igen.

– Nej, det är det säkert inte, sa Stig.

– Och du har inte förändrats.

– Någonting har det väl hänt.

– Vad gör du?

– Informationschef på Finnwave.

– Men vad gör du?

– Jag försöker visa att vi håller på med viktiga saker, våggeneratorer, värmepumpar. . .

– och du super med folk?

– Också det.

– ordnar mottagningar?

– också det.

– Och så är alla hyggliga och trevliga mot dig. Just som du alltid ville ha det.

– Ganska.

George fnös. Han stötte ut luften genom näsan och mustaschen och reste sig och gick fram till fönstret bakom Stig som hela tiden hade känt att det fanns någonting där, det hade hörts små prasslanden. När han vände sig om såg han att det var en papplåda med små fuktfläckar i botten. Det var därifrån den unkna doften kom som fyllde hela köket.

– Dethär är mitt party. Jag tycker om att mata dem.

Stig brydde sig inte om att resa sig för att se. Han mindes sedan sin barndom hur det såg ut i en låda med vita möss, det äckel han alltid hade känt när han hade försökt städa upp litet bland exkrementer och sönderrivna bitar tidningspapper.

– Man kan inte ha fel förväntningar på dem. De äter och ger litet mera arbete, det är allt.

George kom tillbaka och slog sig ner på sin sida av bordet.

– Men du ville ju alltid ta hand om människor så du tycker väl att jag är litet bisarr.

Han talade intensivt, men ögonen var oförändrat lugna om inte litet gäckande eller skämtsamma.

– Du tar säkert ansvar för människor också, sa Stig.

– Människor, sa George, de tar inte alls ansvar för varandra som de tror. De stöder sig mot någon annans svårigheter för att kunna tro att de själva är

starka och goda. Det är bäst att man inser det. Det är därför som det är bra att mata vita möss, då kan man inte inbilla sig någonting om sig själv.

Orden kunde ha varit cyniska om inte Georges leende hade varit. Stig tände en cigarrett och sträckte handen efter kaffepannan. Den var tom. Hela tiden såg han med spänd uppmärksamhet på George och lade pannan i djupa veck för att dölja sin förvirring.

– Stephanie! Mera kaffe åt Stig, ropade George.

Då reste sig Stig snabbt, tog kaffepannan och gick själv fram till spisen medan han försäkrade att han kunde koka det själv.

– Nej, nej, sitt. Det är bra för henne att inte behöva vara ensam.

Stephanie kom och tog utan ett ord kaffepannan. Hela tiden höll hon vänstra handen tryckt mot bröstet med fingrarna mot halsen. Hon kämpade med andningssvårigheter.

– Hon har astma, sa George.

– Det är väl inte det att jag röker som stör dig? frågade Stig osäkert.

Hon skakade på huvudet.

– Lid inte så, sa George. Du får inte lida så. Förstår du inte att det inte bara är du som lider?

Stephanie böjde på huvudet och drog in luft med ett råmande ljud, flera gånger. När hon kunde tala igen såg hon på honom.

– Försök orka, sa hon.

Hon stod kvar böjd över spisen. Stig släckte sin cigarrett och skar sig en skiva bröd. George såg på medan han gjorde det och sade att han lugnt skulle skära mera och att det fanns sylt på hyllan om han ville ha, det var bara att ta för sig. Stig bredde smör på brödet och såg ömsom på Stephanie, ömsom på hennes man, men det fanns ingenting han kunde komma på att säga. Allt var lugnt och ändå fel. George satt helt i vila medan han sade de mest oroväckande saker.

– Jag blir så sorgsen när jag tänker på henne, sa han som om hon hade varit både döv och i ett annat rum.

– Att jag har tagit henne hit, till dethär landet där hon inte ens förstår vad människor säger.

– Litet förstår jag nog, det mesta egentligen, sa Stephanie, som nu tryckte båda händerna mot bröstet.

– Men finska kan du inte, det vet du. Och så kan du inte använda någonting av hela din utbildning. Hela ditt liv går ju förlorat här.

– Jag har ju arbete.

– Några timmar i veckan. Hon föreläste i statskunskap i London när jag lärde känna henne.

– Det var för mycket länge sedan, sa Stephanie och ställde kaffepannan på bordet.

Stig fick själv fylla på sin kopp. Han försökte få ögonkontakt med henne utan att lyckas. Hon var inte intresserad av honom.

– Det måste bli trevligt för er att få flytta in i ett stort hus.

Stig försökte byta samtalsämne.

Hon gick mot dörren och stannade där och tog en överblick av köket innan hon drog sig tillbaka.

– Här är, sa hon, så. . . Hur säger man. . . filthy?

– Smutsigt, sa George.

– Nej, sa Stephanie, smuts det är todays dirt, det som det blir på en dag och som man kan sopa eller torka bort. Jag menar gammal, gammal, smuts.

Trots all astma i världen tände Stig en cigarrett med både skuldmedveten och olycklig uppsyn, såg på Stephanie och fimpade den strax igen.

– Tyskarna, sa George, de är specialister på att göra rent. De tycker också mycket om att göra tvål, under kriget framställde de den på ett mycket speciellt sätt.

Han skrattade med samma fnysning genom mustaschen.

– Det är alldeles som det sägs i kyrkan att vi tycker om att göra utsidan ren medan vi är fulla av skit inuti. Är det inte så? Vi tror att det bara är det som behövs, att det kommer en himmelsk hälsovårdsinspektör, en hygieniker som tvättar bort den yttre smutsen så att alla kan se hur vackra vi egentligen är när vi kokar tvål. Av människor.

Stig kände sig obehaglig till mods men han kunde inte säga åt George att hans smutsteorier var ett

tvivelaktigt försvar för att det såg ut i köket som det gjorde. Antingen hade Stephanie gett upp helt enkelt eller så såg de kristliga köken i Birmingham, eller varifrån hon kunde komma, ut på det-här sättet.

– Du såg efter Stephanie som om det skulle vara ditt fel att hon har det svårt. Det är ju inte ditt fel. Det är mitt.

Stig såg med en hastig rörelse på klockan.

– Jag tråkar ut dig, sa George. Vi tar ett glas därinne innan du går.

Han gick före ut i vardagsrummet och stannade på vägen till skåpet, som om han hade glömt vad det var fråga om, vid sin skrivmaskin. Han lyfte sina glasögon tog dem på sig och började stående läsa igenom det han hade skrivit innan Stig kom. Stephanie som låg utsträckt på den smala soffan satte sig långsamt upp och rättade till sitt hår som i väntan på att gästen skulle försvinna så att hon kunde gå och lägga sig.

– Det är ju synd, sa Stig, att George har lämnat allt annat skrivande.

– Han kommer nog att börja skriva ännu, sa hon.

Det är bara det han väntar på.

– Jag kommer aldrig att skriva mer, sa George. När tror du att jag skulle göra det? Först hela dagen på arbetet och sedan hela kvällen vid denhär maskinen. Och dikter, vad är det med det? Vad är

det för värdefullt med dikter? Jag älskar att stå och mata barnens vita möss, det älskar jag. Skall man skriva om kärlek? Då kan man i stället stå och se på dem. Det är intressant att stå och titta på. Då förstår man att det handlar om släktets fortplantning och ingenting annat. I vår ålder borde vi för länge sedan ha slutat upp med det. Gandhi skrev att han lämnade allt sådant när han fyllde fyrtio år.

Han smålog åt sig själv alldeles som om hans röst och mun hade börjat tala på egen hand till sitt eget nöje. Han gick fram till skåpet och öppnade det. Hela den översta hyllan var fylld av flaskor.

– Vad får det vara, vin, konjak, whisky, grappa?

– Tack jag tror inte att jag skall ha, sa Stig.

– Var inte så förbannat artig.

– Grappa, sa Stig.

– Stephanie?

Hon skakade på huvudet.

Stig slog sig ner med sitt glas i den ena fåtöljen och förvånade sig inte längre över att någon kunde hålla kvar ett par så illa nedsuttna, knöliga och obekväma möbler. George förblev stående vid sin stol. Han stod faktiskt tyst en lång stund och såg ned i sitt glas som han ibland skakade med små rörelser av handen.

– Stephanie, sa han. Säg någonting!

Hon böjde sig ner mot en korg på golvet och tog upp ett handarbete, en av flickornas klänningar.

– Säg någonting! Vi har ju en gäst som kanske

vill höra vad du tänker.

Hon reagerade inte, tog nål och tråd och såg upp på honom.

– Sitt inte tyst!

Då öppnade hon äntligen sin mun och sade snabbt och ganska otydligt att hon nog tänkte hela tiden.

– Men varför säger du det inte då?

– Därför att du talar alldeles tillräckligt.

Hon log snabbt mot honom medan hon sade det och böjde sig ner och lyfte upp sin korg bredvid sig. Hon hade ändrat sig. Hon ville inte sitta kvar och sy. Det var ingenting demonstrativt i hennes sätt att plocka ihop sina saker. Stig såg när hon reste sig att hon bara hade gett upp tanken att av artighet kämpa emot trötthetен. När hon gick förbi honom sade hon att han lugnt skulle sitta kvar och att hon verkligen gladde sig över att ha fått möta honom som George hade talat så mycket om.

Stig smakade på sin dryck och lät den stark och värmande fylla sitt inre. Han kände sig rörd av att George också hade talat om honom, att han på något plan kanske hade varit lika viktig för George som George för honom. Det hade han aldrig tänkt på. Han drack litet till och kände värmen ända ner i magen. Det var alldeles tyst i huset, inte ens ett frasande av kläder talade om vad Stephanie höll på med. Hon hade försvunnit helt enkelt. Av någon anledning stod George kvar vid skåpet. Han hade

ännu inte ens smakat på sin drink. Stig mötte hans blick och lät sig sjunka ner i stolen som för ett långt och stilla, avsiktslöst prat.

George kom några steg fram till den andra stolen men han satte sig inte. Allt fortfarande hade han inte druckit, han höll glaset som en magisk kula i sin hand, som han i det hade sett sitt nuvarande hem kupa sig i suddiga speglingar kring hela hans liv. När han såg att Stig väntade började han tala.

– I själva verket, sa han, förhåller det sig så att jag är ett totalt misslyckande.

Han fortsatte i en lång monolog som hade sin outtalade början i deras gemensamma läsår i Åbo för länge, länge sedan, i den tid då han dramatiskt kunde resa sig upp och deklamera, ja verkligen deklamera. Den hade sin början i cigarrasken på fönsterbrädet i hans studentrum, cigarrasken som fylldes med sedlar som han skulle ge tillbaka åt sin far därför att han inte ville ha mera pengar till sitt förfogande än Stig hade. Den hade sin outtalade början i de drömmar om samhället som han hade plitat ner i häftiga manifest och sänt till sin gamla skola för att läsas upp och hängas på väggen. Den hade sin början i nävarna som hade bultat på en förskrämd flickas låsta dörr när hon hade sökt skydd undan hans häftiga känslor.

– Ett fullständigt misslyckande.

Han var det i alla avseenden. Vad hade det blivit av poesin? Det fanns ingen som ens hade hört talas

om hans namn. Hur var det med kärleken? Han hade kört ut sin fru och lämnat henne i bitterhet. Hans äldsta son Anders som studerade i Uppsala var helt ointresserad av honom och Jenny, ett par år yngre, vek mjukt undan varje försök till personlig kontakt. Och arbetet? Hans fars firma höll på att gå under tillsammans med de ärvda medarbetarna, den ena nästan blind och den andra så gott som döv. Illamåendet trängde sig varje dag på honom redan i trappan när han gick upp till sin byrå.

– Det är därför som jag alltid skyndar mig hem till min skrivmaskin så fort som möjligt. Den begär ingenting annat av mig än ord utan mening. Översättningar.

Då och då kastade han en blick på Stig. Det han tryckte ned med sina ord, det lyfte han upp med sina ögon. Han var intresserad av Stigs reaktioner och han kontrollerade dem.

– Men jag är inte bitter.

Det var budskapet. Jag är i alla avseenden ett fullständigt misslyckande, men jag är inte bitter. Så förstod Stig honom och det var lätt att se att George var överens med sig själv.

– Nej, du ser ju nästan lycklig ut, sa Stig.

– Jo, det är jag. Och fri.

Stig fick höra att varje människa är och med nödvändighet måste vara ett fullständigt misslyckande hur hennes liv än såg ut i yttre avseende.

– Måste vara? frågade han.

– Det är ju klart, sa George, annars skulle vi inte behöva honom som Gud sände.

Han talade som om det skulle ha rört räddningsexpeditionen till Entebbe.

– Om det inte är såhär så säg själv varför Kristus kom.

Stig drack ur sitt glas.

– George, sa han. Du har ett hem med fina barn och du bygger ett stort nytt hus. Du kanske bara menar att allt blev litet mindre än du ursprungligen hade tänkt dig?

– Jag talar inte alls om vad människan kanske kan åstadkomma, sa Georg. Jag talar om henne själv. Vad hon är.

Stig kände motvilja mot att fortsätta samtalet inne på det religiösa området. För hans del var kvällen egentligen slut. Också George hade flera gånger fundersamt sett på sin skrivmaskin.

– Du tänker väl inte arbeta vidare i kväll?

– Jag måste, sa George. Det kostar att bygga och att ha två familjer.

Nu först slog han sig ned. Han sträckte ut benen långt och halvlåg i en ungdomligt avslappnad ställning på samma sätt som han hade gjort förr i världen när de kunde prata till långt in på morgonen. En liten stund förblev han kvar i bakvattnet efter sina egna ord innan han höjde sitt glas en aning till en outtalad skål. Stig besvarade den, också han bara med en gest med det tomma glaset.

Han hade återfunnit sin vän, inklämd i ett nedslitet hem tillsammans med en bräcklig frånvänd kvinna och en pockande skrivmaskin. Någonstans sov barnen som tillsammans med sina vuxna halvsyskon en gång skulle få flytta in i egna rum i ett annat stort hus.

Stig reste sig och ställde glaset på bordet.

– Kan du ringa efter en bil, sa han. Jag är ledsen att jag har suttit så länge.

– Var inte så förbannat artig, sa George och reste sig han också.

När han gick fram till telefonen tog han till sig sina glasögon från bordet tydligen för att genast kunna börja arbeta när han hade blivit ensam.

Femte kapitlet

Den närmaste tiden klamrade sig Stig fast vid sitt skrivbord på ett sätt som han aldrig tidigare hade gjort. Redan dagen efter besöket hos George började han se om sitt hus och granska den del av företagets verksamhet som han var ansvarig för. För att göra det behövde han inte ens gå igenom handlingar och rapporter, det räckte med att han tänkte på sin informationsavdelning, sina tre medhjälpare och vad de tillsammans egentligen åstadkom.

Eero och Siw arbetade med den externa informationen och kunde lägga ned hav av tid på sina dyrbara broschyrer på tungt papper. Han hade aldrig varit säker på att de ens kom nära det som kunde kallas full sysselsättning. Då var det annorlunda med Aulikki som redigerade personaltidningen och som ofta kom instörtande för att säga att hon behövde mera hjälp. Han var tvungen att lyssna därför att hon inte sparade sig själv. Men lyssna var också det enda han hade gjort. När han någon gång hade hänvisat till att hon kunde be de

andra om hjälp hade hon fräst åt honom att det var hans uppgift att fördela arbetet. Och det hade hon rätt i. Arbetet kunde organiseras bättre.

Det fanns också sakliga skäl för att inte längre slå ifrån sig hennes klagan. Hennes tidning blev sämre och sämre tyckte han. Den blev mer och mer fylld av personnotiser och solglimtar från olika håll av företaget alldeles som om den främsta uppgiften skulle vara att upprätthålla en anda av samhörighet i stället för att snabbt ge information om viktiga beslut och förändringar. Det som han alltså i första hand borde göra någonting åt var den interna informationen och arbetsfördelningen.

Han satte sig vid sin skrivmaskin och skrev snabbt ner en sida om "nödvändigheten att förändra, utveckla och effektivera den interna informationen inom Finnwave" och lät genast distribuera den till sina medhjälpare. Sedan sökte han per telefon kontakt med kolleger i företag av motsvarande storleksordning eller större. Han talade länge med var och en av dem och föreslog sammanträffanden i någon mera ombonad miljö än arbetsplatserna kunde erbjuda.

Konferenserna, som han kallade dem inför Kerstin och i sin timkalender, placerade han om möjligt vid lunchdags så att han hade klara skäl att inte äta i direktörernas lunchrum där det hade varit självklart att han alltid var med. Ofta föll det sig sedan så att han kom tillbaka så sent att det bara

var naturligt om han i stället satt kvar på sitt tjänsterum också efter arbetstidens slut. Han satt demonstrativt och skrev på sin maskin medan han hörde hur Kerstin stängde och låste sina lådor för dagen och gjorde sig beredd att gå. Om hon då öppnade dörren och frågade om han hade för avsikt att sitta länge svarade han vanligen med ett uppgivet leende att hon inte skulle vara orolig för honom. Han skulle gå så snart han blev hungrig eller blev färdig med det han hade för händer.
En kväll förde Anna-Lena det som hon kallade hans arbetssituation på tal. Det var en sådan kväll som kunde ha blivit trevlig. Anna-Lena slog sig ner hos honom i vardagsrummet. Han flyttade golvlampan närmare soffan så att hon också skulle se att läsa eftersom hon hade tidningen med sig.

När han hade läst kapitlet slut sade han att han hade tänkt ta sig en öl och frågade om det var någonting hon ville ha. Hon trodde att det ännu fanns litet vitt vin kvar, och han lovade se efter. Det fanns en slatt Moselvin i en flaska i kylskåpets dörrfack, på det praktiska sättet gjorde ju alla. Då han småleende kom tillbaka med ett glas vin i ena handen och en ölflaska och ett glas i den andra lade hon ifrån sig tidningen och ställde fel fråga.

– Hur gick det sen med din reseräkning? frågade hon.

– Jag satte mig över den, sa han och ställde försiktigt ner glaset framför henne.

Ännu stående fyllde han sitt glas och såg på henne som om han inga bekymmer hade.

– Du lät så jämmerlig i telefon, sa hon.

Hon satt framåtlutad och läppjade på sitt glas. Hennes kraftiga nästan hopvuxna ögonbryn betonade det forskande i blicken. Hon såg alltid på människor på det sättet, hon fångade in dem och höll dem där hon ville att de skulle vara.

– Hur sätter man sig över en reseräkning som inte blir godkänd?

– Man betalar bort den.

– Så du har så mycket lösa pengar. Hur mycket var det förresten?

Då frågan kom stack han en cigarrett i munnen. Han tände den samtidigt som han svarade och summan blev därför litet suddig men hon hörde den. Hon ställde ner glaset och stirrade på honom. Han försökte sig på ett leende.

– Ettusentrehundra mark, sa hon. Det är lika mycket som jag betalar i butiken på en månad.

Ljuset från golvlampan föll hårt över hennes ansikte, hon blev ful när hon var aggressiv.

– Lilla Anna-Lena, sa Stig.

– Jag är inte liten för dig, sa hon. Jag har många gånger tänkt att vi borde diskutera hur vi fördelar utgifterna.

– Det fanns ingenting annat att göra, sa han. Jag kan ju inte börja tigga om ett godkännande av Erkki när allt går ut på att jävlas med mig.

Han sträckte på sig.

– Det är ganska viktigt att man håller på sin integritet, sa han med sin fasta röst.

– Och dessutom ser du självbelåten ut, sa hon, dum och självbelåten. Herregud att man skall vara gift med en så obegåvad karl.

Hon tog tidningen, vek häftigt ihop den lade den på bordet och reste sig.

– Och vad säger han när du går upp och äter med dem. Sitter och hånler åt dig, va? Och du låtsas att det regnar och är vänlig och säker på att alla ändå till slut skall inse vilken trevlig person du är.

Hon gick snabbt ut ur rummet. Han hörde hennes steg hårda mot köksgolvet. Därute vred hon på kranen. Sköljde tydligen ur sitt glas. När hon kom in igen såg hon inte på honom. Hon gick till trappan som ledde upp till deras sängkammare.

– En människa måste slåss för att visa att hon inte är en mask, sa hon.

Hon började gå upp för trappan. Hennes ben var starka och vackra. En kamrats ben, tänkte han. Han fyllde på sitt glas. Skummet steg och rann över bräddarna.

– Anna-Lena, sa han medan han med handen försökte torka bordsskivan.

– Det är bäst att du inser, sa hon, att han eller du skall bort från Finnwave. Och om jag känner dig rätt så blir det du. Om inte jag gör någonting.

Stig satt kvar rätt länge. De hade lyckats skapa

sig ett trivsamt hem. Kanske väggarna var litet för belamrade med tavlor. Så småningom hade alla målningar från hans barndomshem samlats hos honom. En av dem skulle han aldrig kunna skiljas från. Som en silverlinje drog en bäck in i ett tungt grönt landskap utan träd eller skogar. Var han än fäste blicken flöt den vidare med vattnet som rörde sig utan en krusning. Det var en meditativ bild som alltid då han gav den tid förde honom in i en vila utan tankar.

När han gick upp för att lägga sig lade han märke till att det redan var mörkt i hennes rum. Hon ropade på honom när hon hörde hans steg och han öppnade dörren. Anna-Lena tände sin lilla lampa och lade sig med händerna under huvudet och såg på honom.

– Jag har tänkt på ditt arbete, sa hon. En informationschef som har förlorat kontakten med ledningen är inte mycket värd.

– Det är klart att han inte är, det har du alldeles rätt i, men dethär går om.

Stig gav sig inte ens tid att tänka innan han svarade.

Stigs närmaste arbetskamrater bar sig åt som om han hade varit ute och seglat med ballong medan de arbetade med att hålla gatorna framkomliga. Det intrycket fick han i varje fall genom deras re-

aktioner på hans fortsatta åtgärder.

Redan i början på följande vecka började nämligen hans telefonsamtal och luncher bära frukt. Posten medförde varje dag tjocka kuvert som inte bara innehöll företagstidningar och meddelanden utan också programförklaringar och riktlinjer som somliga av hans informationschefskolleger hade utarbetat. De mera principiella pappren samlade han i en mapp för senare läsning och trycksakerna distribuerade han allt efter de kom till Aulikki Salo, Eero Jokinen och Siw Öbring. Han visade en ständig aktivitet.

– Borde du inte ha talat med mig först?

Aulikki kom in med hans senaste sändningar och hans första brev i handen.

De var alltför gamla kamrater för att hon skulle ha gjort på annat sätt än att komma direkt in i hans rum när det passade henne. Hon smällde pappren i bordet framför honom och slog sig ner utan att invänta någon uppmaning. Han var aldrig säker på om hon hade sju, fem eller tre år kvar till pension. Att håret var grått sade ännu ingenting för det var starkt och tovigt som en fårpäls.

– Varför skulle jag tala med dig först, sa han. Det handlar ju inte alls först och främst om din tidning. Den är ju en av landets bästa förresten.

– Vad handlar det då om? frågade hon.

– Lyssna, sa han.

Hon hörde honom ta fram chefsrösten och spän-

na den över sin obetydlighet som en skyddsdräkt.

– Du har ju själv flera gånger klagat över att du inte har någon hjälp av Eero och Siw. Det är det jag vill att vi skall titta på. Tillsammans.

– Och åt dem säger du förstås att vi tillsammans skall sätta sprutt på denhär gamla haggan som bara plitar med sitt familjeblad, som du förresten har sagt.

– Jag har aldrig kallat dig gammal eller hagga.

– Men vad har du kallat tidningen?

Stig skrattade till kort och började treva i fickorna efter sina cigarretter. Han tog askkoppen och tömde den i papperskorgen.

– Jag är ganska säker på, sa han, att Siw och Eero inte är fullt sysselsatta så en del av sin arbetstid skall de nog få ställa till förfogande för dig. Men det är du som är chef för tidningen, det är inte tu tal om det.

Hon såg på honom över sina glasögon med en mycket större trygghet än han hade.

– Hur kommer det sig att du plötsligt har börjat intressera dig för dethär? frågade hon.

Han reste sig. För att vara helt klar i sina åthävor grep han också telefonluren.

– Jag har tänkt på det i många år, sa han.

Han hade inte mycket mera framgång med de två yngre när det blev dags för honom att kalla på dem. De bar sig visserligen annorlunda åt eftersom de visste att hans avgörande kunde inverka på

deras arbetsomständigheter men deras brist på intresse för hans tankar gick det inte att ta fel på.

Eero kom in så ledigt klädd att det bara accepterades för att han antogs vara konstnär. Han hade med sig några bilder och en layoutskiss.

– Siw håller just på att ta en kopia av textförslaget som du skall få, sa han. Vad tycker du om Vega?

– Vega? frågade Stig som redan sedan länge var led på Eeros dumma försök att alltid ta initiativet och få varje överläggning att handla om det som han ville prata om.

– Vega! sa Eero. Vi måste ju ha ett namn på den. Vi kan inte kalla den "anordning för att tillvarata energi som är bunden i vattnets vågrörelse eller sjöhävning". Wave Energy Generator. Vega med dubbelt v.

Siw gled in i rummet. Hon bara plötsligt var i rum och ute ur dem igen utan att man riktigt visste hur det hade gått till. Stig antog att hennes omärkliga sätt att röra sig berodde på god uppfostran för blyg eller osäker var hon inte.

– Det är väl ett fint namn, Stig, sa hon. Det är en av ingenjörerna som har kommit på det. Han kom på det när vi drack kaffe. En enda Wega i vattnet mellan Sverige och Finland kan förse hela Åland med all den ström det behöver.

– Och nu tänkte vi visa hur Wega skall presenteras, sa Eero.

– Och jag har tänkt tala med er om någonting helt annat, sa Stig. Slå er ner.

– Se nu på bilderna i alla fall, sa Eero

På den ena svävade Wega mellan himmel och jord som en jättesvamp. Den bilden måste ha tagits i hamnen i Åbo när generatorn av starka kranar lyftes ombord för att forslas ut till havs. Metallsvampens ihåliga fot var det rör där en pelare vatten skulle driva turbiner med vågrörelsernas kraft. På den andra, större bilden flöt Wega som en knallröd boj bland vänliga vågor.

– Man ser inte ens hur stor den är, sa Stig och sköt tillbaka bilderna.

– Jag har andra bilder i mitt rum, skall jag hämta dem?

– Det är ingen brådska, den skall i sjön en gång till. Det blev ju ingenting.

– Men vi kan ju göra vårt färdigt i alla fall.

– Det är just det ni inte kan, sa Stig. Ni kan ju inte ens vara säkra på att den får behålla sitt yttre utseende.

Siw drog tillbaka handen med det papper hon just höll på att skjuta över till honom.

– Du menar inte att vi skall göra om allting, sa hon.

Hon såg barnsligt förorättad ut som om Stig hade funnit ett sadistiskt nöje i att slita sönder pappersdockorna som hon själv hade gjort.

– Har ni läst mitt brev och det material som jag har skickat? frågade Stig.

– Ja, sa Eero, men vi förstår inte alls på vilket sätt det angår oss för du har själv sagt att dethär är en stor grej som vi håller på med och att vi skall satsa på den.

– Det är en stor grej, men allt har blivit fördröjt så ni har en del tid som ni kan ställa till förfogande för Aulikki.

Siw såg på honom som om han hade tänkt ut någonting alldeles särskilt vidrigt och böjde sig sedan ned över sina papper så att det ljusa håret föll fram som en ridå mellan dem. Eero tog tillbaka sina bilder.

– Vad är det du vill ha gjort egentligen? frågade han.

– Vi skall koncentrera oss på den interna informationen ett tag, sa Stig.

När de lämnade rummet hade han inte lyckats göra mera klart för dem än att de vardera en tid framåt skulle räkna med att ställa en tredjedel av sin arbetstid till förfogande för företagstidningen. Han själv tog fram mappen med de andra informationschefernas tankar för att börja göra klart för sig vad det egentligen var som han ville åstadkomma.

Sjätte kapitlet

På lördagen, mitt på dagen, väntade Stig på George utanför järnvägsstationen. När han hade stått där en stund gick han tillbaka in i stora vänthallen och ringde ett samtal. Han kom överens med Karin om att han kunde sticka sig upp hos henne på hemvägen. Då han kom ut igen väntade George i en grå-vit obeskrivligt illa skött Volkswagen av äldre modell.

Stig klev in och makade på en hängande handskhylla för att få plats för fötterna. Han försökte skjuta sätet bakåt men den enkla mekanismen hade för länge sedan upphört att fungera. Det räckte för att han skulle känna sig svagt illa till mods och för att han skulle fråga sig vilka underliga impulser det egentligen var som redan för andra gången satte honom i rörelse för att träffa George. Det hörde inte heller till hans vanor att åka in till staden en lördag och den hopgyttrade trafiken var någonting helt oväntat.

George tvekade litet om vilken gata som var

mest framkomlig och beslöt sig i sista minuten tydligen för att köra längs Centralgatan mot Esplanaden och Lönnrotsgatan. Det var svårt att förstå hur han kunde verka så tankspridd och samtidigt intuitivt säkert styra in i minsta lucka som öppnade sig mellan tvekande bilar och så lyckas med att hela tiden hålla sin egen bil i rörelse.

– Det är bara här i centrum, sa han.

Vid Alexandersgatans hörn såg de att hela gatan utanför Stockmann var totalt blockerad. Bilar stod i mångdubbla rader och trots att det röda ljuset till den underjordiska parkeringen inte ens blinkade till hoppingivande satt bilister, som hade resignerat i sin sökan efter någon annan parkeringsplats, envist i kö spärrande vägen för alla lydiga som av lag och förordning hindrades från att ens tuta med signalhornet.

George slog ut med händerna, tog tag i ratten igen och vände upp mot Tre smeder, körde längs spårvagnsspåren utan att reagera för blinkande strålkastare och vinkande förare.

– Det är enkelriktat, sa Stig, du kör åt fel håll.

– Jo, sa George, ingen är fullkomlig.

Stig tittade på honom; den eviga glädjen som alltid fnös fram som om han inte skulle se någonting annat tydligt och klart än det mål han hade inne i sig och det roade honom, eller var det så att hela samhället roade honom med allt vad det tog på allvar.

– Så du är också misslyckad som bilist, sa Stig.

– Jo, sa George, men jag kommer framåt. Vi kör längs Mannerheimvägen i stället och ut över Munksnäs.

Stig frågade sig om han skulle börja prata om hur han själv hade det på jobbet. George föreföll ändå inte att vara den som man talade om sårad självkänsla med.

– Vad gör din firma egentligen? frågade han i stället.

– Den handlar med fastigheter, köper och säljer mark. Den går inte bra.

Vid Nationalmuseum började trafiken redan dra för att sedan kort stanna upp vid Hesperiagatans trafikljus.

– Pappa ville utveckla den till en byggnadsfirma men han fick aldrig finansieringen löst.

– Har du skött den länge.

– Sedan pappa dog. Åtta år. Det var därför jag kom tillbaka.

– Vad gjorde du i Sverige?

– Vi glömmer Sverige, där finns bara en sak som jag minns.

– Vad då?

– Mitt hem som jag förlorade.

George körde vidare på samma intuitiva och tankspridda sätt. Ingenting i hans ansikte tydde på att Stig skulle ha vidrört ett förbjudet område.

– Jag trodde att pappa ville att jag skulle studera

statsvetenskap och ekonomi. Det räckte ju med en bror som ville bli konstnär och en syster som skrev i samma familj. Så det var helt och hållet mot min innersta vilja som jag blev affärsman. Och vet du vad pappa sade kort innan han dog?

– Neej.

– Att han aldrig hade tänkt sig att jag skulle ta hand om firman.

George fnös och gav Stig en snabb blick som om han hade berättat en rolig historia.

– Så Finland fick en poet mindre. Vet du, sa han, när jag var ung så var det en kvinna i partiet som sade att vi saknade dikter om kommunalval. Jag skrev naturligtvis genast några och de blev tryckta. De var förfärliga.

Han såg igen på Stig med samma roade blick som om han hade berättat om sin egen lillebrors förehavanden.

– Men politik var viktigt för mig på den tiden, mycket viktigt. På den tiden tog vi allt på allvar. En kommunist fick bara bli förälskad i en kommunist. Det var synd att ligga med en flicka om hon inte hade partibok. Vänta, jag måste ta bensin.

Han svängde in till Tullbommens bensinstation och tankade själv. Medan han gick in för att betala klev Stig ur bilen för att sträcka på benen. George passade på att kontrollera oljan när han kom ut igen och ropade på Stig när han skulle stänga bak-

luckan. Han pekade på bakre kofångaren och bad Stig ställa sig på den och hoppa litet så att den gav plats för backluckan.

– Men det är en bra bil, sa han.

När de startade igen och hade kört ut i trafiken fortsatte han sitt livs historia.

– Sedan lämnade jag politiken helt och hållet. Jag märkte ju att ett parti är som ett fotbollslag. Så länge du springer med så är allt bra, men om du stannar och ställer en fråga eller två så är du ett hinder och en fiende.

– Det finns också annorlunda partier, sa Stig.

– Då har du hållit dig i utkanterna, sa George.

De hade kommit ut på Tarvovägen och George sade att Stephanie tyckte att huset låg litet väl långt borta för hon ville gärna bo inne i staden.

– När vi flyttade över från Sverige och Stephanie och jag satt i båtens bar på kvällen så kände några av dina partikamrater igen mig. De hade ju haft ledande ställning redan i studentkåren och de kom bra ihåg var jag hade stått på den tiden. De vinkade mig över till sitt bord. De var småberusade och litet övermodiga.

"Hör du, sa en av dem, du bor visst i Sverige".

Jag svarade att jag var på väg hem igen. "Vi är inte så säkra på att vi behöver sådana som du", sa en annan.

Vet du vad jag svarade? "Tack", sade jag. "Det är en ära för mig att det är ni som säger det."

George såg på Stig som med rynkad panna försökte fatta poängen.

– De förstod inte heller genast, sa han.

George vek av till höger vid första utkörsrampen och körde upp till bron över motorvägen och om en stund förbi några nybyggen in på en halvfärdig väg som blev allt sämre ju högre den steg upp mot berget. Stig hade redan tappat orienteringen i denna del av Helsingfors eller Esbo. Bilen krängde fram på den sönderkörda vägytan och bottenplåtarna skrapade i några gånger så det både hördes och kändes. När vägen svagt började luta neråt igen vacklade de fram förbi ett halvfärdigt litet hus i bungalowstil och fortsatte ännu ett kort stycke innan de stannade framför ett hus som Stig gärna ville sitta kvar och betrakta. Den stora ytan under det svagt lutande tegeltaket hade ingen annan öppning än en portliknande dörr och ovanför den ett fönster i andra våningen. En låg mur gav en yttre inhägnad.

George steg ur bilen, öppnade framluckan och lyfte ut en låda som han ställde ifrån sig på muren. Stig förstod att dethär var huset och klev också själv ur.

– Det är ett mycket vackert hus, sa han, och stort.

George gick fram till dörren och låste upp, sedan kom han tillbaka efter sin låda.

– Kom in, sa han. Min bror är säkert inte långt

borta.

Allt såg ut att vara färdigt men det trävita golvet i hallen var ännu inte skyddat. Stig gick försiktigt fram till ett lätt fururäcke och såg ut över ett stort rum några trappsteg lägre ner. Han ville be George om lov att få stiga dit ned men han hade redan försvunnit upp i övre våningen. Han gick ned och stod i det vackraste rum han någonsin hade varit i. Det var mycket högt i tak och väggen framför honom hade bara två fönster. De var inga glasytor genom vilka naturen skulle komma in utan de var fönster vid vilka man kunde stå och se ner över träd, hustak och ett stycke av vägen. Ur den ena helt slutna väggen sköt en eldstad fram och när han vände sig och såg åt andra hållet kunde han se köket och på vägen dit en plats där många kunde äta. Stig gick fram till trappan och räcket igen och smekte trät.

– Kom hit upp, ropade George.

Där uppe fann han George och hans bror Alexander som slöt och stängde en dörr, slöt och stängde den medan han kritiskt gav akt på gångjärn och låskolv.

– God dag, sa han. Denhär måste göras om.

Han såg helt annorlunda ut än George och var tydligen i sextioårs åldern, han hade en finlemmad gestalt och ett starkt ansikte.

– Det är ni som är arkitekten, sa Stig.

– Jag är målare, sa han, men jag har ritat dethär

för George.

– Dethär är Anders rum, sa George och svepte med handen för att visa hur mycket plats hans äldste son skulle veta att han alltid hade rätt till. På samma sätt visade han alla de andra barnens rum och inget av dem var mindre än något annat.

Stig och George gick tillsammans ned för trappan.

– Kom och ställ dig här mitt i dethär stora rummet, sa Stig.

George följde med.

– Det är ju ett fantastiskt hus.

– Det är bara ett hus, sa George, och gick vidare in i köket.

– Jag tycker om dehär fönstren och denhär känslan av att jag både har rymd omkring och att jag ändå är omsluten, sa Stig åt Alexander när han kom ner för trappan.

– Det är bara en fråga om proportioner, sa Alexander. Min bror sade att ni hade en mycket fin diskussion om kristedom härom kvällen, jag skulle gärna vilja vara med. Kanske ni någon gång kan sticka er in till mig tillsammans och äta en bit, hos Stephanie svälter man ju ihjäl.

Stig smålog, artigt och undvikande. Han kände sig helt förvirrad inför dessa båda bröder. De hörde hemma någon helt annanstans.

– Kommer er släkt möjligen från Österbotten? frågade han.

– Nej, hur så?

– Jag bara undrade.

– Det är säkert namnet, men det är inte österbottniskt.

Stig sökte sig mot köket som var helt färdigt med undantag för skåpen som ännu inte var på plats. Det var inte heller spisen och de andra köksmaskinerna.

– Det är väl Stephanies sak att planera dethär? sa han.

– Nej, sa George. Det har Alexander redan gjort.

– Jaha, sa Stig och kände igen den fläkt av overklighet som också tidigare hade berört honom tillsammans med George.

– Kan du hitta någonting att göra medan jag sopar upp litet så att de inte trampar in allt i golvet när de fortsätter på måndagen, sa George.

Stig strövade omkring en stund i huset och kände sig illa berörd av den småpysslighet och snälla värme som präglade hans eget hem. Det var som ett bo som man kom till om kvällen för att först mysa sig i en knut och sedan i en annan innan man till slut kurade ihop sig i sin säng. Dethär var ett hem att stå och att leva i. Han hade svårt att föreställa sig hur de möbler borde se ut som inte skulle förstöra dessa utrymmen. Han gick tillbaka till köket och därifrån genom en dörr ut på altanen. Han slog upp rockkragen, körde händerna djupare ned

i fickorna och satte sig krokig, ytterst på en stenbänk med ansiktet mot solen. Han kände avund och tänkte inte ens fråga vad detta herresäte skulle komma att kosta.

– Här sitter ni, sa Alexander, som kom runt huset. Det är meningen att George på sommaren skall kunna ge middagar för sina vänner också här ute. Då kommer vi säkert att träffas.

Stig smålog bara och nickade. Han tänkte på Stephanie som ställt fram litet smör och ost och som sedan hade förblivit hjälplöst stående vid väggen.

George kom ut.

– Skall vi åka?

Stig reste sig snabbt eftersom han frös hela tiden också i vårsolen.

Georges bil som ingen någonsin hade städat i och där barnens leksaker från förra sommaren låg kvar under bakrutan kändes på något sätt verkligare än huset. Någon gång hade han tydligen också transporterat ett stort rostigt föremål i baksätet. Stig huttrade och stängde snabbt dörren om sig.

– Jag kör dig hem, sa George.

– Det behövs inte, sa Stig, jag skall in till stan.

De satt tysta medan George försökte undvika de djupaste groparna. Först ute på motorvägen gjorde Stig ett försök att börja samtala. Han ville knyta samman det som han inte kunde förena, det faktiska hem som han hade besökt och huset på berget.

– Ni kommer att få det väldigt bra, sa han.

George fäste sig inte alls vid vad han sade. Om en stund började han i stället tala om hur fint det var att Stig hade lyckats hålla ihop sitt äktenskap. Då de körde in i staden sade Stig att det skulle vara trevligt för honom att få presentera George för en av sina bästa vänner.

Sjunde kapitlet

Ingen öppnade då Stig tryckte på ringknappen vid hennes dörr. George böjde sig ner och läste på visitkortet. Genom det matta dörrglaset kunde man ana att dörrarna där inne stod öppna mot rum och dagsljus. Stig försökte spana in efter någon rörelse genom de smala klara strimmorna i jugendornamenten. Han trummade med fingrarna på glaset. De såg obeslutsamt på varandra.

– Hon visste att jag skulle komma, sa Stig.

Han knackade hårdare på glaset, ända till dess det skallrade. Då hörde de steg komma springande inne i våningen. En gestalt kom tätt emot dem på andra sidan dörren och slog upp den.

– Ringklockan är sönder, sa hon. Jag har inte fått den lagad.

Hon tog några steg tillbaka in i tamburen och gjorde en välkomnande gest med båda händerna.

– Stig in, sa hon, och tag av er skorna för jag hatar att städa och jag har dammsugit hela morgonen.

Hon såg på dem, nyfiket på George men mest på Stig. När de hade fått av sig överrockarna började hon med honom och gav honom en varm kram och gav också George en.

– Fast jag inte känner dig.

Dubbeldörrarna till hennes stora rum stod öppna. Hon gick före dem in och ställde sig mitt på golvet.

– Är här inte fint?

Hon måste ha haft fönstren öppna i timmar. Ett stort fång vita tulpaner på ett slagbord borta i hörnet strålade inte precis ut värme. Hon lade märke till någon liten brist i arrangemanget och gick fram och rättade till några stjälkar.

– Jag sprang själv ut och köpte dem och skulle just slå mig ner och njuta av dem. Sitt, sa hon, där i röda länstolen så kan du beundra dem, jag antar att du är George.

George såg vänligt på henne som om han hade varit hennes onkel och gjorde som hon hade sagt. Han slog sig ner och lutade sig tillbaka med armbågarna bekvämt mot stöden och handflatorna mot varandra.

– Jag antar att jag har kommit in i Stigs oas i livet, sa han.

Stig tömde ett glasfat på soffbordet. Han slog ut några kort och brev och pennor så att han skulle kunna använda det som askkopp. En liten gest av äganderätt.

– Stig, sa hon, och samlade ihop den obesvarade korrespondensen i en snygg hög.

Han lade armen över soffans ryggstöd där han hade satt sig och skrattade skrockande.

– Det är lättare att hålla ordning när man inte har karlar hos sig, sa han.

– Du skulle i alla fall aldrig få bo här, sa hon.

– Inte George heller om du skulle känna honom, sa Stig. Han skulle sätta sig där i hörnet och skriva på maskin tills du blir galen.

– Vad skriver du, sa hon och lyfte fram en stol åt sig att sitta på. Böcker?

– Nej, sa han. Jag slavarbetar. Som Sisyfos. Men det är trevligt.

Han såg inte på henne utan på rummets enda målning. Den lät ana en sydländsk stad där hus slöt sig till hus och taken fångade upp lugnet från kyrkan och lät det glida ner i avsatser ända till vattnet.

– George tycker att allt jävligt är trevligt, sa Stig förklarande.

– Dendär kyrkan, sa George och nickade mot tavlan, är faktiskt som en fågel som samlar sina ungar under sina vingar. De har det bra där.

– Är du religiös? frågade Karin.

– Jo, sade han. Mycket.

De såg på varandra.

Stig iakttog hennes blick. Den var mycket uppmärksam. Georges vek inte heller undan.

– Är jag? frågade hon.

– Nej, sa han. Tvärtom.

Karin reste sig.

– Då skall jag be att få betjäna med det jag kan, sa hon, jag tänker brygga litet kaffe.

När hon gick ut ur rummet kände Stig på sig att han på något sätt blivit förvandlad till biperson. Han sade därför just ingenting under hela den tid hon var borta utan rökte bara och plockade litet bland hennes postkort som om han hade haft rätt till det i kraft av en gammal vänskap.

– Hur kan du säga tvärtom när du inte vet någonting om mig? sa Karin när hon kom tillbaka med en bricka och ställde kopparna framför dem.

George böjde sig fram och tog en sked socker till sitt kaffe.

– För att du såg på mig som en kvinna ser på en man, sa han lugnt och lutade sig tillbaka igen med koppen i handen.

– Inte som en människa ser på en annan människa? sa hon.

– Kanske också det, svarade han.

Det blev tyst en stund. Stig gjorde en del ganska onödiga rörelser där han satt som för att rymmas med in i samtalet.

– I så fall Karin bör du veta att han anser att han är en totalt misslyckad människa och att han anser detsamma om dig och mig.

George såg på Stig och smålog.

– Men det är nog inte i yttre bemärkelse, fortsat-

te Stig. Vi har just varit ute vid det hus han bygger och det är det vackraste hus jag någonsin har sett.

Karin föreföll helt ointresserad. Hon hade dragit sig tillbaka in i sig och kastade inte ens en blick mera mot George.

– Förlåt, sa George.

Hon såg upp.

– Det var inte min mening att stöta dig.

– Utan vad var det?

– Jag försöker bara säga saker och ting som jag uppfattar dem, sa han. Så vet man vad det handlar om.

– Om du har uppfattat rätt förstås, sa hon.

– Jo, sa han. Jag har uppfattat rätt.

Han reste sig.

Karin reste sig också.

– Talar du bara om mig eller säger du någonting om dig också?

– Det är klart att jag talar om båda, sa han. Stig jag går nu. Jag antar att du stannar kvar.

Stig skulle gärna ha stannat och han såg upp på Karin men hon gjorde inget tecken då hon följde George ut i tamburen. Då krossade han sin cigarrett mot askfatet och reste sig han också.

George väntade redan i den öppna dörren mot trappan när Stig knäppte sin överrock och sträckte sig fram för att ge Karin en avskedskyss. Den förblev märkligt obesvarad och det var med en otillfredsställd känsla han slöt dörren efter dem. De

gick tyst ner för trapporna.

– Är hon din älskarinna? frågade Georg när de hade kommit ut på gatan.

– Nej, tyvärr, sa Stig.

Han följde George till bilen men steg inte själv in utan fortsatte till fots ner till stationen. Han hade en illavarslande känsla av att han kanske kunde förlora två vänner men den brydde han sig inte om att försöka fundera ut.

Solen hade redan gått ner bakom skogen då han steg av tåget och började vandra hemåt på den kvällsfrusna vägen som knastrade och ibland klirrade under hans fötter. Framför sig hade han ännu en lång lördagskväll utan någon tanke på hur han skulle använda den. Då han kom in på radhusens gård såg han att hans eget hus vilade i mörker. Vinterns sista kälkar låg slängda där barnen hade lämnat dem. Någon hade redan hunnit ta ut en cykel. Bilen stod inte vid grinden.

Stig tände belysningen i det tysta huset och nöjde sig inte med att bara hänga av sig överrocken. Han bytte kläder helt och hållet, sökte fram ett par gamla manchesterbyxor ur skåpet och en mjuk skjorta och strövade omkring medan han spände åt bältet och knäppte knapparna. Anna-Lena hade tydligen brutit upp plötsligt eftersom hon hade låtit allt ligga utan att ens bry sig om att vika ihop tidningarna. Hon hade rivit ut sidan med biograf-

annonser och andra nöjen. Det var ett indicium. Han tog tidningarna och bar ut dem till köket där de skulle vara. På köksbordet låg ett meddelande.

"Jag har åkt in till stan på bio. Jag försökte få tag på dig men George sa i telefon att du satt på tåget. Jag går med Stephanie! i stället. Hon lät förtjusande i telefon. Puss. Anna-Lena."

Stig slog genast ett samtal till George som bekräftade att Stephanie gått ut på stan för att träffa Anna-Lena. Det tyckte han att var väldigt trevligt. Själv satt han redan vid sin skrivmaskin. Flickorna var hos grannen och pojken stod i badrummet och borstade sina tänder. Det hade visst varit en trevlig eftermiddag. Om besöket hos Karin sade han ingenting.

Senare på kvällen ringde Karin. Hon var skygg på rösten när hon frågade om han kunde prata. "Är det Stig?" började hon samtalet fast det ju inte kunde vara någon annan. Då hon först beklagade att hon inte alls hade fått höra hur han klarade av besvärligheterna på jobbet så lät han henne förstå att han hade läget helt under kontroll. Han hade betalat bort sin reseräkning och målmedvetet börjat gå sina egna vägar. Det hade han gjort så effektivt att han faktiskt inte en enda gång varit tvungen att möta sin antagonist.

"Du viker väl inte undan Stig," sa Karin som hade lyssnat en lång stund utan att ingripa i hans berättelse. Det förnekade han bestämt.

Hon tyckte att det hade varit trevligt av honom att ta George med sig upp till henne, men hon måste medge att han hade gjort henne förvirrad. Hade det märkts mycket?

Stig sade att han nog hade märkt att hon inte hade haft det lätt och han beklagade att George hade sårat henne. Det var också på sätt och vis hans eget fel för han kunde ju ha varnat henne på förhand. Han kunde till exempel ha ringt och berättat hur förvirrad han själv hade blivit vid sitt första återseende med George.

"Nej, jag blev inte alls sårad", sa hon, "bara förvirrad för det är ju inte så vanligt att någon säger ut i ord det som bara finns där och som man inte är säker på".

Stig teg. Karin lyssnade en stund och frågade sedan om han blev illa berörd av samtalsämnet. Det blev han visst inte, men han ville bara säga åt henne att George absolut inte var någon lätt person. Det såg man på hans ganska unga engelska hustru och på de små barnen.

"Tack", sa Karin.

Stig tog telefonen i handen och alltjämt pratande drog han förlängningssladden efter sig in till sin plats i vardagsrummet så att han kunde slå sig ner och med fötterna på bordet berätta om återseendets kväll. Ganska målande beskrev han armodet i hemmet och han gjorde en stor och dramatisk sak av Georges djupa känsla av totalt misslyckande i

livet.

"Du måste ha fel", sa Karin. "Han ser inte alls så ut".

– Det är för att han trivs med sitt misslyckande, sa Stig. Han är lycklig med det.

"Jag tror inte det, sa Karin. Han är stark. Det är han".

— Det kan hända att han är stark, sa Stig, men det är bara till dess misslyckandet blir tillräckligt djupt. Än så länge är det väl mest en inbillning.

Hon återförde samtalet till deras besök hos henne och frågade ännu en gång om hon hade burit sig mycket konstigt åt.

– Nej, sa han. Du blev bara tyst.

Hon frågade om George på något sätt hade kommenterat det på hemvägen.

– Nej, han bara frågade om du var min älskarinna.

Stig sträckte ut benen ännu längre på bordet och skrattade kamratligt retsamt. "Frågade han", sa hon, "och vad sa du?"

– Sanningen, sa Stig.

"Bara sanningen?"

– Bara sanningen och bara sanningen och bara i två ord.

"Och vilket var det andra ordet?"

– Tyvärr.

Han hade en känsla av att det var viktigt för henne att under hela resten av samtalet övertyga både

sig själv och honom om att det var någonting alldeles särskilt med deras vänskap. De hade någonting så sällsynt som en sådan relation där man kunde berätta om allting, just som det var, antingen det gällde svårigheter på arbetet eller osäkerhet inför någon människa. Men förutsättningen var ju naturligtvis den att de höll sin vänskap just på den nivå som de hade funnit att passade dem bäst. När hon bad honom bekräfta riktigheten i hennes tankar så gjorde han det naturligtvis.

ANDRA DELEN

Därför säger jag:
Ack om jag hade vingar som duvan!
Då skulle jag flyga bort och söka mig ett bo.
Ja, långt bort skulle jag fly, jag
skulle taga härbärge i öknen. Sela.
Jag skulle skynda att söka mig en tillflykt
undan stormvind och oväder.

Psalm 55

Första kapitlet

Det är bara några hundra meter i Helsingfors som liknar centrum i en stad där man ensam kan gå emot en ström av människor eller där man kan se andra som ganska planlöst ger sig tid bland alla dem som måste hinna någonstans. Just där steg Stephanie av vid Hankkijas hörn, mitt emot posten och lät bussen svänga ut igen och rulla fram till de röda trafikljusen medan hon bestämde sig för vad hon skulle göra med den stund av frihet som hon hade.

Det nya Paasikivimonumentet var ett mysterium men hon kunde lätt dra upp konturerna på ett papper och hon hade också gjort det för att känna spänningen mellan de två blocken, för att undersöka om den mindre stenens runda linje var ett slags nyfikenhet eller återhållet närmande till den mera vördnadsbjudande och stränga klippan. George hade sett hennes streck på pappret och hon hade kommenterat dem med några få ord, men han hade ingenting sagt. Det var hans tankar man skulle

reagera på, själv gav han sig inte ofta till att spegla ett ljus som någon annan höll upp.

Hon var äldre i Helsingfors än Kivijärvis monument och kände därför att hon var en länk mellan det och staden såsom en främling, som bara har bott en tid på en plats, kan vara mera angelägen att knyta kontakt med en nykomling än urbefolkningen som är mera avvaktande. Hon stannade och väntade på att trafiken skulle låta henne gå över till andra sidan av Mannerheimvägen där hon fick gå med sol i ansiktet. Sol och frisk kyla gav henne en känsla av att vara fri och stark. Redan ute på gatan löste hon huvudduken och lät sitt hår leva fritt. Hon rörde sig som en student som hade lämnat alla sina böcker hemma och som inte hade stämt möte med någon för att se vad som kunde hända i en främmande stad.

Några gånger i veckan åkte hon ut till skolan för utvecklingsstörda barn och försökte lära dem att uttala ord och ljud tydligt och klart. De såg sin tunga i en spegel utan att förstå att den kanske var för stor och att deras lycka när de efter hängivna försök fick fram ett dallrande rullande r-ljud skulle förbytas i bekymmer och sorg när de kom hem och försökte minnas vilket ljud det var som de hade kunnat så fint i skolan.

Stig skulle, om han hade försökt skapa sig en bild av hennes vandring, ha föreställt sig att hon strök intill husväggarna med ena handen litet ut-

sträckt för att av och till beröra dem för säkerhets skull, men hon hade vuxit upp i större städer och hennes respekt för Helsingfors var inte större än för Ekenäs.

Hon hann upp två pojkar från engelska skolan som ivrigt med barnsliga röster på franska diskuterade läget i Marocko och det klarnade för henne att hon var på väg för att titta på litet böcker. Tillfrågad skulle hon ha sagt att hon sökte engelska barnvisor och att hon också ville se om det hade kommit någon ny pedagogisk handledning för undervisning av utvecklingsstörda, men försäljarna visste att de ganska snart skulle se henne vid avdelningen för sociologi försiktigt läsande i någon bok som om den innehöll poesi. Hon hade aldrig köpt någon bok och om hon öppnade sin börs så innehöll den mera frimärken än pengar.

Vid tre smeder såg hon att man kunde få dubbelt fler orkidéer än tulpaner för fem mark, blommor som var som gjorde för att kopieras i plast. Det fanns inga blommor i hennes hem och hade aldrig funnits.

Någon stod tätt intill henne och tilltalade henne på amerikanska, bad om ursäkt och frågade om hon talade engelska.

– Jo, till och med mycket bra, sa hon och tog ett steg tillbaka och såg på honom.

Vilsenheten passade inte till hans hårda drag, ryggsäcken och cowboymandolinen i hans hand.

– Ni är också utlänning, sa han. Hjälp mig ut ur denhär förbannade kalla staden. Var går båten till Stockholm?

– Är ni säker på att det är bättre där, sa hon, och den går först klockan sex.

– Vilken plats som helst är bättre, sa han.

– Då måste du har varit här länge.

– Evigheter, sa han. Jag kom igår från San Francisco.

Hon började gå. In i Alexandersgatans kalla skugga och han följde henne. Redan vid första trafikljuset frågade han om det inte fanns någon plats där de kunde slå sig ner och ta en drink. Hon frågade om det var en drink han ville ha eller en kopp kaffe och han sade att det inte spelade någon roll. Han hade inte hittat någon på hela dagen som han kunde tala med.

– Det är ju en förfärligt lång tid att vara ensam, sa hon.

– Här finns ju inte ens en turist, sa han.

– Inte vid denhär tiden, svarade hon.

De gick ännu ett par gathörn innan hon kom på var de kunde sätta sig, i kaféet under arkaden vid Fabiansgatan. Där kunde hon också sedan lätt peka ut hur han skulle gå ner till hamnen.

Hon slog sig ner och vaktade hans ryggsäck och mandolin medan han hämtade kaffet och betalade vid kassan.

– Jag gissar att dethär inte smakar kaffe, sa han

när han ställde koppen framför henne.

– Det gör det nog, det skall du få se, svarade hon.

De sade en del likgiltiga saker till varandra innan han kom till det som han behövde en människa för.

– Du kommer inte att tro mig, sa han.

– Jodå, sa hon, om det är sant.

– Men sånt händer inte.

– Allt händer när en människa börjar röra på sig som du har gjort.

– Det är bara fyra dagar sen jag for från San Francisco, sa han. Med min flickvän. Vi skulle resa omkring i Europa en månad. I morse stack hon. Hon grät och sade att hon måste. Hon pratade en hel massa men hon gick. Som i panik.

Stephanie såg på honom. Han hade tydligen sagt allt och det var ingen lång historia. Han mötte hennes blick men hon kunde inte läsa i hans ögon, hans axlar och händer sade mer. De såg ut att vara vana att tappa greppet.

– Och du, sa hon. Vad gjorde du?

– Ingenting.

– Någonting måste du ha gjort.

– Jag drog bara filten över ansiktet.

Hon kunde se honom där han hade gjort sig till ett lik under en grå filt i ett billigt hotellrum medan hans liv bröt upp och lämnade honom.

– Förklarade hon ingenting?

– Att det var ett så stort avstånd. Att jag var som en främling.

– Och annat?

– Att hon skämdes för att hon hade kommit med på denhär resan för hon hade hela tiden vetat att vi någon gång under den skulle gå åt skilda håll.

– Och mera.

– Att någondera måste handla. Att någon måste ta på sig ansvaret att göra någonting.

– Och sen.

– Det sade jag redan.

– Säg det en gång till.

– Sedan grät hon och gick.

– Och du?

– Ingenting med mig. Jag fortsätter min resa. Det finns väl någon fin plats där jag slår mig ner. Jag hittar väl någon som har en violin – i Italien, i Grekland.

– Ja här gör du det inte, sa hon.

– Här, sa han, här kilar folk omkring som grå råttor. Allas ansikten är ju alldeles igenmurade.

– Månne du idag kan se på människor hurudana de egentligen är?

– Alla här vill vara för sig själva, sa han. Det finns ingen som väntar sig någonting av någon annan.

– Jodå, sa hon, men inte på gatan. Här är kallt. Har du inte märkt det?

– Har du varit här länge? frågade han.

– Åtta år.

– Vänd dig till engelska konsuln så skaffar han dig en biljett hem, sa han.

Hon smålog. Han mitt emot henne behövde en människa och så snart han hade fått tag i en satte han henne på plats.

– Hur har du fastnat här? frågade han.

– Jag har familj, sa hon.

– Så fällan har slagit igen.

– Jag kallar inte mina barn en fälla.

Hon kände att hon bra kunde förstå flickan som hade lämnat honom.

– Om du vill, sa hon, så kan jag visa dig var båten ligger.

– Bra, sa han. När kan man gå ombord?

– Vid femtiden, tror jag, sa hon. Och vad gör du om du hittar din flickvän på den?

– Då ligger jag med henne, sa han, och så lämnar jag henne i Stockholm.

– Men om hon vill tala med dig?

– Bullshit, sa han och reste sig.

Vid hörnet brydde hon sig inte om att ta så många steg att hon kunde peka ut båten, hon visade bara riktningen och sade att den var röd och hoppades att flickan av ödet skulle styras till den vita båten, men det var föga troligt. Så lätt som genom en enda handling kommer man inte undan fel människa.

När hon gick genom Esplanaden i riktning mot

Runeberg, nationalskalden som ställföreträdande för alla stadens män hade skit på huvudet, älskade hon den okända flickan som hade brutit upp. Hon stod säkert inte och tryckte näsan mot dörrarna till en ännu stängd passagerarpaviljong. Hon gick väl omkring med en katalog i handen på nationalmuseum eller på Ateneum där kanske någon målning blev för stark för henne.

Det kändes så orättvist att det alltid var kvinnan, åtminstone när det gällde kärlek, som skulle bestämma när det var dags att handla. Stephanie såg sig om där hon gick, på de andra kvinnorna. Hon spanade efter någon som var ensam och bar en ryggsäck, efter någon som i sin korta frihet av sin ensamhets kompass oundvikligen skulle ledas ombord på fel båt för att nästa dag inte kunna ta samma steg utan i stället bli utkastad till en frihet som var ännu större för att den då var utan samvetskval. Men det första steget tog alltid kvinnan, det tyngsta. I kärlek kunde mannen endast reagera, när de första lekarna väl var förbi.

Och hennes Gandhi, han såg på henne med samma välvilja som på sina vita möss. De var hans och inte barnens. Han hade gjort dem till sina när han matade dem med ett leende mot henne som om han hade gjort en profetisk gärning för att visa all världens fåfänglighet, också kärlekens. Hon började gå snabbt för tiden för hennes frihet höll på att ta slut. Hon hade ingen hjälp av att stiga på en

spårvagn på Skillnadsbacken.

– Ju mera rättfärdig du blir, dess mera vred blir jag.

Hon upprepade orden som en magisk formel, en hesykastisk bön eller besvärjelse. "Ju mera rättfärdig du blir", när hon andades in, "dess mera vred blir jag" när hon andades ut. Så gick hon ända fram till Robertsgatan och passerade hallen och matvaruaffärerna i förvissning om att det säkert fanns någonting därhemma.

"När en människa vänder sig inåt för att finna sitt sanna lugn vänder hon ryggen till och böjer sig bort från den som är henne alldeles nära". Det hade hon skrivit till en av sina gamla vänner i England. "Jag har blivit stående som en blomkäpp", skrev hon till en annan, "medan min växt böjer sig ner för att se om det finns vatten i jorden".

Hon stannade vid en postlåda och tog upp ett brev ur sin väska. Denna vinter hade hon börjat skriva, hon lade ut brev som krok på krok i en långrev utan slut, tiden flöt iväg med den och drog ut linan ur hennes egen verklighet. När det kom något svar så var det nästan alltid från hennes mor. De flesta andra hade aldrig varit ensamma, eller kunde inte förstå att de var viktiga för henne. Hon hade ju man och barn.

Hon ryckte upp dörren och skyndade upp för trapporna. Redan innan hon var framme kunde hon höra skrivmaskinen knattra och när hon låste

upp och snabbt gick förbi George sade han bara att det inte fanns någon mat hemma.

– Jag gör en spenatomelett, sa hon från köket, blir det bra?

Hon tog ägg och spenat ur kylskåpet och ställde fram en skål på diskbänken, stekpannan stod redan på spisen, innan hon krängde av sig kappan och gick för att hänga upp den i tamburen. George hade låtit fingrarna kamma håret rätt ut många gånger under eftermiddagen medan han gjorde sitt översättningsarbete som i själva verket var allt annat än mekaniskt. Nu märkte han knappt att hon gick förbi.

– Var är barnen? frågade hon på väg tillbaka till köket.

– Nick sover och flickorna är ute, svarade han utan att se upp från texten.

– Vem tar hand om honom i kväll då?

– Du, sa han. Jag har haft dem hela eftermiddagen.

– När kom du från byrån?

– Klockan ett, sa han, där fanns ingenting att göra.

George tyckte att han tog hand om barnen bara han var hemma och såg till att de inte störde honom.

– Jag träffade en amerikan på stan, sa hon medan hon rörde omelettsmeten, hans flicka hade lämnat honom.

Hon fick inget svar från det andra rummet. Hon hörde bara tystnad, skrivmaskinsknatter och tystnad igen. Det var inget tecken på att hennes ord inte skulle ha gått fram. Då omeletten redan steg i pannan och hon dukade fram tallrikar som George hade diskat kom han och ställde sig i dörren.

– Gå efter flickorna och försök väcka Nicholas, sa hon.

– Jag hoppas att du hade det skönt på stan, sa han.

När hon undrade varför han hoppades det gick han in till Niklas och pratade ömt med honom i stället. Han kom tillbaka med pojken i famnen, med pojken som ännu sov över hans axel.

– Kan du ta honom? frågade han.

Hon tog Niklas och höll honom på sin arm medan hon ställde stekpannan på bordet och dukade vidare med gafflar och knivar från diskbänken. George behövde inte gå många steg för att hämta flickorna. De mötte honom redan i dörren och sprang förbi till köket där de genast slog sig ner på sina platser. Helen lyfte på stekpannans lock och såg nöjd ut.

– Får jag önska vad jag vill ha i morgon när det är min födelsedag? frågade Annika.

– Önska på du, sa Stephanie.

– Jag vill ha ljusröd lax, så många skivor som jag orkar äta.

– Jag med, sa Helen.

– "Allas ögon vänta efter dig, Herre,", började George läsa med snabb, hög och tydlig röst och barnen föll ivrigt in medan de försåg sig ur stekpannan – "och du giver dem deras mat i rätt tid. Du upplåter din hand och mättar allt levande med nåd. Ära vara Fadern, och Sonen och den Helige ande. Amen".

Under bönen hade Stephanie suttit med utsträckt hand färdig att gripa skeden så att hon kunde lägga för mat åt Niklas som satt i hennes famn. Hon deltog inte i Georges och barnens andliga exercis. Hon hade heller aldrig sagt sin mening om den eftersom hon ansåg att samtalet borde börja långt tidigare och inte först föras om välsignelserna som bara var ett symptom.

När George hade sett till att barnen var samlade omkring sin mor, att de fick sin mat och att de åt den i rätta tecken gick han tillbaka ut till vardagsrummet där han efter en stunds tystnad började skriva i korta, snärtiga virvlar. Stephanie var säker på att hans firma skulle gå åtskilligt mycket bättre om han lade ner en del av sin obönhörliga envishet på sitt egentliga arbete, men det var någonting som det inte lönade sig att tala om. Arvet från fadern var en börda som skulle bäras till dess den förvittrade av sig själv. Den skulle under inga omständigheter göras större för att sedan också falla över Nicholas och hans äldre bror och krossa dem. George skyndade alltid ut från sin byrå som ur ett

unket gravvalv.

När flickorna hade brutit upp och försvunnit igen och när det såg ut som om Nicholas skulle kunna sysselsätta sig själv en liten stund lät Stephanie allt bli stående på köksbordet och gick själv in och satte sig i soffan i vardagsrummet. Hon ville nu såsom alltid ge George en chans att tala med henne och den brukade han också ta, förr eller senare, troligen driven av sin pliktkänsla eller av medlidande med henne som han hade släpat till detta land där han själv ville vara, men som han förstod att inte passade för henne. Och dock var det inget fel på landet.

– Du är så ensam Stephanie, kunde han säga. Du borde känna någon. Känn någon!

Om hon då ingenting svarade kunde han fortsätta.

– Tänk också på mig. Tänk hur mycket lättare det skulle vara för mig om det fanns några människor som du ville vara med.

Bara genom att vara tyst kunde hon driva hans argumentering till det absurda, ända till dess han steg upp från sin maskin och ställde sig framåtböjd över henne ropande och gastande som till en döv. Då behövdes det bara ett väl valt ord för att han skulle börja skratta åt sig själv och gå tillbaka till sitt arbete alldeles som om hon plötsligt hade fått alla de vänner som han ansåg att hon var i behov av.

– Kommer du med till bygget på lördag? sa han plötsligt.

Det var inte många gånger hon hade varit där för hon var så uppenbart överflödig. Man väntade inte ens av henne att hon skulle sopa undan betongdamm och spånor, allt sådant hade Alexander gjort till sin ständiga syssla medan han största delen av varje dag övervakade murare och timmermän i deras arbete.

Alexander som var arkitekt hade sålt sin byrå för många år sedan för att kunna ägna sig åt det som han egentligen ville, att måla. Han och hans syster hade hela tiden tagit ut allt som de kunde få ur den firma som George hade tagit på sig att förvalta. Alexander hade en stor och representativ lägenhet vid Parkgatan och han hade en egen ateljé med utsikt över taken uppe i en vindsvåning i Kronohagen. I något slags syskonsammanhållning hade nu Alexander och systern beslutat sig för att se till att George flyttade in i ett anständigt hus. Kanske de försökte kompensera George för att han under alla dessa år hade tagit hand om deras gemensamma nedslitna företag.

Någon gång ringde Alexander och skrek och förbannade i telefon för att George inte hade varit vid bygget på länge. Då brukade George gorma tillbaka så mycket han förmådde och tala om att han minsann aldrig gav sig en minuts paus eftersom någon måste skaffa pengar också. Men Alex-

ander hade rätt. Georges förhållande till sitt blivande hus var overkligt på något sätt.

– Vi kan ju be Stig med och Anna-Lena, du tyckte ju om henne, sa George.

– Hon och jag har redan kommit överens om en annan gång, sa Stephanie. Jag klarar mig nog, du behöver inte se till att jag träffar människor.

– Det är inga sådana vänner som du behöver om du har ett rendez-vous med en amerikan på gatan.

– Jaså, du hörde vad jag sade?

– Jo, sa han.

– Men det var kvinnan som jag inte träffade som gjorde mycket större intryck på mig.

– Hon som hade lämnat honom.

– Jo, sa hon.

– Så du kommer inte med.

– Vi får se, sa hon.

Andra kapitlet

En av dessa dagar när det redan tidigt på morgonen droppade från hustaken i staden innan solen ännu ens hade hunnit börja bearbeta dem blev Stig utsatt för en ny provokation innan han på något sätt hade kommit till rätta med den förra. Tidigare hade han alltid beklagat att hans avdelning var inhyrd i en våning under det övriga företaget men numera passade det honom. utmärkt.

När han på morgonen låste upp dörren och steg in i hallen hörde han röster från Kerstins rum. Eeros och Siws dörrar gapade ännu på vid gavel, det var bara Aulikki som hade stängt om sig och börjat arbeta. Han stannade lyssnande och kände igen Paléns röst. Han skärpte sina steg och gick snabbt med överrocken på och hatten skjuten bak i nacken in i Kerstins rum. Där stod Erkki och hängde mot hans dörrpost. Stig trängde sig förbi medan han stack nyckelknippan i fickan.

– Vad är det? sa han.

– Jag stack mig bara ner för att se om du överhu-

vudtaget mera arbetar för oss, sa Erkki.

Han vred på sig och följde Stig med blicken när han gick in i sitt rum och bort till skåpet där han började hänga in sina ytterkläder.

– Jag sade just åt din sekreterare, sa han, att den tiden kanske inte är så avlägsen då vi får ett utmärkt pingpongrum för personalen här nere. Man behöver bara ta ner väggen mellan hennes och ditt rum. Den är inte bärande, han knackade i väggen, så det går nog bra.

Stig svarade inte. Han strök tillbaka håret ur pannan och gick sammanbitet till sin plats och satte sig där. En stund trevade han i bordslådan efter sin pennkniv och började bläddra i sin post för den händelse att där skulle finnas något brev av det slag som Kerstin inte brukade öppna.

– Bara hälften av människorna på din avdelning var på plats när jag kom ner. Vad tycker du om det? Jag antar att du anser att det är helt i sin ordning?

Stig reste sig.

– Det är helt i sin ordning, sa han. Jag vet när de börjar och när de slutar.

Han gick fram till dörren på ett sådant sätt att Erkki fick lov att maka på sig.

– Kerstin, sa han, jag skulle gärna prata med Aulikki ett slag.

Erkki stod kvar en stund och smålog ironiskt som om den hastigt påkomma verksamhetsivern

hade varit mer än genomskinlig. När han äntligen drog sig tillbaka reste Kerstin sig och gick för att utföra sitt uppdrag.

Erkkis närvaro hade pressat samman en vag tanke hos Stig till ett beslut. Den hade redan börjat röra på sig medan Anna-Lena gick tillrätta med honom därhemma.

När Aulikki kom var hon en bild av upplösning och desorganisation innan arbetet ens kunde ha börjat. Ylletröjan var fel knäppt och hon hade tydligen redan hunnit slita sitt hår.

– Vad glor du på? frågade hon.

– Att du har hunnit börja dagen med ett slagsmål.

– Jag har börjat med att arbeta, sa hon, och jag är fanimej den enda som gör det på denhär avdelningen.

– Sätt dig, sa Stig.

– Vad är det fråga om nu då? Jag kan bara tala om för dig att ingen är intresserad av din effektivitetskampanj.

Hon uttalade ordet så att han skulle höra att det stavades med stort E.

– Ingendera av dem har börjat hjälpa mig och jag håller på att få blodtryck, sa hon.

– Det kan kvinnor inte få, sa Stig osäkert.

– Kan kvinnor inte få? De kan till och med få magsår skall jag tala om för dig. De får magsår och blodtryck i synnerhet om de har odugliga chefer.

– Håll käften Aulikki, sa han.

Då satte hon sig. Hon sjönk ihop uppgivet och såg på honom som om ingenting av värde var att vänta från hans håll.

– Förlåt, sa han, men jag kan ibland också ha mina dåliga dagar.

– Du har inte haft annat än dåliga dagar på senare tid, sa hon. Vad är det med dig?

– Från och med nu får det vara slut, sa han.

Hon skärpte anletsdragen en aning. Han trevade i fickan efter sitt cigarrettpaket och lade det mellan dem på bordet.

– Du skall intervjua Palén för nästa nummer. Han är bekymrad över vår ohederlighet och vår brist på arbetsdisciplin.

– Menar han oss?

Hon lutade sig tillbaka och höjde på ögonbrynen och gjorde sig på allt sätt emotionellt redo för att säga vad hon tänkte.

– Nej, hela företaget. Gör en grej med honom, låt honom komma ut med det högt och tydligt, sätt det på första sidan.

– Du vill ha bråk, sa hon. Ge ett papper.

Han sköt över ett block till henne.

– Vad skall jag fråga?

– Det är du som är journalist, sa Stig.

– Ge nu litet kött på benen.

– Jag tänker inte styra din intervju, sa han. Du får se på det med egna ögon.

Hon gjorde några anteckningar, satt en stund och såg på pappret, skrev litet till och så ytterligare en sak.

– Jag får lov att intervjua huvudförtroendemannen också, sa hon, för bråk blir det.

Sedan reste hon sig och gick.

Först när hon hade gått tände Stig sin cigarrett och ägnade Anna-Lena några uppskattande tankar. Hon hade inte kunnat finna sig tillrätta med att han låtsades om ingenting och i stället försökte vara effektiv i sitt arbete.

– Snälla, snälla Stig, det handlar inte alls om vad en människa duger till eller åstadkommer. Det är bara en bisak, hade hon sagt.

Han hade försökt förklara för henne att om en människa tillbringade mer än en tredjedel av sitt liv på sin arbetsplats så fick hon inte tillåta att det blev en meningslös eller tom del av livet såsom till exempel George hade gjort.

– Men du, hade hon sagt, skapar nu berg av papper som du själv kommer att ha glömt om ett halvår.

Kväll efter kväll hade hon som en modärn Cato hävdat att han måste ta upp kampen med Erkki "om inte annat så för din självaktnings skull".

– Jag vill inte vara gift med en man utan självrespekt.

Han hade försökt förklara för henne att män hade en såpass lång erfarenhet av yrkeslivet att de aldrig utmanade varandra på liv eller död om de ar-

betade i samma företag. Det var bara kvinnorna som var nykomlingar som lät kriserna eskalera så att någondera parten måste ge sig av.

– Och sådana män som du, hade hon sagt, signalerar sin underkastelse med att vifta med en checkbok.

Tusentrehundramarken hade hon inte kunnat komma över.

Han ville ringa till henne och säga att han nu hade satt sina trupper i rörelse men det hade varit för barnsligt. Det fick vänta till kvällen, men koncentrera sig kunde han inte. Han sträckte handen efter sin post och försökte ge särskilt akt på vad det var som han förväntades skriva under. "Jag tittar efter det papper som det är meningen att jag skall hängas i" hade kontorschefen sagt en gång då Stig avbröt honom medan han undertecknade utbetalningar. Stig grep tidningsbunten och lade den framför sig och började ögna igenom ledarna.

Jakobstadstidnigen skrev om oväld och partiintressen. Västra Nyland i Ekenäs varnade påven för att tro att världens centrum ännu låg i Rom. Åbo Underrättelser manade Haig och Reagan till besinning. Vasabladet betvivlade att också helsingforssvenskan kunde anses vara ett uttryck för finlandssvensk identitet. Uusi Suomi tyckte sig se tecken på nya oroligheter i Polen. Österbottningen förväxlade Kemira med Neste och bröt staven över Elantos generaldirektör. Helsingin Sanomat

läxade upp utrikesministeriet och endast Hufvudstadsbladet dröjde, med stark olust, kvar vid frågan om presidentmakten. Kansan Uutiset kommenterade en uppgift i Tiedonantaja om kommande finländskt deltagande i det sovjetiska rymdprogrammet. Tidningen ansåg att det var självklart att kosmonauten söktes ur arbetaridrottens led.

Han tillbringade en ansenlig stund med tidningarna innan han själv bar ut dem till Kerstin och sade att han måste ut på stan. Han skulle uträtta några ärenden och vara tillbaka till lunch.

Först när han satt i matbaren bland människor som åt med ytterkläderna på eller tuggade sig igenom en smörbulle med blicken riktad ut genom de grå fönstren började det gå upp för honom vart han lät sig drivas av sin rädsla för konfrontation. Han skulle ha kunnat äta i trivsam miljö till och med i personalmatsalen och dessutom få halva lunchen gratis, men ut ur denhär solkiga baren skulle han inte kunna klara sig under trettiofem mark och då med samma äckligt feta smak i munnen som redan fanns i luften.

Han såg på kvinnan som stod vid disken och fyllde på glaskannorna ovanpå värmeplattorna med den obeskrivliga smörja som de flesta helsingforsbarer serverade när man bad om kaffe. Han ville gå, men hon hade redan ropat in hans beställning genom en lucka till köket och där fräste nu det som

om en stund skulle bäras in under ett exotiskt namn.

Ätandet, även den minsta måltid, var alltid för honom någonting trevligt och en aning högtidligt. Om han nu hade låtit sig drivas till att rätt och slätt inta föda för att inte känna sig hungrig så hade det gått för långt. Tre strömmingar och två potatisar kunde vara en festmåltid men Barens Hawaischnitzel var alltid en misär. Han reste sig och gick fram till disken och bad att få ringa.

– Är det inom stan? frågade ägarinnan.

Det måste hon vara för ingen skulle ha anställt en sådan uppenbarelse. Han nickade.

– Då kostar det två mark, sa hon, och lyfte fram apparaten från en hylla under disken.

Utan större hopp om att få svar ringde han hem till George. Det var förgäves. Han bad om telefonkatalogen och fick den. Den var inte angenäm att bläddra i. Han sökte Georges byrå.

– Fåglars, svarade George mycket kort.

Det var så tvärt att Stig höll på att lägga på luren.

– Det är Stig, sa han. Får jag komma upp?

– Nej, sa George, men jag kan komma upp till dig.

De kom överens om tid och Stig lade på. Kvinnan tog genast hand om telefonen som för att hindra honom att ringa ännu ett samtal. Han lade fem mark på disken. Hon tog sedeln och stack den i förklädesfickan.

George kom precis klockan två. Han var ledigt klädd i brun tweedrock och en tunn tröja och byxor i en något ljusare nyans. Den blå skjortan hade en oklanderlig krage som kom till sin rätt just genom att den var uppknäppt. Han såg ut som en man som hade privilegiet att inte behöva arbeta om han inte hade lust och som när han gjorde det, inskränkte sig till att fatta beslut som han meddelade per telefon hemifrån eller från yachtklubben.

Stig hade kommit in på sitt rum några minuter innan och börjat rätta till pappren på sitt bord för att de skulle göra ett mera respektabelt intryck men han hade inte brytt sig om att slutföra det.

– Jag håller på att förlora självförtroendet, det är bara det, sa han då de hade slagit sig ner.

Då George varken gjorde en min av att vilja fråga eller säga någonting fortsatte han och berättade ganska ingående och länge om hur han kände sig på sin arbetsplats för närvarande.

– Är du rädd för dem?

Det var det första George frågade och eftersom Stig inte svarade sträckte han sig efter en trycksak, den färska årsberättelsen, och bläddrade tyst i den. Mitt i deras tigande gav summern en skarp ton. Någon ville in. Stig kontrollerade att den röda upptagetsignalen brann och satte sig tillrätta igen, litet störd men fortfarande sökande efter svaret på Georges fråga.

Dörren öppnades och Erkki steg in. Stig reste

sig och sade presenterande att det var direktör Palén. George reagerade inte, han fortsatte att titta i årsberättelsen och utan att se upp frågade han om den andre inte hade märkt att det var upptaget.

– Jag kom inte att se efter, sa Erkki.

– Ni ljuger, sa George. Den röda lampan måste ha lyst er rakt i ögonen när ni kom.

Han teg en stund, men Erkki svarade inte.

– Här kan alltså vem som helst komma instövlande till en chef som tydligt visar att han inte kan ta emot!

– Förlåt nu, sa Erkki. Så viktiga saker är det kanske inte så ofta fråga om i dethär rummet.

George flög upp och slängde ifrån sig årsberättelsen på bordet.

– Har ni någon aning om varför jag är här? Eller varför er informationschef talar med mig? Det kan ni inte ha. Jag tycker att ni skall försvinna omedelbart. Och stäng dörren efter er.

Erkki vände sidan till och markerade att han hade ärende uteslutande till Stig.

– Om du kan komma upp till mig om en halvtimme eller så, så är det bra, sa han och vände ryggen till för att gå.

– Nog är det alldeles förbannat! skrek George. Ni skall fan inte tro att jag tänker finna mig i att han försvinner och lämnar mig här som en platssökande.

Erkki bar sig åt som om han ingenting skulle ha

hört. Han gick ut ur rummet men innan han stängde dörren efter sig tillfogade han:

– Stig, du kommer alltså. Det är viktigt.

Det var droppen som kom George att helt förlora behärskningen. Han slet upp dörren och störtade ut i hallen.

– Lyssna! skrek han. Stanna!

Erkki vände sig om värdigt, överlägset och avvaktande. George fortsatte ända fram till honom och tycktes ha svårt att inte handgripligt ta honom i kragen och skaka om honom.

– Direktör Palén, sa han. Ni är en skitviktig obetydlighet som tror att ni är väldig när ni bara är fräck!

Sedan vände han tillbaka och såg i golvet medan han gick. Han brydde sig inte om deras ansikten som stod i dörrarna. När han gick förbi Stigs sekreterare som av uppsynen att döma inte hade lagt märke till någonting sade han att det nu kunde vara dags för en kopp kaffe och ett glas isvatten per man.

– Om vi nu kan be om personlig service, sa Stig med en ursäktande blick på Kerstin.

– Det kan vi visst, sa George. Stig, skärp dig.

När George hade slagit sig ner förblev Stig stående. Han sträckte ut handen, lyfte telefonluren och sade förklarande att det kanske var lika bra att han ringde och hörde efter vad Palén hade för ärende.

Då han såg Georges min lade han på luren igen.

– Du ser, sa han.

– Jo, jag ser hur det står till, sa George.

Stig satte sig. Han strök en stund med handen över bordsytan innan han lutade sig tillbaka och började gräva efter sina cigarretter.

– Jag antar att jag är rädd, sa han.

George lät honom sitta kvar i ekot efter sina ord.

– Anna-Lena säger att Palén eller jag skall bort.

– Du har en mycket klok hustru, sa George.

– Man skall alltså eliminera folk som maktmänniskor alltid har gjort.

George var föga imponerad.

– Du vill vara bättre, sa han, men vad bryr sig en hund om ditt själsliv om du är rädd. Det är först när du tar den i nackskinnet och bär den som en kattunge till fönstret och hotar att kasta ut den som den får respekt för dig.

– Men om jag inte bryr mig om respekt.

– Det är inte bra för någon att förakta en medmänniska, sa George. Då kan han ju inte se sin egen katastrof.

Stig reste sig och började gå av och an på sin sida om bordet.

– Du får det att låta bra, sa han.

– Alldeles riktigt, sa George.

– Men du är ju religiös.

– Kristen, sa George.

– Då kanske du kommer ihåg att Jesus sade att den som griper till svärd han skall förgås med svärd.

– Jo, sa George, men du har ju redan förgåtts så ta du lugnt till svärdet bara.

– Jag har inte förgåtts!

– Det finns ju ingenting kvar av dig, sa George och reste sig han med.

Stig tyckte inte om slutrepliken. Han satte sig på fönsterbrädet för att hålla den andre kvar ännu en liten stund men när han såg att det inte fanns någonting nedlåtande eller föraktfullt i Georges hållning eller ansikte så insåg han lugnt att det inte fanns så mycket att tillägga. Om man inte talade om någonting helt annat.

När han följde George gick han med honom ända ut i trappan.

– Du blev visst riktigt förtjust i Karin, sa han.

– Hon är en stark kvinna, sa George.

Han gick fram till hissen och tryckte upp den.

– Förtjusande flicka menar du, sa Stig och klappade honom på axeln.

– Nej, det menar jag inte.

Med det var samtalsämnet för hans del uttömt, men Stig behövde en motvikt mot det långa dryftandet av sina problem.

– Hon levde i en ganska olycklig relation som hon måste bryta sig ur, sa han.

Hissen gled upp bakom gallret och stannade

framför dem. George lade handen på handtaget och tryckte.

– Har du mycket emot, frågade han, om hon får berätta dehär sakerna själv för mig om hon har lust?

Stig tog några steg tillbaka för att George skulle kunna öppna dörren.

– Jag ville bara säga att hon kanske är ömtålig.

– Ömtålig, sa George och steg in i hissen, också det får hon säga själv.

– När ni träffas, fyllde Stig i medan han stängde gallergrinden efter George.

– Om vi träffas, sa George och satte hissen i rörelse.

När Stig kom tillbaka till sitt rum hade Kerstin lagt fram sådana papper som det gällde att sköta ännu samma dag. Han hade en frustrerad känsla efter mötet med George alldeles som om han inte hade mött den stärkande tillgivenhet som han kanske hade varit ute efter.

Snabbtelefonen surrade till. Han tryckte på knappen och Erkkis röst ekade ut över rummet.

– Det är Erkki. Är du ensam?

– Jo.

– Det är bra. Märkliga kontakter du har.

Stig svarade inte.

– Din redaktör var här. Hon ville intervjua mig om arbetsmoralen. Känner du till saken?

– Jo, det gör jag.

– Tycker du att jag skall gå in på det?

– Det skall faktiskt en företagsledare veta själv?

– Men nu frågar jag dig.

– En allmän princip är att man säger ja till nyttiga intervjuer och nej till skadliga.

Stig stängde av apparaten som om om båda hade glömt den på hade kunnat berätta för honom allt som förehades i Paléns rum. Han tyckte att han hade gjort fullkomligt klart för honom de eventuella risker som förelåg och att han till och med hade varit hygglig nog att ge en förtäckt varning.

Tredje kapitlet

Den kvällen kom Anna-Lena sent hem. Det hade hon säkert sagt att hon skulle göra men Stig hade inte fäst sig vid det. Han hade därför redan under den tidiga kvällen medan kvällssolen ännu gav en varm färg åt köket ett par gånger ställt sig vid fönstret och sett ut över vägen.

Det sjöng i huset av den första vårstormen som kom trycket att vibrera och rutorna att skallra. Fjolårslöven låg ännu platta mot marken men de första virvlade redan omkring på gången. Barnen från radhuset cyklade och skrek och en pojke försökte ett ögonblick segla med utbredda armar. Från vardagsrummet kunde han se ut över åkrar som ännu inte var helt fria från snö och över sjöns genomstungna istäcke.

Han tänkte resa sig när han sent omsider hörde henne komma och vinden slog igen ytterdörren bakom henne med en smäll, men det förblev vid en ansats. Han hörde henne torka fötterna mot den sträva mattan i tamburen och sedan kom hon gå-

ende in till honom.

– Hej, sa hon.

Hon kom fram och ställde den tunga väskan på bordet framför honom och började knäppa upp sin kappa.

– Nu är jag trött.

– Vill du ha nånting? sa han och reste sig.

Han hjälpte henne av med kappan.

– Ingenting, sa hon. Vi har ätit smörgåsar och druckit kaffe hela kvällen. Det var skolrådet. Helt meningslöst.

Hon sjönk ner i soffan. Han stod ett ögonblick med hennes kappa över armen och såg på henne för den händelse att hon ändå skulle komma på någonting som hon ville ha, sedan gick han ut i tamburen för att hänga upp den. När han kom in igen var hon på väg upp i övre våningen.

– Jag kommer, jag skall bara hänga av mig klänningen, ropade hon.

Han fortsatte att läsa och först en liten stund efter det att hon hade kommit tillbaka och slagit sig ner i soffan lade han ifrån sig boken. Hon hade klätt sig i sin mörkblå mjuka morgonrock och satt nu där och kurade ihop sig med uppslagen krage som för att få mera värme.

– Läs du bara, sa hon, du ser så trivsam ut. Vi gamlingar.

Hon lyfte benen upp i soffan och gjorde det bekvämare för sig.

– Har du tänkt på det Stig att vi egentligen är ett äldre par?

Han skrattade till och rörde på sig i stolen.

– Skratta inte, sa hon. Vi är ett äldre par som skulle kunna ha det riktigt skönt.

– Jag tänker aldrig på mig på det sättet, sa han. Och inte på dig heller. Det är omöjligt.

Hon rörde litet på benet, böjde knät så att morgonrocken gled undan, så lyfte hon sin fot och sträckte på den.

– Fast det ser inte alldeles gammalt ut, sa hon.

– Just det, sa Stig.

– Riktigt snyggt förresten, sa hon.

– Vill du se mina ben, sa han och böjde sig ner och började kavla upp byxbenet.

– Nej, sa hon, om du vill visa dem så får du ta av dig byxorna.

Han tittade på henne, kanske litet osäkert och lät byxbenet glida ner igen. Hon smålog mot honom. Han reste sig.

– Jag tror att jag kanske skall ta mig en whisky.

– Måste du, sa hon.

– Nej, sa han.

– Kom och sätt dig här i soffan i stället.

Hon lyfte ner benen och svepte morgonrocken om sig. Han gick runt bordet och slog sig ner hos henne med armen utsträckt över ryggstödet.

– Hur går det för dig egentligen, sa hon. Du har inte berättat någonting.

Han harklade sig och sträckte sig fram över bordet efter sina cigarretter.

– Har du någonsin tänkt på, frågade hon, när det är du tänder en cigarrett?

– Nej, sa han och såg förvånat på henne.

Han slog cigarretten mot asken för att skaka ut lös tobak på ett sätt som han inte brukade göra.

– Jag har satt mina trupper i rörelse, sa han.

– Bra, sa hon. Äntligen.

Hon satt framåtlutad med armbågarna mot knäna. När hon vände ansiktet mot honom sträckte han ut handen och lade den på hennes axel och lät fingrarna leka litet med hennes hår. Hon smålog och tryckte kinden mot hans hand.

– Flytta på dig, sa hon.

Han flyttade sig litet ifrån henne.

– Längre! sa hon.

Han flyttade sig litet längre.

– Längre! sa hon. Så långt det går.

Han hamnade ända mot armstödet och reste sig förvirrat.

– Nej, sa hon. Jag vill ligga med huvudet i din famn.

Då fimpade han sin cigarrett och satte sig riktigt skönt tillrätta. Han sträckte på benen och satte sig i en sådan vinkel att han skulle kunna sitta länge utan att behöva ändra ställning och han tog emot hennes huvud och hennes skuldror som tryckte mot hans ben. När hon såg upp på honom var hen-

nes ansikte slätt nästan som en ung kvinnas. Med pekfingret följde han hennes ögonbryn och lät det fortsätta över hennes ansikte ända till dess hon böjde på nacken och såg ned över sin kropp.

– Och jag har ju inga bröst mera, sa hon.

Han lade fingret över hennes läppar.

Hon lade tillbaka sitt huvud och lät det vila tungt i hans famn, tryckte till och rörde litet på det och han svarade med sin hand som bara smekte utan att behöva gå på upptäcktsfärd.

Så satt de ganska länge ända till dess han böjde sig fram över henne och nickade mot sin bok.

– I den står det att den sanne älskaren kan leda en kvinna ända fram till fullbordan bara genom att smeka hennes ena bröst.

– Vad läser du för böcker, sa hon och såg honom i ögonen, så gammal har du inte blivit.

– Det är Veijo Meri som i en uppsats om Casanova citerar Olavi Paavolainen.

Hon sträckte på sig och grep tag om hans nacke med sina händer.

– Du har tre vittnen, sa hon, och de är alla män, men du frågar inte mig.

Han frågade inte.

– Det kan också hända att man somnar, sa hon.

Hon satte sig upp och han hjälpte henne. När hon stod framför honom rättade hon först till morgonrocken och sträckte sedan händerna mot honom.

– Kom, sa hon.

De gick tillsammans uppför trapporna. Hon höll honom ännu i handen och det var för sent för honom att berätta hur han hade satt sina trupper i rörelse. Det kom han också att tänka på först senare.

Fjärde kapitlet

Ett par dagar senare blev han kallad upp till VD. Det var hans sekreterare som ringde och med mjuk röst frågade om Stig hade mycket för sig just nu eller om han kunde sticka sig in. Verkställande direktören ville gärna prata om en sak.

Stig städade upp sitt bord, lade pennorna på plats, kavlade ner skjortärmarna, rättade till slipsen och tog på sig rocken. Han hade alltid saknat en spegel i sitt rum men han kunde med handen känna att håret stod rakt upp. Han fick lov att gå via toaletten och se hur han såg ut. Någon gång i världen hade en flicka kallat honom Mekki efter det tyska piggsvinet. Kuusi lade stor vikt vid ett vårdat yttre.

VD:s sekreterare smålog vänligt mot honom över den mässingsglänsande kitschtelefon som hon uttryckligen hade önskat sig. "Jag tycker att den är så absurd" hade hon en gång förklarat då han petade på den i förbifarten, "tycker inte du också?".

Dörren in till högsta chefen var vidöppen och själv stod han mitt på golvet och inväntade Stig. Viljo Kuusi var späd, lång och hade ett bildat utseende som var svårt att förena med de skabrösa historier som han gärna berättade i synnerhet om yngre damer var närvarande.

– Sätt dig, sa han.

Han slog sig själv ner i soffgruppen som för att markera att han hade tid. Uspenskijkatedralens lökkupoler glimmade och gnistrade på avstånd bakom honom. Det kanske han inte var medveten om.

– Vi har saknat dig vid lunch, sa han.

Stig satte sig ner, avvaktande, utan att ännu veta om det var ett in och ut besök eller en pratstund.

– Man har frågat sig om du kanske är på väg bort ifrån oss. Palén har sagt att han har sina misstankar.

Han satt framåtlutad och såg upp på Stig under rynkad panna. Det tunna håret var slätkammat rakt över huvudet.

– I regel har jag inte för vana att försöka påverka någon som har kommit till ett beslut om sin framtid, men det är ju bra att veta.

Det var en fråga. Stig var tveksam om han kunde röka i detta rum ur vilket askkopparna demonstrativt hade försvunnit för någon månad sedan. Han beslöt sig i alla fall för att tända en cigarrett och då han började söka sitt paket reste sig Viljo

och gick till ett av skåpen efter ett fat.

– Men det var faktiskt för en helt annan saks skull som jag bad dig komma.

Han ställde fatet på bordet framför Stig och satte sig igen.

– Vid lunchen idag sa Palén att han hade blivit intervjuad av personaltidningen om arbetsmoralen och att han hade gjort en del starka uttalanden. Vad säger du om det?

Nu släppte Viljos ögon inte Stigs ansikte.

– Det låter inte bra, svarade han och försökte se sakligt bekymrad ut.

– Nej, det gör det inte, sa Viljo. Vems idé är denhär intervjun?

– Min, svarade Stig.

– Varför?

Det följde en lång tystnad. Några måsar stod stilla i luften långt utanför fönstren. Stig harklade sig, satte sig bättre tillrätta och lade det ena benet över det andra.

– Vi har faktiskt ett problem här, sa han. Det har vi ju ofta berört. Du har själv låtit förstå att det behövs en moralisk sanering och den kan ju inte vara genomförd bara med att ni har tagit itu med mig.

Stig avbröt sig och koncentrerade sig att se på sin cigarrett. Viljo väntade en fortsättning men den kom inte.

– På vilket sätt har vi tagit itu med dig?

Då började Stig berätta om det misstroende och

de kränkningar han hade varit utsatt för, med VD:s goda minne, som han antog, vilket allt var en fullgod orsak för att han inte frivilligt skulle söka sig till deras sällskap, i synnerhet till måltider som ju ändå var ett slags ledig tid. I synnerhet var det kränkande att denna moraliska upprustning bara riktade sig mot honom, vilket ledde honom till tanken att det fanns en bestämd avsikt hos Palén om det inte var så att han bara var ett redskap. Och det var sådant som man varken behövde eller fick finna sig i. Om man hade någon självaktning så fick man lov att slåss för den.

Viljo satt och betraktade honom, samma gamla Stig , troskyldigheten i uppsynen, den allvarsamma blicken, de för hans ålder barnsliga kinderna, det bekymrade uttrycket.

– Och vart vill du komma, frågade han. Förvandla firman till ett slagfält?

– Jag vill se till att Palén bryter nacken av sig.

Stig sträckte sig fram och fimpade sin cigarrett länge och eftertryckligt. När Viljo ingenting sade kastade han en blick på honom. Han hade lutat sig tillbaka i stolen, satt och såg på sina långa fingrar, lät dem rytmiskt fingertopp mot fingertopp stöta mot varandra.

– Är du säker på att det finns plats för er båda i vårt företag? frågade han.

– Det är du som bestämer den saken, sa Stig.

– Ja för din del, sa Viljo, men Palén är tillsatt av

förvaltningsrådet.

Han reste sig och gick den ganska långa vägen bort till sitt skrivbord. Det var alltid alldeles tomt som om det bara var en plats för ensamma beslut. Han ställde sig bakom det och såg ut över hamnen i väntan på att Stig skulle avlägsna sig. När Stig hade hunnit till dörren vände han sig om för en avskedsreplik.

– Du kan säga till åt redaktionen att den får hitta på något annat innehåll för nästa nummer.

Det var lärorikt att möta konsten att fatta beslut och att se hur en eld dämpas innan den riktigt har hunnit ta sig. När Stig gick ner för trapporna fanns det inte mycket kvar av den uppstickande stridslystnaden. Han hade exponerat sig för mycket, lekt kamikaze, i övermod lagt öglan runt både Erkkis hals och sin egen. Man skall inte såpa trappor, tänkte han, så att de blir vita av bubblor, skum och lödder och allra minst skall man själv stå förväntansfull bakom en pelare i närheten. Han gick raka vägen till Aulikkis rum. Hon var inte där.

Siw stod böjd över sitt bord då han tittade in till henne för att fråga efter Aulikki. Hon var ännu såpass ny i huset att hon måste bemästra en ansats till nigning när Stig kom in. Han såg alltid hennes söta vänlighet i dubbelexponering med den starka kritik mot honom som han visste att utgick just från

henne. Därför brukade han behandla henne som man behandlar en persika, det vill säga han njöt av ljuvligheten och lämnade den hårda skrovliga kärnan åt den som var intresserad. God uppfostran är alltid lika god.

– Siw, sa han, har du sett Aulikki?

– Hon var just här, svarade hon, men jag tror att hon gav sig iväg till förtroendemannen.

Siw strök tillbaka håret från ögonen och såg riktigt upplivad ut.

– Hon visade en utskrift av en intervju som hon hade gjort med direktör Palén och han sade verkligt tuffa saker. När den kommer ut så kommer han att få ångra sig många gånger. Han talar ju om oss som om vi skulle vara kriminella. Det skall bli spännande att se vad förtroendemannen säger.

– Det kommer du inte att få se, sa Stig.

Hon drog häftigt in andan och lade handen för sitt halsband. Hennes ögon var både förfärade och förebrående.

– Men det är ju klart, sa hon, det är ju klart att vi också måste höras!

– Ingen kommer att höras, sa Stig. Hela grejen skall ut. Aulikki får hitta på något annat.

– Men Stig, sa hon, så kan man inte göra, det var ju du själv som hade hittat på det.

– Det skall ut i varje fall.

Hon mötte snabbt hans blick men måste ha insett att inte ens hennes ögon kunde mjuka upp

hans beslutsamhet.

– Har du mycket emot att säga mig varför?

– Det är VD:s order.

– Hur känner han till dethär? Bad du om lov för säkerhets skull?

– Hör du Siw nu skall du inte börja förhöra mig. Det enda jag vet är att juttun ska ut. Säg det åt Aulikki.

Han var både barsk och faderlig, mera barsk för ansvarets skull, det han hade som chef.

– Tror du ändå inte att det är bättre att du gör det själv, sa Siw mjukt, hon var så stolt över intervjun. Jag tror nog att du är skyldig henne det.

När Stig gick in i Aulikkis rum för att skriva ett besked på hennes maskin märkte han att Siw gick in till Eero, därifrån skulle hon väl fortsätta till alla sina särskilda vänner i huset. Han kunde precis föreställa sig hur det skulle gå till. Hon skulle ta på sig sin bestörta min och utstråla en sådan katastrof varje gång hon trädde in i ett rum att den som satt där måste resa sig för att inte verka okänslig flodhäst. Han hade själv rest sig en gång eller två i början men det fanns de som alltfortfarande gärna blev skakade och satta i rörelse i den riktning hon ville.

"Älskade Aulikki" skrev han på hennes tunga gammaldags maskin. Hon var rejäl och han visste hur hon hade reagerat om han hade fått tag på hen-

ne. "Jag kunde väl tro det" skulle hon ha sagt. Hon skulle ha lagt undan pappren i sitt privata arkiv, det vill säga överst på den oordnade hög som hon hade i skåpet och sedan skulle hon ha vänt sig om och låtit honom få höra. "Dethär är ett förbannat hus, ett alldeles förbannat hus. Som man inte skulle ha tillräckligt arbete ändå". Ytterligare skulle hon ha tillagt några ord om honom och hans idéer och till slut ha skrapat sig i huvudet och frågat, "och vad skall vi göra nu".

När han hade skrivit färdigt gick han snabbt tillbaka till sitt eget rum. Det var snyggare än han hade lämnat det då han gick upp till Viljo, och kallt. Kerstin hade öppnat fönstret och tömt askkopparna. Själv hade hon gått för dagen. Det var mycket sällan hon avlägsnade sig tidigare utan att ha sagt till på förhand. Det behövde han inte ta personligt. En demonstration var det i ingen händelse.

Han stängde dörren om sig och gick fram till sin telefon. Han behövde få tala med någon. Utan att vara säker på att det var henne han sökte slog han Karins nummer. Det var upptaget. Han lyssnade en lång stund på det envisa tutandet. Det var länge sedan de två hade talat med varandra. Egentligen inte sedan kvällen med George.

Femte kapitlet

– Han är inte hemma, sa Stephanie då Stig ringde på hos dem.

Försöket att möta George var helt och hållet oförberett och ganska halvhjärtat, det berodde helt enkelt på att Stig råkade röra sig i trakterna på hemväg från en mottagning för norska skeppsbyggare på ambassaden. Stephanie höll upp dörren på det sätt som man gör när man har tänkt förfoga över sin kväll själv.

– Han är i kyrkan, där är han alla kvällar denhär veckan.

– Du vet inte i vilken?

– Nej, sa hon. Kanske i Gamla kyrkan och jag vet inte ens när han kommer. Ibland tar han sig en promenad.

Stig beslöt att gå till fots till station. När han gick genom Gamla kyrkans skvär lade han märke till att där inte fanns snö ens bakom de lutande gravstenarna och att sandgångarna redan var ganska

torra. Det hördes ingen musik eller sång från kyrkan, men belysningen var tänd. Fönstren lyste gula mellan de höga svarta träden som ännu dolde sitt liv djupt inne i stammen och i grenarna och kvistarna. Han beslöt sig för att gå in i kyrkan och se om George var där.

Det var inte så många människor som hade samlats och de satt ganska utspridda i halvdunklet. Alla reste sig just då han kom in och det gjorde att han utan att väcka uppmärksamhet kunde röra sig längs vänstra sidogången. Prästen sade att eftersom det han skulle läsa var ganska långt så kunde församlingen gärna åhöra det sittande. Alla satte sig igen utom en man långt framme till höger som förblev stående. Det var George. Han stod och såg på den lilla runda prästen som om han hade varit en Herrens ängel, en andlig furste, eller såg han en stenig bergssluttning med gamla olivträd vilkas silverskimrande lövverk blev skrämmande mörka skuggestalter om natten.

George lyssnade med stort allvar till berättelsen om Kristus i Getsemane. Stig slog sig ner, ytterst i en bänk och lyssnade också han, men inte med sina egna öron. Han försökte förstå hur George hörde allt det som ju ändå var så välbekant.

När gudstjänsten var slut och människorna började söka sig ut stannade Stig vid dörren för att invänta George. Han kom inte. Han hade gått fram i mittgången och stod nästan framme vid altar-

skranket och samtalade med prästen. Hans hållning var både vördnadsfull och tillgiven mot denna lilla präst som det gick både nätta och rörande historier om. Stig gick ut, ner i parken och tände där en cigarrett.

Stig kände många historier om präster. Han brukade själv i rätta sällskap, som för att visa hur insatt han var också i denna del av samhällslivet, briljera med dem om han också alltid gjorde det på ett vänligt och godmodigt sätt. Det kunde emellertid också hända, i synnerhet om han talade med någon av sina många bekanta bland kyrkans män att hans ansikte antog sitt bekymrade utseende, att han ställde sig med den ena foten litet framför den andra, med ena handen i rockfickan och hög cigarrettföring med den andra. Då gällde samtalet något mera allvarligt tillkortakommande hos en präst, till exempel rykten om hans förhållanden till diakonissan eller ungdomsledaren. I sådana situationer fanns det ingen plats ens för oskyldiga skämt utan bara för det allvarliga konstaterandet att någon förr eller senare måste göra någonting även om det inte var angenämt.

George kom ner för trappan ännu helt uppfylld av det som han hade upplevt i kyrkan och så långsamt som om han ville göra övergången till de väntande gatorna, till staden och sitt eget hem så omärklig som möjligt. När han knäppte rocken om sig var det inte bara sin kroppsvärme han slog vakt

om, det var som om han också hade vårdat sig om en insikt som det gällde att alltid bära med sig.

Stig gick emot honom och George blev glad över mötet, han log när Stig sade att han också hade varit i kyrkan, av en tillfällighet visserligen, men för att följa en impuls.

– Då hörde du, sa George, som om gudstjänstens budskap hade varit alldeles entydigt och självklart.

Stig nickade, givetvis utan att kunna veta vad den andre avsåg.

– Vi går någonstans, sa George. Inte hem till mig för Stephanie är faktiskt glad om hon får vara i fred.

– Jag märkte det, sa Stig. Jag sökte dig först hemma.

De stod en stund villrådiga och Stig som kände alla krogar i staden gjorde inget förslag för det fanns inte någon som han trivdes i. Så började de bara gå och George lät honom ta hand om riktningen, längs Annegatan och ner mot busstationen.

George började genast prata. Stig var bara en del av den lyssnande världen som en gång för alla måste få det djupt inpräglat i sig vad det var som egentligen hade ägt rum i Getsemane.

– Det är den allra djupaste berättelsen om vad allt handlar om. Det finns ingen skönare, djupare, sannare bild av människan än den där lärjungarna

sover under olivträden. En enda gång behöver Herren sina vänner och då har han ingen hjälp av dem.

George stannade och Stig fick lov att vända sig mot honom för att kunna ta emot det han ville ge.

– Det talas om goda kristna, fromma föräldrar, starka biskopar, benådade predikanter, martyrer, heliga män. Vi har monument, sa han, över Savonarola i Florens, över Fransicus i Assisi, över Luther i Wittenberg, över Mikael Agricola i Åbo och över Florence Nigthingale i varje sjuksköterskas hjärta, men sanningen är den att när Herren verkligen behöver någon av sina lärjungar så sviker de.

Stig såg allvarligt på honom i ett försök att förstå vart han ville komma. George tog sina händer till hjälp.

– Vi har byggt väldiga kyrkor. Tänk på Kölnerdomen eller på Johanneskyrkans ynkliga efterapning. Där började månraketerna och universums erövring. Upp, upp till varje pris, högt upp i rymden. Orglarna brakade som raketmotorer när människan sträckte på sig i hela sin längd och för säkerhets skull sade Soli Deo Gloria ifall det skulle finnas något okänt väsen däruppe, men det var sig själv hon firade, sin styrka, sin förmåga, sin kraft.

Men sanningen. Den fick vi höra för en stund sedan. Också de människor som var närmast Herren, de som hade sugit i sig allt vad han hade att ge

var en enda besvikelse. Denhär veckan kommer vi att få höra mera. Vad vet vi om dem som levde närmast sanningen? Att de gick från misslyckande till misslyckande. En total katastrof det är vad människan är. Hos henne söker till och med Gud förgäves hjälp och tröst.

George såg på Stig med en innerligt nöjd min så snart hans häftiga sätt att tala för ett ögonblick tillät hans ansikte att vila. Stig frös.

– Nu går vi någonstans, sa han. Vi går och ser om Karin är hemma.

Han satte sig i rörelse och George följde med som om han inte alls hade hört att den andre yttrade sig. Medan de gick kunde Stig då och då höra den bekanta fnysningen som visade att argumentationen med hela världen fortfarande pågick. Själv kunde han inte riktigt formulera den opposition som han kände mot Georges resonemang. Bara för att visa att han hade hört på sade han ändå någonting.

– Du är en nihilist.

– Nej, sa George.

– Ingenting är bra, alla är värdelösa, katastrofen är total. Du kommer ju alltid tillbaka till det och skiner som en sol när du säger det. Men vad finns då kvar?

– Frälsningen, sa George helt nöjd. Det finns bara två grundläggande behov i en människas liv. Det ena är behovet av frälsning för också de bästa

är dömda att gå från misslyckande till misslyckande. Och det andra är behovet av värme, den som man kan finna hos en annan människa.

– Nåja, sa Stig för att anslå en lättare ton, misslyckats har jag ju också.

Han berättade helt kort om VD:s ingripande mot hans fina försök att ge Palén en läxa. De stannade upp för att låta några bussar dåna förbi innan de gick över gatan vid Konservatoriet.

– Huvudsaken är att du inte ger upp, sa George.

Stig var förvånad över att han fick klart stöd för såpass tvivelaktiga kampmetoder som han hade tagit till.

– Men man känner sig smutsig, sa han.

– Det går inte att hålla sina händer rena i denhär världen, sa George. Och du kan inte bli smutsigare än du är.

De gick under tystnad upp för backen. När de hade slagit in på Karins gata och stannat vid hennes port var Stig färdig för sin slutkommentar.

– Om alla skulle tänka som du så skulle världen gå under.

– Det gör den, svarade George. Läser du inga tidningar?

Porten var ännu olåst och när Stig öppnade den och steg över järnbalken sade George god natt. Han kände inte för sällskapsliv i kväll och tänkte fortsätta hem. Stig tvekade och sade att han bara hade tänkt sig att de skulle sitta en liten stund i

lugn och ro och samtala. Karin var ganska ensam fast man kanske inte kunde tro det. Hon skulle säkert bara bli glad. George lyssnade utan att förändra sin hållning som visade att han var på väg bort.

– Ja, sa Stig, så går jag väl ensam då.

Han stod i alla fall en stund kvar och såg George avlägsna sig. Först då han hade vikit runt hörnet lät han porten falla igen bakom sig och skyndade över gården och upp för trapporna. Ingen öppnade. När han hade väntat en stund sökte han i sina fickor efter ett papper på vilket han kunde skriva ett bud. Han skrev att George och han hade varit där men att hon tyvärr inte hade varit hemma. Han önskade henne också glad påsk.

Sjätte kapitlet

Följande dag då företagstidningen kom ut pryddes första sidan i stället för ett porträtt av Palén av en ganska stor men skarp bild av Wega bland vågorna och en notis om resultaten från de första havsförsöken. Tekniska direktören Osmo Salonen berättade att rapporten redan var nästan klar men betonade att de första försöken bara måste betraktas som inledande. Trots att oväntade svårigheter och motgångar hade tillstött kunde man i alla fall redan nu visa att företaget definitivt var inne på rätt väg.

Redan samma dags eftermiddag låg emellertid en kopia av intervjun med Palén på Stigs bord. Om han hade sett på företagstidningen med en viss obestämd tacksamhet för VD:s ingripande så såg han med desto större oro på de prydligt hopnitade blad som han fann i korgen för inkommande post.

– Vad fan är dethär? ropade han.

Kerstin kom inte. Han fick lov att ringa på henne innan hon öppnade dörren.

– Vad är det här, sa jag, upprepade han.

Hon såg ovetande ut och sade att det hade kommit utan avsändare i ett kuvert för intern post.

– Ta reda på varifrån det har kommit, sa han.

– Hur skulle jag kunna göra det? sa hon.

– Då får jag väl göra det själv, sa han och rusade ut med pappren i handen.

Han gick raka vägen till Aulikki som satt i sitt rum och pratade i telefon. Då hon inte gjorde någon min av att genast sluta gav han tecken åt henne att hon skulle lägga på luren. Hon började efterkomma hans uppmaning genom att böja sig mer och mer mot telefonen medan hon fortsatte att prata. Sekunden innan han rusade vidare avslutade hon sitt samtal.

– Är det du som har skickat dethär?

Hon tog pappren och tittade på dem.

– Det är ju en kopia, sa hon. Mina papper ligger här i skåpet.

– Vem är det då? frågade han.

Han slog sig ned på den lilla stolen vid hennes bord.

– Jag orkar inte med dehär intrigerna, sa hon. Man kan ju inte lita på någon numera.

Hon satte sig med händerna uppgivet i famnen och lät sitt ansikte utan ord säga att tiderna hade förändrats. Möjligen sneglade hon mot ett rum längre bort.

– Om sådana här kopior cirkulerar här i huset så

är det jag som får försöka förklara vad det är fråga om. Det måste ha kommit från vår avdelning.

Han reste sig och gick mot dörren.

– Siw! ropade han.

Ingenting hände.

– Siw! ropade han en gång till och då fick han se henne titta ut ur sitt rum.

– Kom!

Hon kom gående längs väggen med något kutande hållning som om hon hade suttit för länge. Han vek undan så att hon kunde passera honom och räckte pappren åt henne när hon väl stod inne i Aulikkis rum.

– Du känner kanske till dehär.

Hon tog dem, tittade på dem och sade att det var intervjun med direktör Palén.

– Har du någon aning om hur det kommer sig att denhär kopian låg i min post?

– Det måste ju vara någon som har sänt den till dig, sa hon.

– Hur är det möjligt då?

– Jag lånade Aulikkis manuskript, sa hon.

Han såg stint på henne men hon vek inte undan med blicken bakom sina stora prinsessglasögon.

– Var Aulikki medveten om att du kopierade hennes artikel?

– Nej, sa Siw.

– Nu får du lämna vad du håller på med och samla in alla kopior.

Stigs röst var mycket bestämd. Mera bestämd än den hade behövt vara om han hade varit litet längre.

– Tyvärr kan jag inte, sa hon.

– Du samlar in allt som du kan få tag på och bär själv in bunten på mitt bord. Förstått?

– Det kan du inte be mig göra Stig, sa hon.

– Jag ber inte, det är en order.

– Du kan inte ge mig order om att göra någonting som är kränkande för mig själv, det vet du.

– På vilket sätt är det kränkande?

– Jag kan ju inte gå omkring och visa att du har skrämt livet ur mig. Jag tänker inte göra det.

Hon drog sig ur rummet utan att vända sig om.

– Då kan du lika gärna lämna Finnwave, sa han.

Hon hejdade sig med handen mot dörrposten.

– Dethär är inte förr i världen Stig, sa hon.

Sedan försvann hon.

Stig och Aulikki såg på varandra som på relikter från gamla världen. Han höll ännu en gång upp artikeln mellan tummen och pekfingret, skakade på huvudet och gick tillbaka till sitt rum. Därinne slog han sig tungt ner i stolen och lade intervjun framför sig på bordet. Om en stund besegrade han sin motvilja och tog den till sig. Han hade ju inte ens ännu läst den.

Det ringde och han sträckte genast handen mot telefonen och svarade.

– Lindholm.

Det var Karin. Han kunde höra andra röster bakom henne. Mycket nära och angeläget sade den åt honom att han fick lov att ge henne litet tid nu. Utan att säga det lade hon deras vänskap i vågskålen som det självklara argumentet för att han då hon nu ringde skulle släppa allt vad han hade för händer. Allt sådant kan en röst säga utan ord bara med en förvissning i stämman.

Stig såg sig om i rummet medan hon talade som för att granska om där fanns något hinder för det hon begärde. Han reste sig medan han ännu lyssnade.

– Men det var nästan sant, sa han. George följde med ända till porten, där först vände han om.

Han såg på klockan och frågade varifrån hon ringde och då hon svarade att det var från en resebyrå i närheten föreslog han att de skulle dricka en kopp kaffe på ett kafé som han hade glömt vad det hette, han beskrev var det låg på Unionsgatan och hon lovade vara där före honom.

Då han gick upp för backen och sneddade över gatan såg han henne gå in. Hon var klädd i mörka långbyxor och kappa och hade en svart duk över håret. Han sprang några steg och kom in i kaféet medan hon ännu stod vid klädhängaren och såg sig om. Det var alldeles tomt.

– Dethär är väl ett bra ställe, sa han.

De graciösa borden och wienerstolarna stod alltför lätta mot de mörkröda tapeterna. Som så

många kaféer och små restauranger i Helsingfors gav också dethär stället mera känslan av att man inbjöds slå sig ner bland kulisser än i ett ombonat rum. Han tog hennes kappa och hängde upp den medan hon sökte sig till ett bord i hörnet.

När han satte sig mitt emot henne gjorde det nästan ont i honom att se hur vacker hon var. Hon såg på honom och hennes ögon hade samma färg som det mörka håret, glänste bara djupare under pannluggen som nästan helt dolde ögonbrynens lätta bågar. Hon smekte honom lätt över handen som för att förvissa sig om att linjerna var öppna mellan dem.

– Jag vill tala om George, sa hon.

Stig såg allvarligt uppmärksamt på henne med en ännu otänd cigarrett mellan sina läppar.

– Jag sökte upp honom, sa hon, efter den första gången, visste du det?

Stig tände sin cigarrett och skakade på huvudet samtidigt som han blåste ut den första röken.

– Berätta, sa han.

Hon såg sig om.

– Tror du man får nånting på dethär stället eller skall man hämta det själv?

Han vände sig om och såg bara ett litet serveringsbord med några koppar och en kaffepanna.

– Vi får väl ta själv, sa han och reste sig. Jag tar åt dig också.

När hon sedan berättade gjorde han någon gång

den reflexionen att en människa kan prata väldigt mycket och länge utan att vänta sig mycket annat än en nickning och en uppmärksam blick av sin vän.

– Du tycker säkert att jag är konstig men jag är ändå en människa som har lärt mig att styra mitt liv själv, så jag kunde ju inte bara bli sittande och vänta när han ändå hade sagt sådana saker som han sade då när ni var uppe hos mig. Jag hade lust att fråga honom vad han egentligen menade, men han hörde ju aldrig av sig och inte du heller.

När hon böjde huvudet lade hennes hår sig som en hand mot hennes ansikte och rörde sig som ett tungt draperi ett stycke från hennes andra kind.

– Så jag sökte upp hans byrå och den ligger på Robertsgatan. Du kan redan från gatan se en skylt, en gulnad pappersskylt uppe i ett fönster i andra våningen. A. Fåglars fastighetsbyrå står där. Så går du in i trappan och upp och ringer på en gammal dörr. Ingenting händer och just när du tänker vända om så hör du hasande steg och en gubbe öppnar och tittar på dig över sina glasögon. "Han är inte här" väntar du dig att han skall säga, men i stället vinkar han dig in och pekar neråt en skum korridor och hasar själv tillbaka in i kontorsrummet med två fönster mot gatan. Du kan höra att där också finns någon annan. Nere i korridoren syntes svagt ljus från en dörr som stod öppen. Jag gick tyst och försiktigt och ställde mig i dörröpp-

ningen. Där satt George bakom ett gammalt skrivbord och tittade i några papper. Bakom honom stod en alldeles underbar bokhylla, du vet en sådan där som man hade förr i världen med glasdörrar som viker sig uppåt, och den var full med svarta böcker och pärmar. Finlands lag och sånt. "Hej", sa jag. Han märkte ingenting. "Hej", sa jag en gång till och då tittade han upp. Först kände han säkert inte igen mig, men sedan reste han sig och han frågade mig inte ens om jag hade något ärende eller varför jag hade kommit. "Vi går ut härifrån", sa han, "här kan man inte vara". Han tog mig i armen som en polis, som en mycket artig polis och släppte mig bara för den stund han tog på sig överrocken i tamburen, sedan ledde han mig ner för trapporna och ut på gatan.

Karin gjorde en paus. Hennes fina läppar hade ett nästan barnsligt uttryck och det måste ha varit ett färglöst läppstift som lät de små vecken och strecken leka i Stigs ögon. Han lutade sig tillbaka och såg på hela henne, på hennes axlars rundning när hon stödde armbågarna mot bordet.

– Du är så vacker, sa han.

Hon kom av sig bara ett ögonblick och gav honom ett småleende.

– Skall jag säga samma åt dig?, sa hon.

– Nej tack, sa han. Fortsätt, det var alldeles gratis.

– "Och vad gör vi nu?" sa han när vi stod där på

gatan och jag sa att vi går hem till mig och så gick vi hela vägen utan att säga många ord och du vet att det är en ganska lång väg. Ganska nära mig stack han sig in i en brödbutik och kom ut med en påse i handen. Han hade köpt bröd och ost och sade att jag säkert hade mjölk eller någonting annat att dricka där hemma. Jag tog honom under armen men han styvnade till så jag släppte honom igen. Upp för mina trappor gick han nästan lika bestämt som ner för sina egna, sådär som man för hem ett barn som man har hittat ute på olovliga vägar. Jag öppnade dörren för honom och bad honom slå sig ner i min salong men han vägrade. "Jag tänker inte bli sittande" sade han, "jag följde dig bara hem, men jag kan gärna äta en bit bröd med dig i köket". Där stod vi då. Jag vid diskbänken vid fönstret och han lutad mot spisen. Han var mycket stilig. Han stod med det ena benet lagt över det andra och stödde sig litet mot ena handen. När han åt så gjorde han det faktiskt och brödet var mycket verkligare för honom än jag, tror jag. Ibland tittade han på mig och du vet att han har fullt med små rynkor runt ögonen som gör att han alltid ser road ut eller glad. Jag visste inte vad jag skulle göra åt honom så jag sa att jag tror att jag älskar dig.

– Du är tokig, sa Stig.

Hon såg på honom och skrattade.

– Tycker du? sa hon.

– Hur i helvete kan man säga åt en person som

man har träffat en gång att man älskar honom?

– Men så är det ju Stig, sa hon. Antingen är det genast eller så inte alls.

Hon försökte hålla skrattet inom sig men lyckades inte särskilt bra.

– Jo, jag är tokig, sa hon. Men jag har rätt. Tänk nu på oss. Vi tycker mer och mer om varandra, men inte älskar vi ju varandra. Inte sant?

– Nog pirrar det till ibland, sa han.

– Jo, sa hon. Men det är en annan sak.

Stig drack litet ur sin kopp. Kaffet var redan kallt. Hon var färdig att fortsätta sin berättelse.

– Vet du vad han sade? "Häh", sa han. Han sa bara häh. Det var inget dumt häh, det var kraftigt, nästan med ch i slutet.

Hon skrattade igen och förde pekfingret till ögonvrån som för att torka bort tårar.

– Sedan blev han med ens oerhört förekommande och artig, som en äldre vän som tar hand om en ung släkting från landet. Så har han faktiskt burit sig åt varje gång vi har träffats. Eller skall vi säga som en mycket kultiverad person umgås med en dam av börd, mera så. Det är ett oerhört elegant sätt att vara avvisande på

– Men han har i alla fall träffat dig, frågade Stig, många gånger?

– Vad kunde han annat, sa Karin. Jag är ju inte den som sitter och tränar vid telefon väntande att någon skall ringa eller knacka hemlighetsfullt på

dörren. Vi är ju ändå vuxna människor.

Det sista sade hon som för att skingra alla betänkligheter, hans eller hennes.

– Inte sant? tillade hon.

Stig lutade sig framåt och strök henne över håret, tryckte det mot hennes kind och smålog litet generat när han drog tillbaka handen.

– Ni pratar väl ändå mest religion, sa han.

– Inte alls, sa hon. Vi talar om hans skrivande.

Jag försöker få honom att säga varför han har slutat och han bara fnyser och säger att alla konstnärer bara söker sin egen ära, tar någon av mina krukor i sin hand och petar menande på signeringen i botten. "Det är först när du lämnar bort ditt namn som jag tror att du söker skönheten".

Hennes händer var alltid litet röda ända ett stycke upp på armarna, först nu insåg Stig att det kanske hade med hennes yrke att göra.

– Och du försöker bli hans musa.

– Ja, varför inte? sa hon och såg honom rakt i ögonen. Det finns mycket i honom som han har låtit åren begrava.

Hon talade som om hon skulle ha stått George mycket närmare än Stig gjorde. Han visste inte om det var det som gjorde honom ont.

– Ja, i går kväll ville han i varje fall inte följa med upp till dig, sa han.

– Nej, sa hon.

– Kanske det bara var, sa Stig, för att jag inte

skulle märka.

– Nej, sa hon.

– Då var det nog, sa han, för att du skulle ha stört hans religiösa stämning. Jag hittade honom i en kyrka.

Det ville Karin höra mera om så han berättade om allt som de hade talat om på vägen fram till hennes port. Han kunde se på henne att hon inte tyckte om det hon hörde.

– Kan du inte hjälpa mig, sa hon, att bryta honom ut ur det torn som han bygger upp omkring sig? Det var därför jag vill prata med dig.

Stig ryckte på axlarna.

– Är du säker på att det är ett torn? sade han. Kan det inte hända att det är han själv?

Hon sträckte sig efter sin väska, öppnade den och tog ut sin plånbok.

– Jag åker till Grekland över påsk, sa hon. Jag hittade en sällskapsresa till Kreta. Tror du att jag kan skriva till honom?

– Jag tror att du skall låta bli, sa Stig, om du inte behöver det för din egen skull. Han är i alla fall gift och har barn.

Hon reste sig och lade en sedel på bordet.

– Jag tror att varken han eller jag behöver en förmyndare, sa hon och gick iväg till klädhängaren.

Stig hjälpte henne tigande på med kappan och stod och såg på medan hon lade duken över huvu-

det och knöt den under hakan.

– Jag frågade dig bara för att jag ville veta hur en man reagerar, sa hon, och nu vet jag. Som en moralist.

Hon höjde sitt ansikte mot honom och trutade litet med munnen så att han skulle förstå att det bara kunde bli fråga om en snabb, lätt avskedskyss.

När de gick ut tog hon honom alldeles självfallet under armen och tryckte sig lätt mot honom de få stegen fram till hörnet där de skildes utan vidare ceremonier. Han vände sig ett par gånger om och såg efter henne för att granska om hon också skulle kasta en blick tillbaka men det gjorde hon inte. Hon rörde sig alltid mycket beslutsamt.

Sjunde kapitlet

Stephanie frös. Hon stod på skolhustrappan och såg ner på barnen som lekte mellan de stora träden, några av dem kröp på marken, hasade sig fram i den våta sanden. Hennes undervisning var slut för dagen och hon stod och väntade på George som hade ringt, mitt i en lektion, och föreslagit att hon skulle följa med ut till huset. Det hade han ingenting sagt om ännu på morgonen så hon hade haft helt andra planer. Hennes kass var tung av böcker som hon hade tänkt föra tillbaka till universitetsbiblioteket. Hon förde vanten mot näsan som ett litet barn. Hennes händer var nästan alltid kalla. Då hon såg Georges bil skymta mellan träden på den slingrande skogsvägen fram till skolan skyndade hon sig ner för att han inte skulle köra ända fram till den plats där barnen lekte.

När hon öppnade bildörren böjde han sig fram för att bereda plats för hennes fötter bland burkar och påsar som han hade inhandlat. Hon ställde in bokkassen och han lyfte över den i baksätet. Han

sade åt henne när hon satte sig bredvid honom att hon inte borde bära så tunga bördor. Det var inte bra för henne.

– Vad behöver du alla dedär böckerna till egentligen, sade han medan han vred sig kraftigt bakåt för att kunna hålla utkik medan han vände bilen.

– Det är mina hemligheter, sade hon.

Han hade redan tappat intresset för frågan och ägnade sig helt åt att köra.

– Kanske jag skall doktorera, sa hon för att retas med honom, bli professor i sociologi vid Helsingfors universitet.

– Bra, sa han. Jag har inte en gång tittat i dina papper.

Hon satt i köket på kvällarna och skrev för hand.

Vägen strök tätt vid stranden. Vattnet hade redan stigit upp på isen. De körde förbi presidentens stora tysta villa där det inte längre stod någon vakt vid porten.

– Tror du att jag kan låna skrivmaskinen någon gång? sa hon.

Han bromsade in häftigt och hon lade sin hand lugnande på hans knä.

– Det är klart du kan, sa han. När den är ledig.

De körde vidare och han sade ingenting förrän de hade kört ut på Tarvovägen, passerat några bilar som av obegriplig anledning höll sig till hastighetsbegränsningen.

– Det är en snabbväg dethär, sa han. Sedan när vi har flyttat ut så kommer vi att vara inne i stan på femton minuter.

– Också i rusningstid? sa hon och såg bort mot de stora fågelflockarna som svävade över avstjälpningsplatsen. Hon frågade om han hade tagit reda på om det fanns något daghem för Nicholas därute.

– Niklas får stanna hemma i början, sa han.

– Tänker du flytta ut byrån också? frågade hon. Hur skall du annars klara det?

Han såg på henne som om det hade varit ett skämt, fnös och smålog.

– Din skola får väl klara sig utan talterapeut ett tag, sa han. Du har ju egna barn också.

De svängde upp från motorvägen, ett kort ögonblick kunde hon se tillbaka mot staden innan den doldes av skog och de slog in på en mindre väg. Stephanie fick lov att hålla i sig ordentligt för att inte slå huvudet i vindrutan eller taket då bilen klättrade det sista stycket av vägen uppför berget. Då George stannade och drog åt handbromsen med ett knirkande såg han vänligt på henne och försäkrade att hon skulle få det bra därute. Det kanske fanns någon grannfru med egna småbarn som var villig att ta hand om Niklas. Det behövde inte uppstå några problem.

Det stora huset vände sin slutna fasad mot dem. Om det fanns någon som arbetade därinne så

trängde inget livstecken genom väggarna, över bråtet mellan huset och muren fram till dem. Hon såg på plankorna som var lagda fram till dörren som en vindbrygga, de såg hala och slippriga ut. Hon steg ur bilen och märkte att hon hade fel skor. Här ute var marken inte torr som gatorna i staden. George var redan på väg in. Han öppnade dörren med nyckel. Hon gick försiktigt efter honom.

George gick raka vägen till köket där han hittade en montör som sade att han egentligen inte kunde göra mera nu. Köksutrustningen hade inte kommit ännu. Skåpen var mer än tre veckor försenade. Spisen var placerad på plats men både kylmöblerna och diskmaskinen stod ännu ouppackade på golvet. Det var ingen idé att ta fram dem ännu eftersom de skulle passas in i skåpen. Inte ens köksfläkten kunde han installera ännu.

Han reste sig från golvet och bad George följa med ner till källaren så att han kunde visa mätartavlan och hur den var kopplad. Georges bror hade varit där en stund på morgonen men hade rasande gett sig iväg in till staden för att ta reda på var skåpen dröjde och se till att telefonen kom så småningom. Av de elektriska arbetena återstod bara, utöver köket, att koppla värmeelementen i nedre våningen. Montören och George gick nerför trapporna till källaren. Stephanie gick tveksamt upp i den ljusa övre våningen där alla dörrarna stod öppna till barnens rum.

När George kom upp klädde han av sig sina stadskläder och drog på sig ett par målarbyxor som hängde på dörrhandtaget till Anders rum. Det var det golvet han hade lackat när han senast var här. Han kastade en prövande blick på ytan och gick sedan in i Jennys rum, kände med handen över trät, inget damm hade lagt sig över det sedan han senast hade rengjort golvet.

– Anders skrev att han och Jenny tyckte att jag bara skulle köpa sängar, sa han. De ville att jag inte skulle börja inreda rummen innan de hade sett dem.

Stephanie visste hur vemodig George hade varit efter sitt senaste möte med Jenny. Hon hade gett sig tid att äta lunch med honom på operakällarens bakficka och hade sedan skyndat iväg till sina föreläsningar. Om sig själv hade hon knappast sagt någonting men hon hade berättat desto mer om Anders framgångar.

– Du kan ju möblera dem så, sa Stephanie, att du också kan använda dem som gästrum.

– Denhär våningen är meningen för mina barn, sa George. Det är faktiskt meningen att var och en skall sätta sin egen prägel på sitt rum.

Hon kommenterade inte. Innan hon gick ner kastade hon en blick i de andra barnens rum. De tjänstgjorde än så länge som upplagsplatser för skåpdörrar, målarfärgspytsar och diverse verktyg.

I nedre våningen vandrade hon en stund plan-

löst omkring. Montören hade gått. Hon rörde vid de stora lådorna mitt på köksgolvet och försökte föreställa sig vad de innehöll, om det var frysbox eller frysskåp och hurudan diskmaskinen var. Sedan gick hon ut i stora rummet, en sal kunde man verkligen kalla det. Hon ställde sig vid ett av fönstren och såg ut över träden och taken. Helsingfors kunde man inte se. Så högt var inte berget.

Hon lade knappt märke till när George kom.

– Du tänker, sa han. Stackars Stephanie.

– Varför stackars, sa hon och vände sig om.

– Det var din hållning, det sätt som du stod på, smal och huttrande. Ljuset nästan trängde igenom dig.

– Men här är kallt, sa hon. Fryser inte du?

– Det är varmt däruppe, sa han. Kom upp och se hur det blev.

– Bara vi kan åka sen, sa hon. Annars blir jag sjuk.

När de kom ner för trapporna igen sade hon att han kunde behöva någon som hjälpte honom med att planera inredningen av huset. Han stannade vid räcket mot stora rummet och såg ut över de tomma ytorna.

– Det gör vi tillsammans, sa han.

– Alexander vill säkert ha sitt ord med i laget, sa hon.

– Nej, du och jag, men han har en mycket säker smak, det vet du.

Hon rös till och sade att hon tyckte att det var underligt att inte George kände hur rått och kallt huset var. Tapeter skulle åtminstone kunna ge ett varmare intryck.

– Nej, sa han. Det skall vi inte ha.

– Det är ju ditt hus, svarade hon.

Hon gick till ytterdörren och öppnade den för att få litet solvärme men det var skuggsidan av huset så hon kände bara mera kyla medan George gick en sista runda i nedre våningen och stack sig in i köket. Hon orkade inte bli stående utan balanserade över plankorna bort till bilen som åtminstone den stod i solen. Hon ställde sig lutad mot den för att känna värmen från plåten och tänkte på men brydde sig inte om att hon inte kunde minnas när han senast hade tvättat den.

George kom ut, låste omsorgsfullt dörren och balanserade sedan iväg över den uppfyllningsjord och lera som ännu låg i högar runt huset. Han försvann runt hörnet och stannade borta rätt länge. När han kom tillbaka, helt i sina egna tankar och planer stod hon kvar tyst och väntade på att han skulle lägga märke till henne. Han gjorde det slutligen, stannade innan han gick runt bilen och såg på henne.

– Det kan hända, sa hon då, att du får flytta hit ensam.

Han reagerade som om hon inte hade sagt någonting alls, han bara smålog och gick till andra si-

dan av bilen och klev in. Hon kunde känna hur han försökte öppna dörren som hon lutade sig mot och steg åt sidan. När hon klev in beslöt hon sig för att tala mycket uppriktigt med honom.

– Jag är stadsmänniska, sa hon när bilen hade lugnat sig efter det värsta vägavsnittet, jag vill inte flytta ut i skogen. Det har jag försökt säga många gånger.

– Du har inte sett det färdigt ännu, sa han lugnt.

– Jag har sett det ända sedan Alexander första gången lade fram ritningarna och du har inte fått ändra ett streck, sa hon.

– Visst har jag, sa han. Nu har var och en sitt eget rum. Det är du som inte har sagt någonting.

– Jag sade någonting genast när han hade gått, sa hon. Försök minnas.

Det var måsar som fyllde luften ovan avstjälpningsplatsen, vita skimrande fåglar. George teg en lång stund. Hon såg på hans grepp om ratten att han höll på att bli häftig.

– Vi är inte gjorde för att bo i stad, sa han.

– Du har ju alltid bott i någon stad, sa hon.

– Just därför vet jag det, sa han. Jag tänker inte tillåta att barnen växer upp i mörkret på dendär bakgatan. Dethär är inte Liverpool. Dethär är inte Birmingham. Dethär är inte London eller Hamburg. Dethär är ett land där det finns plats för en människa.

Bilen gled sakta över backkrönet innan den rul-

lade ner mot trafikljusen där staden började. Han lät den rulla så långsamt att de hann slå om till grönt och han kunde fortsätta utan att vara tvungen att stanna.

– Vad tänker du på, frågade han.

– På Liverpool, Birmingham och London.

– Då förstår du väl vad jag säger?

– Nej, sa hon.

– Och nu börjar du tala om dehär sakerna, sa han.

– Ibland säger du att du tycker så synd om mig för att du har tagit mig hit till Finland. Det har jag aldrig hållit med dig om. Du tog mig inte, det var jag som kom. Det var faktiskt jag som kom hit med dig på mina egna ben. Jag är inte en krukväxt som du hade med dig under armen och som du nu kan ställa på en litet rymligare plats med mera sol och luft.

– Stephanie, sa han. Jag vet att du har haft det svårt och jag vet att du inte har klagat.

– Nej, sa hon, men jag har talat om en ljus och ren lägenhet och en som är litet större, men då smålog du bara för du visste vad som var bättre.

– Ni kommer att få det bra därute, svarade han lugnt. Var det till universitetsbiblioteket som jag skulle köra dig?

Åttonde kapitlet

När Stig igen efter en så iögonfallande frånvaro dök upp i direktörernas matsal kunde Kyllikki som stod och dukade inte låta bli en kommentar. Meningen var att han skulle förstå att hon hade saknat honom. Han hörde inte riktigt vad hon sade så han smålog bara. När han hade slagit sig ner frågade han vad hon bjöd på och följde hennes rörelser med blicken. Han tyckte om att se hennes sätt att böja sig över bordet och att med lätt och snabb hand få dukningen att se inbjudande och lovande ut.

– Sparrissoppa att börja med om det duger, sa hon och strök en sista gång över bordduken med handen innan hon gick ut i köket.

Han var den första. Om han åt snabbt så behövde han inte sitta så länge tillsammans med de andra när de kom. Det kunde vara skäl att långsamt igen vänja sig vid att umgås med dem.

– Om soppan smakar bränd, sa Kyllikki när hon ställde tallriken framför honom, så är det bara som

sparrissoppa skall smaka.

– Tack jag vet det, sa han och tog servetten och bredde ut den i knät.

Han tänkte på alla de okomplicerade måltider som han hade intagit här uppe, måltider då han och VD av någon orsak hade varit ensamma eller han och Erkki, eller det långt vanligare att de var tre eller fyra som noggrant iakttog den oskrivna lagen att inte diskutera företaget eller någonting som kunde rubriceras som arbete innan de flesta hade kommit till kaffet. Man kunde prata om mat eller ett teaterbesök eller någonting roande som hade hänt i familjen, allt i en angenäm och avspänd klubbatmosfär. Stig kände bitterhet för att han visste att vägen tillbaka till den enkla trivsamheten för hans del skulle bli lång. Men han tänkte gå den. Det var därför han hade tagit sig samman och kommit hit upp.

Nästa man som kom var Erkki. Han hälsade utan aggressivitet eller övermod medan han snabbt rörde sig över golvet till sin stol. När han satte sig lade han samtidigt en kopia av intervjun med sig framför Stig.

– Det var jävligt synd egentligen att dethär inte blev publicerat för jag formulerar ju mig ganska bra eller hur? sa han.

Han såg upp på Kyllikki när hon serverade soppan och strök henne till tack över ryggslutet.

– Det är redan tre som har ringt till mig och frå-

gat om det är mig som Demari syftar på i sin ledare.

Stig såg upp. Det var någonting som han inte hade läst eller hört talas om.

– Vad skriver de? frågade han.

– De påstår att en företagsledare som har sitt jobb för att han är medlem i arbetarrörelsen bör ha mera självkritik än att han börjar tjuta med ulvarna och klaga på de anställdas arbetseffektivitet. Det är ju skitprat.

Han började lugnt äta. Stig tänkte några tankar på Siw och hennes kontakter.

– Kom bara ihåg, sa han åt Erkki, att de som ringer till dig är de som tycker att de kan stöda dig. De andra ringer till någon annan.

– Vilka skulle de vara?

– De som vill åt dig för att du talar föraktfullt om de anställda.

– Jag har inte talat föraktfullt om någon, sa Erkki och lät skeden ligga kvar i soppan.

– Det kan ju hända, sa Stig, men det vet ju ingen.

– Satan, sa Erkki, jävlar.

Han lutade sig tillbaka i stolen och såg eftertänksamt på Stig medan han torkade sig om munnen med servetten. Det var någonting han tänkte säga men han avbröts av att Viljo och tekniska direktören kom in.

– Herrarna är on speaking terms igen, sa Viljo,

det gläder mig.

När han hade satt sig sträckte sig Erkki efter kopian och räckte den åt honom.

– Här är intervjun som du censurerade, sa han. Det är någon som sprider den. Har du sett den?

Hans betoning var sådan att Viljo såg forskande på honom medan han tog emot pappren. Sedan rådde det tystnad medan VD läste.

– Jaha, sa han medan han läste de sista raderna, det var på det sättet du uttalade dig. Då kan man säga att jag åtminstone gjorde skäl för min lön när jag stoppade publiceringen.

Han nästan slängde pappren tillbaka åt Erkki.

– Vad menar du? sa Erkki.

– Att det var mycket omdömeslöst av dig och mycket klokt av mig.

– Du har själv sagt mycket värre saker.

– Men jag har inte stått på hustaken och gapat ut dem.

Osmo tog hand om intervjun och började lugnt läsa. När han var klar lade han den ifrån sig och fortsatte att äta.

– Tror du också att det är den som Demari syftar på, frågade Erkki?

– Det är möjligt, sa Osmo.

– Vad skriver de om, frågade Viljo.

– Att det ur den socialdemokratiska rörelsens synpunkt inte kan vara likgiltigt om ett statsbolag har en ledning som inte är förmögen att sköta sina

relationer till personalen, sa Osmo.

– Hur har dehär pappren kommit till dem? Viljo såg på Stig.

– Dethär är ett stort företag Viljo, du vet att det inte finns några hemligheter, sa Osmo.

På något sätt kände han tydligen att Stig var i behov av assistans och var beredd att ge den.

– Det hade varit bättre om det som jag faktiskt sade hade blivit publicerat, sa Erkki. Nu kan de sprida rena rövarhistorierna om mig. . .

– Det handlar inte alls längre om dig, Viljo avbröt honom, nu börjar det handla om företaget.

–. . .men vi kan väl i alla fall se till att de som sitter i förvaltningsrådet får kopior.

Viljo lade ner skeden som om han hade bränt sig på soppan. Han såg ett ögonblick ilsket på Erkki sedan satte han sig tillrätta, stödde armbågarna på bordet och dolde halva ansiktet bakom sina seniga händer. Den ena handen öppnade sig och slöt sig, öppnade sig och slöt sig kring den andra som var en knuten näve.

– Osmo, sa han, tala om för dedär herrarna vad det egentligen är som det förutsätts att vi skall sysla med i dethär företaget.

Osmo förstod att det inte var meningen att han skulle säga något.

– Det finns andra saker, fortsatte han, som jag kommer att få tillräckligt med att förklara i förvaltningsrådet, till exempel vad det är som har hänt

med våggeneratorn.

Osmo suckade och såg upp i taket.

– Vad är det? frågade Viljo.

– Du har just fått en fullständig rapport.

– Ett halvt år efter haveriet. . .

– Fyra månader, sa Osmo.

Erkki reste sig från bordet och ursäktade sig med att han hade ett sammanträde. Stig hade gärna velat gå han också men det gick inte att göra det genast.

– Vi får sitta efter påsk med informationens folk och se till att den blir begriplig, sa Viljo.

De åt sig genom resten av måltiden under tystnad. Stig såg mot burkarna med peppar och salt men eftersom ingen av de andra lade märke till att han gärna ville ha dem bad han inte heller om dem. Han sökte febrilt inom sig efter ett gångbart och neutralt samtalsämne utan att komma på något. När han mötte Osmos blick såg han att denne hade fått egna bekymmer att tänka på. Åt Viljos håll vände han sig inte ens i misstag.

– Vi har en informationschef, sa Viljo plötsligt, som sysslar med att förstöra bolagets namn. Kan det vara meningen?

Stig koncentrerade sig på sin kropps reaktioner på den heta tvingande känslan i överkroppen som steg upp mot huvudet och berörde balanssinnet innan den lade sig som ett tryck över medvetandet. Han lade ner gaffel och kniv och sköt tallriken ett

stycke ifrån sig. Hela tiden var han utsatt för VD:s blickar. Han harklade sig, men inte för att säga någonting. Bryta upp kunde han inte heller utan att ge sken av att fly.

När de andra reste sig utan att ha gett sig tid att dricka kaffe reste han sig också. Han var den sista som gick ut. Kyllikki måste ha märkt något av det som hade pågått för hon smålog mot honom och frågade om han hade tänkt ha det skönt under helgen. Då stannade han i dörren och tog fram en cigarrett och bad om en tändsticka. Hon tände hans cigarrett och han tänkte säga någonting om tiden som låg framför honom men han beslöt sig för att låta bli.

TREDJE DELEN

Jag är lik en pelikan i öknen,
jag är såsom en uggla bland ruiner.
Jag får ingen sömn och har blivit lik
en ensam fågel på taket.

Psalm 102

– Är världen ett kärr så trampar alla i det och är det så att det finns fast mark så är det mer än en person som står på den.

Det sade Stephanie när hon kom tillbaka till bordet efter att ha fört Nicholas till flickorna som hade skyndat sig ut för att kratta fjolårslöv när själva ätandet var över. Någotslags uppgörelse pågick mellan henne och George. Anna-Lena hade under hela lunchen varit en artig värdinna men hon hade låtit alla hans försök att komma in på väsentliga samtalsämnen falla till marken. För henne var det bara en sak som var viktig och det var att för sin del medverka till att Stephanie fick eget livsrum, och eget livsrum det var ett arbete som hade att göra med hennes faktiska utbildning. Familjelunchen söndag efter påsk var en del av hennes strategi.

Stephanie var inte alls den spända hopklämda varelse som Stig nästan hade varit rädd att möta. Redan då hon klev ur Georges gamla bil log hon med både ögon och mun och strök undan sitt böl-

jande mörka hår med en sådan gest att han spontant hade både kramat och kysst henne välkommen. Under hela måltiden hade hon mest fått ägna sig åt Nicholas som mycket misstroget petade i fisken och hade bara kunnat säga en eller annan replik till det samtal som George försökte föra. Hon kunde hans tankar utantill och det hon sade när hon kom tillbaka till bordet var ett slags samlande slutreplik till allt det som han i detta skede av sitt liv stod för.

George såg på henne medan hon slog sig ner utan att möta hans blick. Han såg forskande ut, men också nöjd på något sätt.

– Det var bra sagt Stephanie, sa han.

– Tycker du inte att du är litet onödigt beskyddande, frågade Anna-Lena.

Det var svårt för Stig att förstå varför hon reagerade så aggressivt på George. Hon kände ju honom inte men ändå hade det kommit till synes nästan ända från det han kom in i huset utan att han hade gjort sig skyldig till någonting.

– Är det någon som vill ha kaffe? frågade Stig.

Anna-Lena reste sig och började plocka ihop tallrikarna med energiska och målmedvetna rörelser.

– Om ni går ut litet med barnen så kan Stephanie och jag göra det riktigt trivsamt för herrarna här inne under tiden.

Ute på gården krattade flickorna med stor fre-

nesi. George stannade upp ett tag på trappan som hejdad av den friska kylslagna luften.

– Det var en så rik påsk för mig, sa han. Jag riktigt kände det på långfredagen, nästan fysiskt, att det var en sak mänskligheten verkligen lyckades med och det var att få honom korsfäst.

Han böjde sig ner och sträckte ut armarna mot Niklas som kom springande. När han reste sig igen med pojken i famnen vände han sig mot Stig.

– Man brukar ju säga att det var judarna som korsfäste honom, men det var mänskligheten, också jag.

Sedan började han gå runt huset och Stig följde med för att visa och kanske varna för en gammal gunga som hade hängt ute i många år. Han tog granskande i repen och provsatt brädet med kraft innan han lät George lyfta upp pojken på det. Sedan lämnade han dem och gick för att prata med flickorna. Vad han kunde ha svarat George hade han inte kommit på.

– Kan du engelska? frågade Annika då han stannade hos henne för att se på när de arbetade.

– Visst kan jag det, sa han.

– Kan du räkna på engelska? frågade Helen.

Stig såg på dem och smålog och medan han grävde efter sitt cigarrettpaket började han räkna.

– Three, sa Annika.

Stig upprepade.

– Three, sa Annika en gång till.

– Inte tri utan three, sa Helen och såg undervisande på honom.

Så drillade de honom en stund till dess de antingen gav upp eller var måttligt nöjda. Helen frågade om han också kunde läsa engelska och det bekräftade han att han kunde, men han skyndade sig att tillägga att hans uttal kanske inte var perfekt.

– Du kan säkert lära dig om du övar, sa Annika.

Om en stund kom George runt knuten med Niklas på armen.

– Pojken är trött, sa han, jag för in honom.

– Vi går in, sa Stig, det börjar bli kallt här ute.

De fann två kaffekoppar framdukade på ett tomt matsalsbord. Medan Stig såg sig omkring litet villrådigt ropade Anna-Lena från övre våningen att kaffet var färdigt i köket. George ställde sig i dörren och väntade medan han gick efter kannan. Han följde mycket intresserat med Stigs alla rörelser.

– Hela mänskligheten var med om att korsfästa honom, sa han som om ingenting hade hänt sedan hans senaste replik, men rövaren behövde bara säga "tänk på mig" och då sa Herren "idag skall du vara med mig i paradiset". Det är starkt. Mera behövs det inte.

Han följde med Stig till bordet och slog sig ner. Damernas frånvaro var så påtaglig att Stig inte kunde låta bli att kommentera det, men det störde

inte George. Det gjorde inte heller Niklas som hela tiden försökte dra till sig hans intresse, så fascinerad var han av påskens budskap som han ständigt med nya trådar försökte dra in i deras samtal.

– Säg Stig, sa han, hade Kristus en eller två viljor?

Han böjde sig ner och lyfte upp pojken som låg på golvet och sparkade på stolsbenet.

Stig tänkte efter vad frågan kunde betyda och kände sig ganska osäker men beslöt sig för att svara att han hade två.

– Rätt, sa George. Det var monofysiternas stora irrlära. Om han hade haft bara en så skulle allt ha varit skådespel och han skulle bara ha låtsats lida. Men nu hade han två viljor. Guds vilja och sin egen mänskliga vilja och det var därför han verkligen hade ångest och led.

Han reste sig och började gå av och an på andra sidan bordet. Så hejdade han sig plötsligt och såg skarpt på Stig.

– Det är bra att du har förstått det.

Sedan fortsatte han sin vandring för att ge utlopp för en plötslig energi som inte längre tillät honom att sitta sysslolös.

– Jag borde hinna ut till huset idag också. Vet du vad phili betyder?

Stig skakade på huvudet.

– Det är modern grekiska, sa han, och jag undrar.

Han gick fram till trappan och ställde sig där lyssnande med lätt böjt huvud.

– Stephanie, ropade han.

Då inget svar hördes ropade han igen utan att någonting hände och efter en frågande blick på Stig gjorde han en gest med händerna och började långsamt gå upp för trappan. Anna-Lena öppnade en dörr däruppe.

– Vi kommer när vi är klara, sa hon.

– Jag borde hinna ut till huset innan det blir mörkt, sa han.

Stephanie dök upp bakom Anna-Lena, lade handen på hennes axel, viskade någonting i hennes öra och trängde sig förbi.

– Kan vi inte stanna litet till George? Det är så viktigt för mig.

Han såg på klockan, suckade och började gå ner för trapporna igen. Stephanie såg osäkert efter honom och vek undan för Anna-Lena som kom fram till det översta trappsteget.

– Om han vill åka till huset så kan han ju fara och ta barnen med sig, sa hon. Vi arbetar ju och han är ledig.

Hon skyndade sig nedför trapporna för att tala med George på närmare håll.

– Du far George, och det tycker jag att är ledsamt, men du vet ju själv vad du har att göra.

Hon kom egentligen ner för att ta farväl av honom och sedan skynda upp igen, det visade hennes

sätt att hålla i trappräcket.

– Jag kör hem Stephanie när vi är klara.

– Det är bra, det är bra, sa George. Jag tar flickorna men jag hoppas att Niklas kan stanna här.

– Kan du inte ta Niklas också? frågade Anna-Lena. Jag tror inte att Stig klarar honom.

Stig följde George och barnen till bilen och vinkade av dem. Sedan fortsatte han ut över radhusets gård till den gamla sandvägen som ledde runt skogsdungen och några hundra meter längre bort mynnade ut vid en kiosk vid stora vägen. Gräset vid dikeskanten var ännu grått och täckt av mögel eller torkat snöslem. Han spanade efter hästhovsört i diket men såg bara urblekta cigarrettpaket och en och annan gulnad plastpåse. Nere vid sjön stod några videbuskar som borstar mellan björkar som hade ruttnat på rot. Luftens doft var genomstungen av bränt löv och gräs.

Han gick raskt i sina alltför tunna skor som lät honom känna gruset genom sulorna. Redan på håll kunde han se att kiosken var tillbommad. När han vände om var han glad över att det vid måltiden eller efteråt med George inte hade blivit tal om hans arbete. Han hade kanske kunnat rädda samvaron genom att bjuda på mera av sig själv, men det hade varit ett för högt pris eftersom inte ens en vän kan vara mer än en åskådare när det verkligen gäller.

Anna-Lena och Stephanie hade ännu inte kom-

mit ner när han steg in i vardagsrummet. Han började städa undan och tillbringade en ansenlig tid i köket med att skrapa av tallrikar, fylla diskmaskinen och utplåna varje spår av matlagning. När allt var prydligt och skinande blankt tog han fram en ren kopp och stod vid spisen och väntade medan kaffet bryggdes. Sedan slog han sig ner i soffan och samlade insikterna från sin promenad.

Anna-Lena kom ner. Hon hade känt doften och ville fråga om han hade tänkt på dem också. Det hade han inte men det fanns hett vatten i köket. Då hon kom tillbaka med två koppar på en bricka och då hon tackade honom för att han hade rett upp harklade han sig och steg upp. Han höll cigarretten som en lärare håller kritan mellan pekfinger och långfinger då han vänder sig om från tavlan för att upprepa en sats som han redan hade skrivit.

– Det är så Anna-Lena, sa han, att jag inte längre vill att du skall blanda dig i mitt arbete.

Hon såg förvånat på honom som om han hade talat om ett främmande land, plötsligt oförberett börjat berätta om sådant som hon inte var inriktad på.

– Jaha, sa hon. Är du säker på att du inte vill det?

– Jo, sa han. Absolut.

Hon ryckte på axlarna och skyndade upp för trappan. Han såg förvånad efter henne och måste lägga ifrån sig alla sina tunga argument utan att ha

behövt använda dem. Han stod utan att ha behövt befästa sin ställning och det kändes litet osäkert.

George hann både besöka sitt hus och se till att barnen kom i säng i stadsvåningen utan att Stephanie hördes av. Också han röjde upp i sitt hem, men han gjordet det snabbt som under tvång för att fort komma åt att slå sig ned vid skrivmaskinen och tillbringa en så lång stund vid den som möjligt. Det gällde ju att kompensera en hel dags sysslolöshet.

Innan han vred in ett nytt papper i maskinen och helt koncentrerad började översätta den text som låg överst i hans manuskriptbunt tvekade han ett ögonblick och drog sedan fram ett öppnat brev som han hade stuckit in bland pappren. Det var ett flygpostkuvert som bar ett grant grekiskt frimärke med frukter. Poststämpeln var suddig och därför oläslig. Baksidan hade ingen avsändare. Det hade kommit för några dagar sedan. Han tog fram och vek ut de prasslande tunna pappren. Det var många tättskrivna sidor. Han började för andra gången läsa brevet från Karin och nu kunde han tolka hennes handstil också på de ställen där han hade varit tveksam.

Kära George,

jag har fått höra att här är poststrejk – ingen vet säkert – så jag får bara hoppas att dehär raderna når dig.

Jag har varit på västra Kreta och har nu förflyttat mig söderut. När jag lämnade Hania, som i förbigående sagt inte är en särskilt attraktiv plats men bättre än Herakleion efter vad folk säger, så mötte jag en tysk kvinna som hade vandrat över hela Kreta. Jag mötte henne just när jag behövde någon som kunde ge mig mod att våga resa allena i landsorten.

När det gäller mötet mellan människor så tror jag på ödet även om jag inte har så många erfarenheter som skulle stöda min teori att vi möter exakt de människor som vi behöver. Det att jag inte möter så många kanske rentav beror på att jag klarar mig tillräckligt bra ensam och att jag inte har så trängande behov?

Hon var en intressant person – mycket spröd, smärt, lång, ljus, till synes en ömtålig blomma. Hon var omsorgsfull i sin klädsel och i sitt språk och man kan föreställa sig att hon är det till överdrift hemma i Tyskland – men efter en månads vandring genom detta behagliga land var hon solbränd och avspänd. Det var tur för mig att vi kunde tala engelska med varandra. Det blev snart klart för mig att hon var mycket stark trots att hon såg så ömtålig och feminin ut. "Mod är en vana" sade hon när hon berättade om sina vänner som alltid oroade sig för hennes säkerhet och varnade henne för att resa allena. Hon sade att hon alltid hade funnit att det var det mest intressanta sättet

att resa därför att man då är så mycket mer öppen för nya kontakter och för att intrycken blir så mycket mera levande när man inte är splittrad av sitt förhållande till sitt ressällskap.

Du kan förstå att de orden passade mig bra som ganska planlöst hade hoppat av sällskapsresan genast då vi kom fram till Kreta och jag tror henne för jag känner det så själv. Jag tycker till exempel om att hitta någon lugn och idyllisk plats och försjunka i naturens rytm, vilket är ganska svårt att lyckas med i sällskap om man inte har tur att ha en vän som helt och hållet delar ens smak. Somliga av mina bästa stunder har jag haft på kyrkogårdar.

Här på Kreta är det vanligt att man lämnar kistor liggande på kyrkogårdar. Jag tror att de helt enkelt tar av locket när de har lagt liket i graven och lägger det på marken. På en gravgård var det åtminstone ett dussin som låg omkring, de såg ut som vackert snidade små båtar. Marken är så stenig att de flyttar benen efter några år för att bereda plats för nya. På samma kyrkogård såg jag en öppen grav och när jag tittade in såg jag ett sönderfallet skelett och en skalle. Jag blev så förbluffad över vad jag såg. Jag fick lust att citera Hamlet. Benen var alldeles bruna och dammiga och de såg mycket oskyldiga ut. Jag skrattade åt mig själv för att jag tyckte att det var någonting anmärkningsvärt i att se dessa ben; när allt kommer omkring så dör ju människor alla dar och de har hållit på med det i

ganska många år nu. Men det var ändå konstigt att jag blev så tagen av vad jag såg.

Men för att återgå till modet. . . Det gäller bara att göra det som alla varnar dig för och att själv märka att ingenting händer utom det att du njuter intensivt. Sedan gör du någonting ännu mera djärvt och trivs ännu bättre. Så småningom får du allt det mod du behöver. Det sade denhär tyskan och det är just så det har fungerat för mig. Jag har haft många fascinerande upplevelser och de skulle säkert aldrig ha kommit till mig om jag inte hade rest ensam.

Tag till exempel Castelli. Det är en livlig liten stad väster om Hania med ganska få turister. Jag mötte en ung fransk kvinna som gärna ville höra litet grekisk musik så vi sökte en plats den kvällen och det var inte lätt. Vi var nästan de enda som inte var ortsbor där. Vi hade inte suttit länge förrän vi blev bekanta med tre greker som gjorde sitt bästa för att göra oss berusade. De ansträngde sig också att förföra oss och i stället för att spela med så sade vi ifrån, men på ett vänligt sätt. Det var faktiskt roande. När en av dem gjorde det vanliga förslaget som vi tillbakavisade så sade han småleende: "Ni är så svåra". Mitt svar: "Men lättare än grekiska kvinnor eller hur?" Alla tre såg plötsligt väldigt besvärade ut.

När musiken var slut ville de följa oss hem. Vi sade att de fick följa oss till hotellet men att vi inte

tänkte stiga in i deras lilla bil. Vi hade inte gått många steg när vi kände deras händer på våra axlar. Hon och jag kom överens om att det inte var så vi ville ha det så vi vred oss fria. Och tänk! De blev så illa berörda att de klev in i sin bil och försvann.

Litet senare dök bilen upp igen och den som talade bäst engelska steg ur och följde oss till hotellet. Han var verkligen förvirrad. Jag försökte förklara för honom att grekiska män inte förstår utländska kvinnor – att de bara för att vårt sätt är friare tror att vi vill ligga med var och en när vi bara vill ha det trevligt i manligt sällskap. Min franska väninna Vivienne gjorde mig lycklig när hon sade att hon tyckte om det sätt som jag hade talat till dem på, att jag hade förefallit så stark. Det kändes verkligen fint att det var en annan kvinna som uppskattade min karaktär för jag upplever så ofta att folk inte godkänner mitt sätt att vara.

Sedan hade jag ännu en mycket intressant upplevelse med hjälp av en mikroskopiskt liten parlör. Det var i en by som hette Noxia där jag hade hört att det fanns krukmakare. Jag fann också en man som var en mycket god krukmakare men han föreföll att vara den enda i byn. De hade brukat göra den enorma pithari krukan men leran hade tagit slut för många år sedan. Han var verkligen förvånad när jag gjorde några krukor på hans hjul, det är uppenbart att det bara är män som gör krukor på Kreta. Vi hade det härligt när vi visade var-

andra de olika tekniker som vi kunde. Hans fru frågade om jag ville stanna hos dem vilket jag naturligtvis genast accepterade utan att förstå vad jag hade gett mig in på. Hela dagen kom det grannar för att se på mig och alla ville tala med mig men ingen av dem kunde ett ord engelska. Jag fick bokstavligen lov att slå upp vartenda ord i en ordbok och det tog mig fem minuter att uttrycka den enklaste tanke. På kvällen kom en hord grannar över. Tv var på, en del av tiden såg de på den, en del talade de med varandra och resten av tiden pratade de entusiastiskt grekiska med mig. Först vid tolvtiden kom jag i säng och nästa morgon hade jag bara en tanke i huvudet och det var att laga mig iväg.

Jag har faktiskt njutit av att skriva dethär till dig i stället för att skriva i min dagbok. Jag slog mig ner i ett kafé utan att egentligen känna mig ensam. Alla människor som larmar omkring mig på ett språk som jag inte förstår är som fågelsång medan jag skriver. Det kan ju hända att jag är tillbaka hemma redan när du får dethär brevet. Jag tror att du sade åt mig att jag fick skriva till din hemadress och jag kan inte tro att dethär brevet skulle skapa problem för dig även om din fru skulle få se det.
Mycket agape från din phili

Karin

Andra kapitlet

Måndag förmiddag satt Stig i sitt tjänsterum och läste med märkpenna igenom rapporten från de första havsförsöken med Wega. Kerstin hade burit in den och påmint honom om att den skulle behandlas vid ett sammanträde i direktionens mötesrum klockan elva. Han läste den framförallt ur språkgranskningssynpunkt eftersom han hade en mycket oklar uppfattning omvarför VD vill tala om den. Aprilsolen kastade ett starkt och bländade ljus över hans bord. Han hade svårt att koncentrera sig.

Kort efter elva kom Eero in i hans rum. Han var påfallande snyggt klädd i skjorta, slips och kavaj och hade tydligen också gjort ett tidigt morgonbesök hos barberaren. Också han hade ett exemplar av rapporten och därtill en bunt fotografier som han lade framför Stig. Han slog sig ner på andra sidan bordet så som den gör som har för avsikt att strax bryta upp igen. Stig tittade förstrött på bilderna och sade att han skulle se närmare på dem

senare men att han nu var tvungen att gå på ett möte.

– Då kan vi ju gå tillsammans, sa Eero. Det är visst meningen att jag också skall vara med.

Stig reste sig och samlade ihop bilderna och gav dem åt Eero.

– Du kan gå före, sa han. Jag kommer sedan.

När Eero hade gått bad han Kerstin komma in i sitt rum. I en känsla av trötthet slog han sig ned på skrivbordet medan han talade med henne. Han undrade om det var genom henne som Eero hade blivit kallad till mötet och vem det i så fall var som hade sänt bud. Hon visste ingenting och dolde inte sin förvåning. Han slog ut med händerna och sade att han tyckte att det började bli allt mindre trivsamt.

– Nåja, sa han och reste sig, vi får väl se.

Han gick till skåpet efter sin rock och kammade sig på känn medan han gick ut ur rummet.

Då han kom in i direktionens mötesrum stod Osmo vid fönstret och sysslade med jalusierna för att stänga ute ljuset.

– Jag tror att du inte är så bra på teknik, sa Palén som satt avspänt på sin plats med handen utsträckt över rapporten.

Osmo var inte på humör att svara. Han gick tillbaka till bordet och vinkade åt Stig att komma och slå sig ner bredvid honom. Eero hade valt en plats

längst ner.

– Tycker du att man inte kan förstå dethär? frågade Osmo.

Han lutade sig mot Stig och lade sin hand på hans exemplar av rapporten.

Dörren öppnades innan han hann svara och Viljo kom in. Han tog några steg och vände sedan tillbaka till dörren och tände belysningen i de lampor som hängde lågt över bordet.

– Jag ser att herrarna föredrar att sitta i mörker, men det kan inte skada med litet ljus.

Han hade som han brukade arbetat upp sig till färdig irritation. Han behövde den varje gång han ville föra igenom en linje utan hänsyn till vad de andra närvarande eventuellt skulle kunna säga emot honom. De kände alla till det och brukade ibland kommentera det sinsemellan. Nu satt de tysta och överlämnade spelöppningen åt honom.

– Denhär rapporten går inte ut till någon förrän informationen har arbetat om den och gjort någonting åt de värsta ingenjörsenfaldigheterna. Inte till förvaltningsrådet. Inte till pressen.

Han såg provocerande på Osmo som inte svarade.

– Tycker du att du kan stå för den?

– Om man sitter i vårt förvaltningsråd så bör man kunna förstå en teknisk rapport, sa Osmo.

– Men nu är **det** inte du som har valt dem, fortsatte Viljo. Jag har strukit för de få satser som de

kan begripa och som de också säkert kommer att fästa sig vid.

Han öppnade sin rapport vid den första lapp han hade stuckit in mellan sidorna. Innan han började läsa kontrollerade han med blicken att han hade sin lilla publik i sin hand. Han nickade kort mot Eero.

– Här står det, sa han: "Provet beräknades pågå endast under fördelaktig årstid".

Han bläddrade vidare.

– Och några sidor längre fram: ". . .utgick från att bojen skulle vara i sjön en begränsad tid och vid en tid på året då sannolikheten för stormar var mycket liten". Han gjorde en konstpaus och såg på Osmo som inte reagerade.

– När kom den i sjön Osmo?

– November.

– Slutet av november, som du torde minnas.

Palén fingrade på sin rapport och iakttog intresserat sin tekniska kollegas reaktioner.

– Tycker du inte att vi framstår som alldeles lysande planerare i synnerhet som det inte finns ett ord till förklaring för att tidtabellen inte höll?

Viljo kastade en kort blick på Stig.

– Det vill jag alltså ha klart sagt i den slutliga redogörelsen. Varför bojen kom i sjön så sent.

Stig gjorde en anteckning på baksidan av rapporten.

Viljo bläddrade vidare och vek upp en ny sida.

– Men det finns ju klara ljuspunkter också. Hör: "temperaturen spelade mindre roll på grund av att arbetsbåten var helt ruffad och försedd med värmesystem".

Vårt folk behövde alltså inte frysa, men det är också ungefär det enda positiva ni kan berätta. Vilket fint resultat av så många miljoner.

Osmo ändrade häftigt ställning. Stig visste att han inte var rädd av sig och att hans bana inom företaget hade varit så framgångsrik att han skulle komma att sitta kvar långt efter det VD hade bytts ut. Men Viljo noterade ingenting. Han var besluten att köra igenom mötet efter sina ritningar.

– Men också om våra ingenjörer och tekniker tack och lov inte behövde frysa så mådde de ändå tyvärr illa. Är det inte det som dethär betyder: "Vi måste vid ett flertal tillfällen utföra reparationsarbeten på bojen. Detta var fullt möjligt men arbetsplatsen var obekväm och ibland obehaglig på grund av att bojen lutade och hävde". Vad fan hade de väntat sig då? Kan ni inte höra gubbarna i förvaltningsrådet läsa upp denhär meningen och garva?

Osmo blev förbannad.

– Du fäster dig bara vid oväsentligheter, sa han.

Men Viljo stod inte att hejda.

– "Kraftverket låg ett slag och dunkade mot pontonkranen med smärre skador som följd" läste han vidare. Och hör här vad man då upptäckte:

"Vid reparationsförsök ute på kraftverket fick man klart för sig vilka stora krafter som var i spel även med små vågor". Då fick ni alltså klart för er det som är grunden för hela projektet! Och sedan kommer den eleganta sammanfattningen.

Viljo bläddrade vidare, förbi den egentliga texten, han låtsades söka i tabellbilagan.

– Här! Om någon intresserar sig för vad mångmiljonprojektet ledde till så finner han svaret på sidan femtionio: "några egentliga vågenergimätningar gjordes aldrig på grund av mekaniska problem".

Han slog igen rapporten och dängde den i bordet.

– Hur tror ni att någon politiker skall våga sitta kvar i vårt förvaltningsråd när de märker att den tekniska ledningen för ett företag som skall syssla med alternativ energi och som har gått ut stort med sina planer på ett vågkraftverk först när det börjar gunga och bli obehagligt på sjön märker att det finns kraft i vågorna?

– Jag hoppas att denhär rapporten också kommer att få en saklig behandling, sa Osmo. Det finns mycket i den att ta fasta på när vi går vidare.

– Den sakliga behandlingen är att informationen och du sätter er ner och ser vad ni kan göra åt den. Jag har bett Eero Jokinen med hit för att han skall ta hand om det projektet. Han kan göra någonting snyggt av sjökorten, diagrammen och ta-

bellerna.

– Biträdande informationschef Eero Jokinen, sa Palén och smålog mot Stig.

Han satt tillbakalutad i sin stol, alltfortfarande med handen lagd över rapporten som han inte hade bläddrat i en enda gång, fingrarna lekte med sidorna.

– Stig granskar språket, sa Viljo.

För Stig kändes det som om VD:s huvudsakliga avsikt med mötet hade kommit fram genom en bisats som han inte ens hade besvärat sig med att uttala själv. Han strök över de anteckningar han hade gjort på rapportens baksida och reste sig. De andra satt ännu kvar. Viljo såg förvånat på honom. Osmo reste sig också.

– Jokinen meddelar oss säkert när det passar för honom att hålla möte, sa han.

De gick tillsammans ut och lämnade Eero ensam kvar med verkställande direktören och ekonomidirektören. Utanför dörren gav de varandra en blick och gick sedan utan vidare kommentarer vardera till sin egen avdelning.

Förmiddagens korta möte gjorde det omöjligt för Stig att ens tänka sig att äta lunch tillsammans med de andra. Det gjorde det också omöjligt för honom att egentligen åstadkomma någonting. Han tog en promenad på torget medan stånden fällde ihop sina bord och gummor sköt slamrande kärror över stenläggningen. Han gick in i hallen för att

återuppleva den känsla han en gång hade haft då charkuteridofterna fick honom att ana hur ett lejon kände vittringen av rov, men hans sinnen kom honom inte till hjälp. Erkkis replik i förbigående, men väl placerad, ältade i honom utan att han kunde få något grepp om hur mycket den egentligen innebar.

Då han gick upp igen till jobbet gick han direkt till kontorschefen. Pentti ritade trianglar och andra geometriska figurer på ett litet block medan han lyssnade till Stigs berättelse om Eeros oväntade närvaro vid VD:s konferens och Paléns yttrande som han inte visste hur han skulle tolka. Pentti avbröt honomn inte med några frågor men då han slutat lade han ifrån sig pennan. Han knäppte händerna under hakan och såg på Stig.

– Tänk vad du vill, sa han, men partierna är fulla av yngre medelålders magistrar som ännu inte har fått någon belöning för sin idealitet. Du märker ju redan hur ungdomen har tappat allt intresse för partipolitik. Det måste finnas tjänster att dela ut.

– Men Eero är ju från företaget, sa Stig.

– Han skall bara se till att din plats blir ledig men om han tror att han själv skall få den så misstar han sig.

Pentti var mycket allvarlig. Han talade som om han hade haft fullkomlig insikt i alla dolda sammanhang och ändå gav han bara uttryck för sin egen cynism.

– Dethär är inget familjebolag eller privatföretag. För helvete folk måste ju belönas för att de tror på någonting. På vilka grunder tror du att min efterträdare kommer att väljas när jag slutar?

– Jag tror att tiderna kommer att ändra sig, sa Stig.

– Det enda råd jag kan ge dig, sa Pentti, det är att ha bly i baken. Sitt kvar. Se ingenting. Hör ingenting. Låtsas inte om någonting förrän du bokstavligen får sparken.

Stig reste sig.

– Jag vet inte om jag har lust mera, sa han.

Pentti började igen teckna på sitt block.

– Det finns somliga, sa han, som är så lyckligt lottade att de kan sluta när de har tappat lusten. Det finns andra som inte har råd att fråga sig hur det smakar helt enkelt därför att de måste förtjäna sitt uppehälle. Var kan du få ett nytt jobb?

– Jag kan ju ändå ett och annat, sa Stig.

– Alla som kommer efter oss Stig är bättre utbildade och har också alla ambitioner kvar. Vem tror du att idag skulle vilja ha dig eller mig?

Då Stig gick in till sitt rum sade Kerstin att Eero hade frågat efter honom. Han sade till att hon kunde be honom komma. Medan han väntade frågade han sig om han hade tid att ringa ett samtal eller om han skulle ringa oberoende av att Eero kom och bara låta honom vänta utanför dörren. Det

fanns bara två människor han kunde ringa till. Han dröjde i tankarna vid Karin när Eero steg in.

Den unge mannen var påtagligt besvärad av situationen och han gjorde inte ens ett försök att dölja sin förlägenhet. Det räknade Stig honom till godo och det gjorde det lättare för honom att generöst be den andre ta plats.

– Sorry Stig, sa Eero, men jag trodde faktiskt att du visste någonting.

– Nej, sa Stig, jag vet ännu ingenting men vi har väl båda våra aningar. Mig behöver du inte vara orolig för, men var försiktig. Framförallt med Palén.

Det Eero ville veta var hur Stig tyckte att han skulle sammankalla arbetsgruppen och hur den borde arbeta. Stig föreslog att han helt enkelt skulle fråga tekniska direktören om han hade tid följande dags förmiddag. De kunde sitta i Stigs rum och lugnt tillsammans komma överens om vad som borde göras.

– Så du tycker inte att jag behöver kunna presentera en arbetsplan? frågade Eero.

– Det kan du knappast göra, sa Stig, förrän vi har pratat.

När den andre gjorde min av att dröja eller kanske bara satt kvar för att han inte visste hur han skulle bryta upp reste sig Stig och gick bort till sitt skåp och tog sin överrock.

– Tyvärr, sa han, måste jag springa, men du kan

vända dig till mig när du än behöver det.

Tredje kapitlet

När George mitt på dagen kom hem från sin byrå slog han ett samtal till Karin innan han började arbeta. Han ville tacka henne för brevet och önska henne välkommen hem och så befria sig från den störande känsla som hon hade försett honom med. Men så enkelt gick det inte.

Karin var ännu uppfylld av alla sina intryck och ville så gärna berätta om dem. Hon hade kommit mycket sent i går kväll och allt som hon hade haft med sig låg utspritt över hela våningen, sade hon, men byken hade hon redan hunnit lägga i tvättmaskinen som gick på för fullt. Mitt på bordet hade hon också ett paket till honom, hon ville inte säga vad det var, men det hade varit ett konststycke att forsla innehållet helt ända fram. Skulle hon ta sig en promenad och lämna in det på hans kontor?

Nej, det kunde hon inte, sade han, ovillig att öppna stängslet kring sitt revir. Då kunde han ju själv komma över och hämta det, föreslog hon. Osäkerheten som hennes förslag väckte kunde in-

te övervinnas med annat än ett jakande svar.

Bussen lät vänta på sig. George stod med sin lätta överrock oknäppt och med ena handen i byxfickan. Han lekte med nycklarna medan han såg upp längs Fredriksgatan mot Femkanten där luftledningen böjde sig ner över kröken och försvann. Han stod i solen och lunchtidens korta rusning var över. Gatan tillhörde igen den utdöende art av vaggande mullvadar som det en gång var självklart att kvinnor skulle bli när deras ben blev trötta och korta, när de blev hoptryckta mot mitten och allt höljdes i en mörk kappa med pälskrage. Redan fanns det andra kvinnor som mötte hans blick i hans ögonhöjd och som var vackra ännu i sin ålderdom och visste det.

Redan som student hade han sörjt över att åldern så tidigt kom in i hans mors ansikte och då måste hon ha varit mycket yngre än han själv var nu. Men hans far hade alltid varit gammal. Hur var det möjligt att han så tidigt hade sörjt sin mors borttynande skönhet. Hade det skett så mycket på trettio år att kvinnor i hennes ålder var gamla då medan de nu såg frimodigt omkring sig och hade livet inom räckhåll? Hon var borta nu sedan rätt länge.

Han kunde se bussens grå tak långsamt höja sig över backkrönet, stanna in och sätta sig i rörelse igen, bussen bli synlig i hela dess höjd till dess den förvånande snabbt och ljudlöst kom rullande ner

mot honom, en trolleybuss. Han stack andra handen i fickan och sökte fram några mynt som han lade på brädet framför chaufförен samtidigt som han steg in. Chaufförен såg lugnt och utan brådska på honom.

– Det kostar tre och femti, sa han.

– Så mycket?

– Det har det gjort länge.

George tog ur skjortans bröstficka en bunt solkiga sedlar och lade en femtimarkssedel framför chauffören.

– En resa, sa han.

Mycket lugnt räknade den andre fram växel och gav biljetten innan han satte sig tillrätta och kastade en sista blick i spegeln. Bussen satte sig i rörelse med ett vinande ljud och George gick bakåt och ställde sig färdigt vid utgången. Det fanns fria platser överallt. En flicka läste grammatik i en skakande bok. George stod böjd och tittade ut. På stadens kvinnor som alla skyndade någonstans.

Han steg av strax bortom tennispalatset och stack den använda biljetten i fickan. I bokhandelns fönster kunde han se att det inte fanns någonting att göra åt hans hår, det stod tjockt och kraftigt kring hans huvud, i det hade en kam ingenting att göra, hans hand var nog.

Hennes gata var tom. Järnräcket ner mot parken skymdes av bilar som ingen behövde vid denna tid. Han hade gärna mött någon, helst av allt henne

själv med ett paket i handen till honom.

Porten var öppen, solreflexer från väggarna kring gården lättade valvet som han hade att gå igenom och därinne hördes inget av barndomens ekon från piskbalkonger och inte heller något rop. Han tog trappan i långa kliv och stannade framför den stora bruna dörren med blästrat glas. Han kunde inte se någon röra sig därinne. Ringledningen fungerade inte, det hörde han. Han måste knacka på glaset, som en gammal vän, tänkte han.

Då hon öppnade dörren tog hon ett steg tillbaka så att han kunde stiga in men där stannade hon till dess att han gav henne en kram. Hennes arm låg helt lätt omkring honom, också den som hon hade lagt över hans axel.

– Nu är jag här, sa hon. Det är så skönt att ha någon att komma tillbaka till.

– Du var inte så länge borta, sa han.

– Nej, men jag mötte så mycket, så mycket. Kom, sa hon och steg in i stora rummet, du skall få lunch för du har säkert inte ätit.

– Jag har faktiskt ätit litet, sa han.

– Kom nu, sa hon. Redan på Kreta beslöt jag att jag skulle äta en grekisk sallad med dig och dricka retsina. Det kan jag ju inte göra ensam. Kom nu. Du har suttit med mig vid många solkiga bord ända till dess någon grek slog sig ner och frågade samma sak som alla hade frågat.

Hon hade så mycket att berätta. Om det grekis-

ka kökets hemlighet, som åtminstone på de enkla ställen där hon hade ätit bestod i att allt utan urskiljning kokades i evigheter i olja, om priserna som tecknades ner på papper och alltid var ett utslag av fantasi och begåvning, om solen som fram mot middagen blev farlig och på eftermiddagen en knastrande fiende, om människorna som var så mjuka och vänliga mot varandra fast språket kunde rusa iväg i en aggressivitet som bröts tvärt. Och ljuden, turistbussarna som kunde skaka en stad i dess grundvalar med sina basuner och den lilla bilens glada kvintilerande när en grek vid var tionde meter ville visa att det var han som kom farande.

Hon berättade om husen, inte bara om de vita, inte om deras form utan om deras ytor, om rappning som brutits sönder av sol och vind och om olika nyanser av brunt och ockra. Hon hade säkert mera bilder av sprickor och brustna murar, av förvittrande byggsten och regnränder på väggarna än av berg och hav. Hon hade ett par små kopior av antika vaser som hon hade köpt bara för att hon inte tyckte om dem, deras form vill säga, den var så helt intellektuell, nästan matematisk, teoretisk. Det var bara bilderna på dem som hade liv och aning av känsla.

Hon berättade om kvinnorna, hur hon först hade tyckt att de hölls som slavar och tjänstehjon men hur hon hade börjat ana att det kanske var de som var samhället, utan samma avslappnade för-

hållande till tiden som alla män tycktes ha, men med en visshet om att de höll allt i sina händer.

Hon var långt ifrån färdig då fatet var tomt och den sista oliven uppäten. De flyttade över till soffan och hon tog deras glas och flaskan med sig.

Hon berättade om människor som hon hade mött, om en holländsk pojke som hon hade delat rum med en natt för att spara pengar. Alldeles tydligt hade hon kommit överens med honom om att det inte skulle vara något mer utan att de skulle ligga i var sin säng, sova och spara pengar helt enkelt. Och ändå hade han oupphörligt frågat hur hon kände sig, om det inte skulle vara skönt för henne att få krypa ner hos honom och värma sig en stund. Han hade talat om för henne hur varm och trygg han var och då hon allt tydligare sade ifrån att hon hade det bra och att hon ville sova hade han blivit bitter. Han hade legat och tyckt synd om sig själv. Tyckt högt synd om sig själv och i ord utbrett sig över sin vanliga otur, om det lidande det innebar att dela rum med en kvinna utan att få ligga med henne. Hon hade till slut blivit rasande på denne man som bara stönade över sitt eget lidande utan att ägna en enda verklig tanke åt henne.

– Hur kan en man bara tänka på hur han själv känner det? sa hon.

Någonting annat skulle också ha varit möjligt men allt låste sig alltid för henne om hon kände att hon var utsatt för påtryckning.

Hon drog upp benen och satte sig med dem i kors och tog tag om sina vrister. Hennes berättelser var slut och om hon satt i minnet av andra och kanske långt tidigare påtryckningar så sade hon ingenting om det. Efter en stunds tystnad såg hon på George. Han hade flyttat sig litet ifrån henne. Hon tog hans hand och lade den på sitt ben, på insidan och höll den där. Det var inte en viljelös hand.

– Jag känner inte så för dig, sa hon. Du behöver inte tro att jag försöker hålla dig på avstånd.

Hon lät sina fingrar leka i hans nacke och plöja genom hans tjocka hår till dess hans huvud började svara på hennes hands rörelser.

– Vi har en bro att gå över, sa hon. Nu eller någon annan gång.

Hon lutade sig tillbaka och lät sin hand vila på hans axel.

– Varför kommer du inte närmare?

Han vände sig mot henne.

– Varför kommer inte du?

Då hon kröp in till honom gömde han sitt ansikte i hennes hår som i en buske och berörde i lönndom hennes nacke och hals med sina läppar medan hon sträckte sig närmare så att hennes ben mjukt kom att vila under hans. Flyktigt snuddade hans hand vid hennes bröst innan den räddade sig till hennes höft där den försökte hålla sig kvar utan att ändå kunna motstå den mjukhet som den just hade känt. Då den sökte sig tillbaka fann den en förbi-

sedd pärla, hård. Först då fann hans läppar vägen över hennes haka och fram till munnen där han drack med slutna ögon till dess hon varsamt gjorde sig fri.

Han satt kvar medan hon gick ut ur rummet och märkte knappt att hon stannade upp vid dörren och såg efter honom. Först när han var ensam reste han sig upp och tog tag i sitt hår, kraftigt, som för att få grepp om sig själv. Sedan såg han ner över sin klädsel och gjorde en rörelse med handen för att rätta till den. En dörr, kanske till badrummet, stängdes. Andra ljud hördes inte. Han gick till fönstret och ställde sig där. Han grep med handen om fönsterbågens tvärbalk och såg ut, ner på en gård där någon ännu i dessa dagar hade ritat rutor som man fick hoppa i bara man aktade sig för att trampa på strecket.

När han vände sig om stod hon i dörren i morgonrock. Hon såg på honom. Det fanns osäkerhet i hennes ansikte men hon smålog. Plötsligt måste hon ha upplevt dörröppningen som en scen där hon ensam stod utlämnad för hon knöt skärpet och lämnade sin plats och kom ganska snabbt fram till honom och stannade på ett par stegs avstånd.

– George, sa hon. Det måste vara någonting som jag har missförstått.

Han skakade på huvudet.

– Ville du ligga med mig eller ville du inte?

– Jag ville, sa han.

Han tog några steg bort från fönstret, såg nästan förbittrat på henne.

– och jag vill och vill och tänker inte göra det.

– Tack George, sa hon och neg.

Hon började lösa upp sitt skärp.

– Så det är inte för att jag är vämjelig?

Hon öppnade sin morgonrock och det var svårt för honom att se henne bara i ögonen.

– Jag är naken, sa hon, och du är fullt påklädd. Hur många poäng brukar du få för det?

Så vände hon sig om och sprang ut ur rummet.

Det dröjde en ganska lång stund innan hon kom tillbaka. George vandrade av och an i rummet och kastade sig sedan på soffan med händerna knäppta under nacken. Om en stund satte han sig upp igen, bläddrade i några tidningar på bordet och lade dem ifrån sig utan att läsa i dem.

När hon kom var hon klädd för att gå ut. Hon bar en enkel ljus poplinrock över jeansen och tröjan och skramlade med nycklarna i fickan.

– Du är kvar? sa hon. Jag är på väg till verkstaden.

– Det skulle ha känts som att smita, sa han.

– Det skulle kanske ha varit bättre för mig att finna rummet tomt, sa hon. Om du alls kan tänka dig hur det känns för andra.

Han svarade inte.

– Ta paketet, sa hon, eftersom jag har släpat det

genom hela Europa.

Ytterdörrens knäppning ekade i trappan och han stannade några trappsteg ner för att vänta på henne medan hon låste de dubbla låsen. När hon hade gjort det skyndade hon förbi honom och saktade in stegen först nere på gården. När han hann upp henne tog hon honom under armen igen som hon brukade, men bara för att säga någonting. När hon hade gjort det släppte hon honom genast.

– Stig sade att du mitt i dina misslyckanden ändå är en lycklig människa. Stämmer det?

Han svarade med en axelryckning som hon tolkade som ett jakande.

Bron lyfte honom rakt mot kvällssolen då han lämnade staden bakom sig. En båt pilade in under valvet och den skarpa fåran vidgade sig i en båge över hela fjärden. Vägen sjönk ner igen bland berg och träd och svepte upp över den sista höga backen på Drumsö innan den löpte utför tillbaka till vattnet som häftigt tog emot den med små mörka vågor. Den sträckte sig spikrakt ända bort till Björnholmen och strök över vattnet en sista gång innan den delade sig och förde honom in mot landet i långa sega sträckningar ända bort till hans eget vägskäl. Där tog han hårt i ratten när han körde över guppen, groparna och knölarna och krängde sig upp på berget där bilen fick stanna bland lysande tall-

stammar.

George steg ut, tog nycklarna ur fickan och böjde sig ännu en gång in i bilen efter gåvan som han hade fått ta själv från Karins bord. Han gick raskt fram till dörren, stod under det böjda valvet och låste upp. Därinne var det varmt. Han stängde dörren bakom sig, stack nycklarna i fickan och gick genom hallen de få trappstegen ner till salen och ställde sig där mitt på golvet. Tveksamt lossade han snörena och började veckla upp pappret. Det var ett vinkrus. En gåva från en tid som inte mera var eller skulle komma. Han kunde ännu se rörelsen som hade format den, tryckt ihop den upptill och vikt ut dess mynning, som hade gett den ett grepp för handen och en läpp för vinet att lätt flöda över. Han förde kannan till fönstret och ställde den där. Pappret kastade han i den öppna spisen och själv gick han och satte sig på trappan. Han lutade sig tillbaka, sträckte ut sina ben och halvlåg stödd på sin armbåge, hans högra hand lekte med snöret som han hade flätat runt fingrarna. Detta hus var ett stort kalt hus, kanske också det ett mausoleum. Stephanie hade i varje fall vägrat att komma med ut.

– Då kanske jag får låna din maskin, hade hon sagt när han stack sig upp för att säga att han var på väg till huset.

Han hade dröjt sig kvar hos henne en stund, vankat av och an mellan köket och vardagsrummet

och till slut stått ganska nära henne medan hon knöt upp mappen kring sina anteckningar och började breda ut papper på bordet. Det nya köket var nu färdigt och det skulle kanske vara trevligt för henne att se hur bra det hade blivit. Hon strök en hårslinga från ögonen medan hon sökte de anteckningar som hon först behövde, sedan tog hon alla hans papper och lade dem på en stol.

– Jag kan inte slösa bort en kväll när jag har så mycket att göra, sa hon. Du har förresten glömt ett brev vid telefonen.

Det låg där orört och han hade stuckit det på sig när han snart skyndade ner för trappan. Han trevade efter det i bakfickan. Vad brun hon hade blivit i solen. Hon hade sett på honom innan hon skyndade tillbaka till sina kläder. När hon kom tillbaka så fanns han inte mera och det skulle säkert inte bli några fler brev. Om han inte skrev själv.

Han såg på vinkruset borta i fönstret. Krukmakaren hade varit generös och hon hade känt igen hans känsla och velat ge den vidare.

George reste sig snabbt och gick fram till fönstret och tog kruset och såg sig om för att finna en plats där han kunde ställa det utan att behöva se det. Han tog det med sig ut i köket och ställde det där på diskbänken.

Fjärde kapitlet

Stig böjde sig djupt ner och drog ut den nedersta lådan i sitt skrivbord. Där förvarade han diverse personliga papper och under allt annat, om han kom ihåg rätt, en tunn pärm innehållande hans meritförteckning. Överst låg några brev av så privat karaktär att han antingen borde ha förstört dem eller ha tagit dem hem.

Han trevade bland pappren och kände stora inbjudningskort glida omkring, minnesvärda kort som han hade sparat som bevis på att han hade varit en önskad gäst vid eftersökta mottagningar. Han tog upp en näve av dem. Somliga var krönta, andra bar statsvapen, de flesta hade redan gulnat och kändes dammigt feta. "I anledning av Hans Majestät Konungens. . " Han vände på dem och försökte minnas vilka år de hänförde sig till, sedan lät han dem falla i papperskorgen. De talade bara om redan bortglömd trängsel i stora salar. Han hade ju bara hört till den skara som bådats upp och försetts med cocktailglas alldeles som man i väldigt

demokratiska länder kommenderade ut skolbarn och tryckte pappersflaggor i händerna på dem så att de kunde vifta åt de stora som drog förbi.

Han tog ut hela lådan och lyfte upp den på bordet och ställde till med klappjakt på troféer. Han skakade varje papper för att inte ett enda kort skulle kunna gömma sig och ännu en senare gång påminna honom om förgängligheten i mottagningarnas glans, och löjligheten. En människa bedömer sig själv efter den uppskattning människor i synliga positioner visar, deras nådevedermälen hamnade nu där de hört hemma från första stund. Också de små visitkorten fick följa med. Några av dem fick han peta fram ur lådans springor. De bar namn på människor som i ett flyktigt ögonblick hade ansett sig värda att läggas på minnet. Redan följande dag hade han vanligen glömt vilka de var.

Han hittade sin pärm och lade den på bordet. Lådan lyfte han undan, böjde sig ner och sköt in den på plats igen. Innan han tog itu med sitt förflutna reste han sig och gick bort till fönstret. Båda Sverigebåtarna hade kommit. Den vita gapade stort och lät små bilar rulla ut på kajen. En ström av tomma taxin var på väg upp mot terminalen. Spårvagnarna följde sin egen rytm. De kom sakta runt kröken på backen och gled ner mot staden som om deras ankomst var den väsentliga.

Stig såg på sin pärm som verkade så patetisk där den låg på bordet. Vetskapen om att också inne-

hållet var tunt fick honom att tappa lusten att öppna den. De nakna milstolparna i hans liv var skrangliga i jämförelse med de massiva dokument som nuförtiden åtföljde nästan varje tjänsteansökan.

Han blev avbruten av Osmo som kom före utsatt tid. Han kom in tung, ointresserad och missmodig, närmast för att på förhand säga att någon annan än han fick ta på sig ansvaret för arbetet med den tekniska rapporten.

– Det är bara det att Viljo har blivit rädd, sa han, och nu vill han att vi skall åstadkomma ett papper som håller honom flytande.

Han slog sig ner, såg frågande på Stig medan han plockade fram en cigarr och tände den.

– De tycks förr eller senare alla hamna i det stadiet att de fyller sitt arkiv med livförsäkringar. Någon borde säga åt dem att det inte fungerar. När det är dags att bli av med dem så räddas de inte ens av sina resultat. Det är du som får göra dethär jobbet Stig, sa han.

Stig tog en tidning, lade den över sina meriter och lyfte dem diskret över till skrivmaskinsbordet.

– Det var inte jag som fick ansvaret, sa han.

– Tror du att han skall bli biträdande informationschef? frågade Osmo.

– Månne vi inte får lov att räkna med det.

Eero kom in. Han hade återgått till sin vanliga klädsel och slog sig anspråkslöst ner vid bordet.

Han gjorde inga tecken till att ta initiativet. Han smålog litet sympatisökande och öppnade sin rapport på måfå.

– Det kan bli besvärligt dethär, sa han.

– Det finns ingenting att göra, sa Osmo, det är en utmärkt rapport.

– Men någonting måste vi ta oss till.

De satt en liten stund tysta och bläddrade och tittade i sina papper. När ingenting hände och Eero inte tog hand om ledningen delade Stig ut anteckningsblock och vände sig till Osmo.

– Kommer det att bli någonting av våggeneratorn? sa han. Det är ju den första frågan.

Osmo såg förvånat upp.

– Varför frågar du det?

– För det finns inget svar på den frågan i rapporten.

– Skitprat!

– Jag har läst igenom den med märkpenna i handen och inte fått klart för mig den saken, sa Stig.

– Menar du det? sa Osmo. Förstår du ingenting?

– Det kan hända att här finns en massa uppgifter som i ditt huvud adderar sig till ett ja, men inte i mitt.

Osmo började bläddra i sin rapport, han slog upp alldeles bestämda sidor, läste tyst och sökte vidare.

– Då får vi väl göra så, sa han, att jag plockar fram. . .

Dörren öppnades och Palén kom in.

. . .och sedan kan ni bearbeta det.

Osmo vände sig långsamt i stolen och såg på honom.

– Vi sitter i möte, sa han.

Stig reste sig.

Palén såg elegant obekymrad ut.

– Bra, sa han, jag stack mig bara in för att se hur arbetet går under ny och effektiv ledning.

Stig gick mycket värdigt de få stegen fram till honom och sträckte ut handen som för att peka på dörren men den följde sina egna impulser och grep till hårt om Paléns arm. Han tog i som om den andre gjort motstånd och sköt honom framför sig ut ur rummet, genom Kerstins rum och ut i hallen. Där lämnade han honom.

När Stig kom tillbaka in hade de andra rest sig. Eero samlade ihop sina papper och pennor. Osmo gav honom en godkännande blick.

– Vi kan väl inte komma längre just nu, sa han, men jag säger till när jag har gjort mitt.

Under hela den fortsatta arbetsdagen hade Stig en stark känsla av att han hade väldigt litet tid. Han blev medveten om en mängd saker som hade blivit liggande och som inte längre tålde något uppskov. Varje gång hans sekreterare kom in i hans rum såg han antingen med ansträngda ögon upp från något papper eller vände han sig frågande om från sin

skrivmaskin. Då hon hörde efter om han hade för avsikt att gå till mottagningen på Marski på eftermiddagen skakade han på huvudet och sade att han inte hade tid. Den pärm som han hade tagit fram på morgonen låg hela dagen bredvid hans skrivmaskin utan att på något sätt längre intressera honom. Då Kerstin en sista gång stack sig in, bara för att säga att hon var på väg bort, frågade han vad det var för ett slags mottagning det rörde sig om. Hon hade redan kastat bort kortet men trodde att det var stadsförbundet eller den kooperativa rörelsen, hon hade inte lagt det på minnet.

– Spelar ingen roll, sa han. Det är alltid samma människor åtminstone de som dricker spriten. Kanske jag skall gå i alla fall fast jag inte har lust.

– Varför går du då? frågade hon.

– Det kan ju vara bra på något sätt, svarade han. I den mörka trappan upp till restaurangvåningen mötte han några som redan var på väg vidare. En av dem gick litet ostadigt mitt i trappan och hade svårigheter att med en hand samtidigt knäppa överrockens knappar och få halsduken att hållas innanför.

– Här, sa han och gungade sin portfölj till hälsning, här finns en del papper som är min livförsäkring.

Stig försökte förgäves komma på vem det var. Ett tungt namn i statsförvaltningen, det var han ganska säker på. Han som själv inte hade hållhake

på någon kunde aldrig tillåta sig att bli så berusad.

Larmet var öronbedövande när Stig steg in i salen. Han kom så pass sent att värdarna redan hade blandat sig i vimlet. Personalen hade också slutat bära omkring drinkar så han fick tränga sig genom mängden fram till en buffet. Trots att han var kortare än de flesta lade han genast märke till dem som det gällde att undvika om man inte ville fastna för resten av kvällen. Medan han väntade på den gintonic han hade bett om såg han sig omkring. Lika mycket som det gällde att undvika vissa personer gällde det att inte allt för länge bli stående ensam om man inte av någon märklig centrifugal kraft ville bli förd ut i periferin där alla fel människor rörde sig.

Han tog emot sitt glas och gav sig själv ännu litet betänketid. Rent tvångsmässigt höll han vänstra handen i rockfickan med tummen utanför. Det innebar att han fick lov att balansera både cigarrett och glas i högra handen, men han klarade det för ingen väntade att han skulle skaka hand med någon. En lätt bugning, en höjning på glaset, ett småleende och ett uttryck av att vara på väg vidare, det var allt som krävdes.

– Hej Stig, sa någon.

Det var en kvinnlig journalist som tog för givet att han visste vad hon hette och varifrån hon var.

– Hej, sa han. Vad du är söt idag.

– Tack, sa hon. Jag hörde att du håller på att by-

ta jobb, vart skall du?

– Det är lögn, sa han.

Han vände sig om och sökte någon annan att prata med. Borta vid utgången tyckte han sig se Palén buga, vinka och ge sig iväg. Han tog en djup klunk ur sitt glas och såg ännu en gång i riktning mot garderoben och trappan utan att bli säker på vilka det var som rörde sig därute. Han tömde sitt glas innan han ställde det ifrån sig och började bana sig väg ganska häftigt. När han kom ut i vestibulen stod Palén på det översta trappsteget och drog på sig sina handskar medan han talade med någon som hade för avsikt att ännu stanna kvar. Han lyfte sin ena hand till hälsning och började gå ner för trapporna med den vältrimmade personens lediga, snabba steg. Stig skyndade fram till trappan, Palén hade hunnit nästan till första avsatsen.

– Erkki! ropade han.

Han ropade alltför högt och Palén vände sig om och såg kyligt förvånad ut.

– Erkki, ropade han en gång till, är det du som sprider ut dedär jävla ryktena om att jag skall sluta?

– Men det skall du ju, sa Erkki och fortsatte.

Innan han försvann bakom hörnet stannade han och såg ännu en gång på Stig.

– Förresten, sa han, är du så berusad att du borde åka hem.

Stig stack reflexmässigt handen i rockfickan och

tog fram nummerbrickan från garderoben. Han såg på den och stack den tillbaka. Därinne i sorlet där fanns många av de människor som verkligen räknades. Han gick tillbaka in i salen, men han gick som en förlorare och det betydde att alla viktiga personer instinktivt skulle undvika honom, alla, utom de som serverade drinkar.

Femte kapitlet

När nästan alla inbjudna hade lämnat Marski satt Stig hopkrupen med överrocken på och hatten i nacken i det lilla båset vid portierdisken i första våningen. Han hade känt många men inte funnit någon och nu försökte han ringa. Han höll luren i ena handen och slog numret med den andra medan cigarretten i mungipan plågade hans ögon med sin rök.

Han hade börjat med att försöka ringa hem för att kontrollera om det kanske ändå var dit han var på väg men då han hörde signalen gå fram såg han de tomma rummen framför sig och trappan upp till övre våningen och en bred säng att slockna på och det ville han inte ännu. Det som han hade varit med om idag kunde man inte sova bort. Hans finger hade automatiskt fortsatt sitt arbete och då han hörde en oavbruten upptagetsignal märkte han att han inte var medveten om vems nummer han hade slagit. Han avnjöt tutandet en stund medan han såg sig omkring och fimpade sin cigarrett och tän-

de en ny. Han lade luren på bordet och sökte i katalogen. När han hade funnit Georges nummer kontrollerade han ännu en sista gång om tutandet fortsatte och då det gjorde det kände han sig moraliskt fri att vända sig till någon annan.

Det var Stephanie som svarade, glatt och energiskt.

– Hej, sa han. Dethär är Stig, jag är litet berusad.

Hon skrattade vänligt och sade att det säkert inte kunde vara skadligt och förresten kunde hon inte alls tro att en så städad man som han verkligen var berusad på sin höjd var han litet glad.

– Nej, sorgsen, sa han.

Det trodde hon inte riktigt att han var, men hon antog att han i så fall ville tala med George som skulle komma ganska snart. Hon hade så gärna bett honom sticka sig upp om han var i närheten. . .

– ganska nära, sa Stig.

. . .men hon passade på att låna Georges maskin varje ögonblick han var ute för hon höll på med en föredragsserie som Anna-Lena hade skaffat henne och det var inte alldeles okomplicerat för henne att skriva på svenska. Skulle hon sända iväg George till honom om han kom snart?

– Nej, sa Stig, jag orkar inte sitta här. Hälsa honom att det går åt helvete så han kan vara nöjd.

Det förstod hon inte så han blev tvungen att för-

klara för henne att George ju tyckte att det var bra för en människa att upptäcka att hon var misslyckad, men att det i och för sig var jävligt hårt. Då skrattade hon igen och sade att Georges lärdomar nog mera var menade för internt bruk i honom själv.

– Jag håller på att förlora mitt arbete, sa Stig.

Då tystnade hon för ett ögonblick och någonting av den första gångens osäkerhet kom tillbaka i hennes röst när hon frågade om han var säker på att George var den rätta personen att tala med i så fall, men hon skulle ju säga till att Stig hade ringt och att han kanske skulle ringa senare igen. "Right?"

– All right, sa Stig och lade på luren och började genast slå Karins nummer.

– Karin, sa han när hon svarade, får jag komma?

– Jag är ganska trött, sa hon.

– Ledsen att jag störde, sa han.

Då sade hon att han visste att han alltid kunde komma.

– Men jag är berusad, sa han.

Hon sade att hon hörde det och att han därför skulle ta en taxi. Han skulle få starkt kaffe bara han kom fram.

Det gick inte så snabbt för Stig för han hade en absolut och osviklig känsla av att det enda rätta var att ha med sig en stor bukett blommor. Han sökte sig ända till järnvägsstationen för att få tag på de

rosor han kunde se sig överräcka, skänka i Karins famn, inte en eller två utan ett mörkrött moln som steg upp mot hennes ansikte.

– Stig, sa hon och kysste honom redan i tamburen på hans ögon och kinder, och de som är så dyra!

Han skrattade generat och slog ut med armen som om han hade varit en mycket rik man.

Hon förde honom till bordet i hörnet där två stora koppar väntade, ingenting annat. Medan hon gick ut i köket flyttade han sin stol till bordets kortsida så att han kom närmare hennes plats. Hon kom in igen med hans rosor i ett stort vitt krus och sade att det hade fått vänta länge på tillräckligt många blommor. Han såg på hennes hand och arm och tankfulla min medan hon arrangerade blommorna.

– Så, sa hon och tog ett steg tillbaka. Och nu kaffet.

Det hon hade med sig från köket var svart som tjära och hett.

– Nu skall vi göra dig nykter Stig så blir du litet gladare.

Han drack och grimaserade och sade att han visserligen tyckte om starkt kaffe men att dethär ju var som Svarta droppar och de blev förbjudna på apoteken för att de brände hål i magen. Han såg på henne och lade märke till att hon hade trötthetsbågar under ögonen. När han sträckte ut sin hand för

att beröra hennes kind störde det honom att han måste sträcka på sig.

– Får jag ta av mig rocken? frågade han och reste sig.

– Gör det, sa hon.

– Och slipsen? frågade han medan han krängde av sig rocken och hängde den över stolen.

– Och skorna, sa hon.

När han satte sig rullade han omsorgsfullt upp skjortärmarna. Han sträckte fram sin arm och lade den bredvid hennes och sade någonting om sin blekhet.

– Men jag var ju i Grekland, sa hon, och jag blir alltid genast brun.

Han kände värmen från hennes arm och lade sin lätt ovanpå den medan han med ögonen sökte hennes godkännande utan att kunna läsa någonting i hennes blick. Då han höjde sin arm följde hon inte honom. För ett ögonblick lät han henne vara till dess han lade sin hand på hennes hand och trängde in sina fingrar mellan hennes.

– Jag känner vad du behöver, sa hon och lade sin andra hand på hans, men berätta i stället.

Han ville igen stryka henne över kinden, men det kunde han inte göra utan att lösgöra sin vänstra hand som hade det så bra.

– Karin, sa han och tystnade.

– Stig, sa hon, jag tycker så mycket om dig och vi har ju alltid kunnat prata så bra.

Han lösgjorde sin hand och flyttade sig närmare hörnet så att han kunde sträcka ut sin hand och lägga den över hennes axlar. Hon kom litet närmare honom och han drog henne till sig så att hennes huvud kom att vila mot hans axel och kind.

– Berätta Stig, sa hon.

Men det gjorde han inte. Han började kyssa hennes tinning och ögon och smeka hennes hals. Hon gav honom en snabb kyss till svar och reste sig varsamt till dess hon satt fri igen.

Han drog sin stol litet tillbaka för att kunna komma åt sitt cigarrettpaket i byxfickan.

– Måste du röka? frågade hon.

– Jo.

Han tände sin cigarrett, viftade med tändstickan, såg sig omkring, reste sig och gick bort till soffbordet efter en askkopp som han tog med sig tillbaka och ställde på bordet framför sin plats. Medan han ännu stod började han peta in slipsen tillbaka under kragen. Hon såg allvarligt på honom.

– Du får inte gå ännu om du tror det, sa hon.

– Jag tänker inte gå, sa han, jag tänker vara anständig som du vill att jag skall vara.

– Jag ratar dig inte Stig, sa hon.

Han rökte utan att svara. Han stödde sin nakna armbåge mot bordet och såg på sin hand, på cigarretten och på rökslingan.

– Jag börjar undra varför jag kom, sa han.

Hans ögon besvärade honom. Han skrattade till och satte sig i en kamratligt förtrolig position medan han askade av sin cigarrett.

– Det var säkert mitt goda hjärta. Jag tyckte nog synd om dig som var ensam och gärna ville prata med någon. Jag är en idiot. Det är klart att det finns andra människor i ditt liv.

– Du var sorgsen, sa hon, det var därför du ringde.

– Jag hade druckit litet för mycket.

– Jag hörde att du var sorgsen.

– Och så ville du trösta mig?

– Jo, sa hon.

Hon sträckte ut handen och lät ett finger glida över hans ansikte.

– Var det bara tröst du ville ge?

– Jo, är det för litet?

Han reste sig upp, gick runt stolen och böjde sig ner över den och började treva i sina rockfickor, sedan gick han raskt iväg ut i tamburen och ropade därifrån att han var säker på att han hade haft en näsduk. Hon kunde höra honom gå in på toaletten och snyta sig där länge och ljudligt. Han sköljde tydligen också sitt ansikte.

– Livet går vidare, förkunnade han redan i dörröppningen när han kom tillbaka.

– Skall vi prata på dendär nivån? sa hon när han slog sig ner igen.

– Du kan hjälpa mig att hitta ett nytt jobb, sa

han.

Han hade rättat till slipsen och knutit den omsorgsfullt. Nu såg han inte på henne utan på sina skjortärmar som han kavlade ner igen.

– Tur att manschettknappar inte längre behövs, sa han.

– Du slänger igen dörren rakt i ansiktet på mig, sa hon.

– Man kan inte besvära sina vänner med sina känslor, sa han.

– Om jag är din vän så blir jag inte besvärad av dina känslor, sa hon. Tvärtom, jag blir tacksam. Det är när man bara visar en liten del och döljer det som det egentligen handlar om som det blir litet besvärligt. Varför talar du om ett nytt jobb?

– För att jag blir tvungen att gå ifrån det jag har, svarade han.

– Berätta, sa hon.

Och då berättade han. Han berättade att han aldrig hade räknat med att han var en person som man en gång skulle besluta att få bort helt enkelt. Han visste att han inte var dålig, att han inte hade gjort något större fel. Ett jävla misstag hade han gjort något större fel. Ett jävla misstag hade han gjort och det var när han började spela hårt utan att alls kunna det, men alla ritningar var säkert alldeles klara redan då så det kan inte ha gjort till eller från. Och den som ville ha bort honom var inte ens hans chef, men man har så mycket makt som

man tar sig. Själv hade han ju inte ens haft frimodighet att be om hjälp, jo, idag hade han försökt, alldeles för sent föresten. Han hade mött sin partisekreterare och pratat med honom och med andra och vad hade han fått till svar. "Det var som fan". "Det var som fan". Om han inte var värd och bjöd på sprit och dunkade i ryggen så vek folk bara undan.

– Du också, sa han och smålog inte utan självmedlidande.

– Stig! sa hon och reste sig.

När han bara såg upp på henne utan att röra på sig måste hon säga att hon ville att han skulle stiga upp och komma fram till henne. Han gjorde det tveksamt.

– Skall vi inte krama varandra, sa hon.

Då kom han i hennes famn. Han var så kort att hon kunde stryka honom över nacken och trycka hans ansikte mot sin kind ända till dess han slappnade av så mycket att de båda blev medvetna om att det var sin skäggstubb han tryckte mot hennes hals. Han gav henne en hård kram innan han släppte henne, såg på henne och strök henne med handen över kinden.

– Vad tror du George skulle tänka om dethär? sa han.

– Om vad? frågade hon.

– Att jag tillbringar kvällen i dina armar.

Hon gick tillbaka till sin plats och han satte sig

också. Hennes hand lekte med kaffekoppen.

– Vill du ha mera?

– Nej tack. Det är bra.

– Det är ganska svårt för mig att tala om George.

– Jag förstår.

Hans bekymrade ansiktsuttryck visade att han inte förstod alls.

– Jag tror att du inte känner honom, sa hon.

Han höjde på ögonbrynen.

– Stig, sa hon. Du skall sluta upp med att jämföra dig med George till din egen nackdel. Du vet ingenting om honom. Du vet bara vad han pratar.

– Jag vet att han inte skulle sitta här och klaga. Stig grävde fram sitt cigarrettpaket utan att släppa henne med blicken.

– Och skulle han komma, sa hon, så skulle jag låta honom tala som ett Jehovas vittne genom dörrspringan.

Stig tände sin cigarrett, blåste ut rök och släckte tänkstickan med en häftig viftning som om han hade bränt fingrarna. Hela tiden iakttog han henne intensivt. Hon var mycket beslutsam. Det var ett ansikte han inte hade sett förut hos henne, så färdigt med allt man kunde tänka sig att ytterligare säga i ämnet.

– Om man är misslyckad så har man ingen anledning att skratta som han gör, sa hon. Om man har hamnat i botten så är man i botten till dess man har kravlat sig upp igen, men att sjunka med ett stilla

småleende, det är sinnessjukt.

– Nu är du orättvis mot honom, sa Stig.

– Det är jag inte, sa hon. Vi låter honom vara Stig. Vi glömmer honom. Du också.

Sjätte kapitlet

Det var en hederssak för Stig att oberoende av hur sena hans nätter hade blivit och hur han kände sig på morgnarna ändå infinna sig på sin plats då arbetsdagen började. Han hade många gånger med dunkande huvud efter genomvakade nätter med riklig alkoholförtäring stigit av tåget och föreställt sig att en rask promenad med hatten i handen till arbetsplatsen skulle göra under. Det hade promenaden aldrig gjort och han visste själv att han inte var till någon nytta där han satt rödögd bakom sitt arbetsbord oförmögen att fatta innehållet i ett enda papper som han läste. Likväl hade han alltid böjt sig under ett moraliskt imperativ som var lika obevekligt som regeln att en gentleman betalar sina skulder. Han brukade till och med inte utan värdighet betona för yngre kolleger att det gjorde detsamma när man kom i säng bara man var punktlig på morgonen. Det var naturligtvis idioti och det visste han.

Efter kvällen hos Karin handlade han annorlun-

da. Han steg visserligen upp då Anna-Lena väckte honom efter att en lång stund ha saknat honom nere i köket men sedan tog han sig god tid. Han drack te med henne och pratade en stund innan hon gav sig iväg. Hon berättade att Stephanie skulle komma på kvällen med texten till ett föredrag som hon hade skrivit. Det hade Stig ingenting emot. I förbigående sade han att hon kanske borde börja vänja sig vid tanken att snart ha en arbetslös man. Det reagerade hon inte på alldeles som om det hade varit hans ensak. Han satt ännu en stund ensam i köket med tidningarna innan han gick i duschen och sedan vid rakningen förvissade sig om att han egentligen inte mådde illa.

När Stig långt fram på förmiddagen kom till sitt arbetsrum hade Kerstin redan burit ut tidningarna och låtit dem gå vidare. Hans bord var tomt sånär som på pärmen med meriter som han hade glömt framme föregående dag. Han såg på den och visste att den inte innehöll någon framtid. Den var som ett album med bleknade bilder som på sin höjd hade värde för ägaren. Då han lade undan den insåg han att det endast var det han kunde göra av denna innevarande dag som räknades. När han hörde att Kerstin kom till sitt rum öppnade han dörren, hälsade på henne och sade att han skulle sätta värde på en kopp kaffe.

Telefonen ringde. Han svarade. Det var Anna-Lena som ville kontrollera att han verkligen hade

gått till arbetet. Hon påpekade att dethär säkert var en dag när han inte borde göra någonting, i synnerhet ingenting förhastat. Han hade ju bett henne om att inte blanda sig i hans angelägenheter och det tänkte hon inte heller göra, men han borde i varje fall tänka på att det inte var lätt för en man i hans ålder att hitta något nytt jobb.

– Jag vet det, sa han.

Men det betydde ju inte att han skulle ha en känsla av att han borde krypa för någon. Han borde veta att de säkert skulle klara sig en tid på hennes inkomster. Det fanns folk som levde på mycket mindre än så och hade barn dessutom.

– Tack Anna-Lena, sa han.

Hon sade att han lät så konstig.

– Nej, sa han, jag bara vet ungefär vad jag skall göra.

Det tyckte hon lät bra men hon försökte ändå förvissa sig om att han inte var bakfull.

– Men jag drack ingenting efter klockan sex, eller sju.

Hon avslutade samtalet med att säga att hon bara ville att han skulle veta att hon stödde honom antingen han tyckte att han behövde det eller inte.

– Det behöver jag visst, sa han. Och det är ju litet synd att vi inte får vara på tu man hand i kväll.

Då lade Anna-Lena på luren.

En liten stund satt Stig och övervägde möjligheten att gå upp till Viljo och prata igenom allt det

som hade hänt under den senaste tiden. Ett uppriktigt samtal man och man emellan skulle kanske klara upp alltsammans. Det avståndstagande som VD de senaste gångerna hade utstrålat hade ändå varit så påtagligt att något förtroendefullt samtal knappast skulle kunna komma till stånd. Men Stig kunde ju inte heller bara sitta väntande medan händelserna hade sin gång. Han vände sig om mot sin maskin och började skriva.

För att lämna så litet spelrum som möjligt åt motståndaren valde han att gå rakt på sak. Han skrev att han själv hade antytt möjligheten att han skulle lämna Finnwave och att han hade varit mycket nära att ta detta steg när han oförberedd hade ställts inför att hans yngre kollega eventuellt skulle utnämnas till biträdande informationschef. Efter att ha sovit på saken insåg han dock att en sådan reaktion vore barnslig. "För", skrev han, "Eero Jokinen är värd all den framgång han kan få, och de bakomliggande spänningarna mellan mig och en annan kollega är visserligen beklagliga men kan säkert betraktas som naturliga och övergående företeelser". Han skrev själv ut brevet för att det inte skulle behöva komma under hans sekreterares ögon.

Senare på dagen ringde George. Stig satt och pratade med Aulikki som hade hört rykten om att han skulle sluta och som nu föreföll uppriktigt lättad av

hans försäkran om att han ingalunda var på väg bort. Då han grep telefonluren för att svara reste hon sig men han vinkade att hon lugnt kunde sitta kvar, med tummen och pekfingret visade han hur kort han tänkte tala, vem det än var. George sade hej och att han hade hört att Stig kände sig nedslagen.

– Vem har sagt det? frågade Stig.

Det hade Stephanie gjort och nu tänkte George att det kunde vara bra för Stig om de kunde träffas på kvällen.

Stig blev arg.

– Om jag har förstått rätt, sa han, så är du barnvakt i kväll för Stephanie skall ju ut till oss.

George förklarade lugnt att Stephanie numera visste att om hon tänkte vara så mycket borta som hon hade börjat med på senare tid så fick hon ordna barnvakt själv eller ta ungarna med sig. Han hade sitt arbete att göra, hemma eller på huset. Bilen hade han emellertid lovat att hon skulle få ta. Därför föreslog han nu att Stig skulle avhämta honom efter jobbet och så kunde de åka ut till villan tillsammans och på sätt och vis inviga den. Stig föreslog att George i stället skulle vänta utanför Finnwave vid sextiden. De kom överens om att göra så.

– Du skall inte börja arbeta över, sa Aulikki.

– Nej, men jag började sent idag.

– Som om du inte skulle ha rätt till det, sa hon. Hur är det med ditt blodtryck?

– Jag tänker inte mäta det, sa han, förrän jag är säker på att det är bra. Inga piller och ingen impotens för mig tack.

Hon skrattade och sade att det bara var skrock.

– Jag vet, sa han. Det stämmer.

– Är det sant? sa hon. Det är ju förfärligt.

Han märkte att han blev medveten om en ny dimension hos henne.

Då de andras arbetsdag var slut och Stig berövades känslan av att sitta mitt inne i en arbetande gemenskap slocknade hans intresse för att ta sig an uppgifter som väl kunde vänta. Han började i stället städa upp bland sina papper och kom på tanken att besvara brev som hade blivit liggande för länge.

Ett hade legat över ett år. Det var från en tillfällig bekant i Tyskland som han varken kunde minnas vem det var eller i vilket sammanhang de hade träffats. Det innehöll ett urklipp ur Frankfurter Allgemeine Zeitung som berörde Finlands utrikespolitik. Brevskrivaren påpekade att en sådan finlandsbild dominerade i tysk press och inte kunde undgå att utöva inflytande också på affärsrelationerna. Nu bad han Stig om en saklig redogörelse för Finlands handelsförbindelser med Sovjetunionen och den grad av beroende som de nedförde. Denna artikel skulle publiceras i en företagsintern tidskrift som också hade spridning bland ledande personer i den kemiska industrin. Det fanns

ingen anledning att spara brevet längre. Stig lät det försvinna i papperskorgen.

Ett annat obesvarat brev var en halvår gammal förfrågan från en gammal vän som arbetade som journalist vid Dagens Nyheter. Han hade blivit erbjuden att skriva historiken över en liten ännu fungerande hytta i Bergslagen men hade inga möjligheter att lösgöra sig för den tid uppgiften krävde. "Kanske du Stig med ditt historiska intresse och din romantiska läggning skulle tända på en sådan utmaning?"

Det brevet hade Stig uppskattat bara för att den andre ännu kom ihåg honom. Nu såg han på förfrågan med nytt intresse. För att ta reda på om bollen ännu var i rörelse började han skriva ett svar. Medan han skrev blev han riktigt entusiastisk för tanken att kanske någon gång kunna bli sin egen.

Det var i riktigt god stämning han röjde upp efter sig när han såg att det var dags att gå. Han kastade en sista granskande blick över sitt bord innan han stängde dörren efter sig. Inne i Kerstins rum såg han att redogörelsen för statsbolagens verksamhet hade kommit. Det låg flera exemplar i en prydlig bunt på hennes bord. Hon hade väl tänkt distribuera dem i morgon. Han tog ett och slog upp sin egen andel, såg på bilderna, textblockens placering, de flimrande sifferraderna.

– Vad i helvete, sa han.

Men det fanns ingen som tittade upp på honom

för att han skulle förklara sig närmare.

Då han kom ner på gatan stod George redan där. Han stod gränsle över sin skrivmaskin och såg på den stora röda färjan som redan höll på att lägga ut från Skatudden.

Sjunde kapitlet

När de steg in i hallen pekade George på en hoprullad madrass och en filt som låg där och sade att hela huset stod till Stigs disposition. Själv försvann han med sin kass ner i köket. Stig tyckte inte om den öde känsla som grep honom vid tanken att sova någonstans i detta tomma hus för att på morgonen gå orakad till arbetet med den vilsenhet det alltid gav att inte komma från sitt eget hem. Han såg sig om efter en knagg för sin hatt och sin överrock men hittade ingen. Det kändes som stilbrott att bara lägga dem över räcket ner mot salen. Det trävita golvet därnere tvingade honom att ta av sig skorna.

George kom in från köket bärande på ett litet anskrämligt bord. Det hade en gång haft en låda som nu var borta. Han ställde det mitt på golvet och försvann tillbaka ut i köket. För länge sedan hade någon glömt ett strykjärn som nästan hade bränt sig igenom bordsytan och senare hade den tydligen fått tjänstgöra som avstjälpningsplats för

färgpytsar och kemikalier med frätande kraft.

Stig tog madrassen och filten och sökte sig upp till andra våningen. Alla dörrar däruppe stod på vid gavel. Hela huset var klart för inflyttning. Han gick in i det första rummet och lade ifrån sig sin börda där. Innan han knöt upp snöret för att rulla ut sin bädd gick han in i nästa rum för att se om han hellre ville ligga där. Ett papper var fäst med spikar på väggen och med stark hand hade någon målat dit en ram. Några mörka streck med första bästa färg som fanns till hands utan hänsyn till att väggen förstördes. Stig gick på tå in i rummet. Brevet var daterat i Uppsala för några dagar sedan.

"George", började det.

"Det är för sent att bygga rum för oss nu och att säga att vi alltid har en plats hos dig. Vi är fullvuxna och har vårt eget liv. Jenny och jag beklagar att vi först nu säger ut det vi hela tiden har tänkt men din inbjudan att komma över och inviga huset tvingar oss att vara uppriktiga. Som du vet lever mamma ensam. Det skulle också vara att svika henne att ta emot ditt erbjudande."

Anders hade ensam undertecknat meddelandet.

Stig gick försiktigt ut ur rummet för att ingen golvplanka skulle knarra till. När han gick ner för trapporna till George var han medveten om att han någonstans inom sig hade väntat detta hela tiden. Det var bara George som inte levde i denna världen.

George hade brett ut en tidning över den skadade bordsytan och stod och slog över vinet i ett lerkrus. Ett par stolar hade han också burit in. Det fanns korv och ost på bordet, litet bröd och oliver på ett fat.

– Jag antar att du såg vad Anders skrev, sa George.

Han såg leende ut medan han följde vinet med ögonen och kastade en snabb granskande blick på Stig nästan som om han var road av den andres förlägenhet.

– Sätt dig, sa han. Dethär är bara ett hus, ett alldeles onödigt hus, men vet du vad jag tänker göra nu?

Stig satte sig och såg sig betryckt omkring i denna stora öppna famn som detta hus var, på den omgärdade tillflykt och förborgade vila som ingen ville dela med George. Han kände ställeförträdande bitterhet inom sig, också mot Stephanie som nu satt hemma hos Anna-Lena i stället för att möta honom tillsammans med George och hälsa honom välkommen till deras hus.

– Jag tänker riva väggen mellan Anders och Jennys rum. Den vägg som jag har spikat brevet på skall målas om. Den skall bli en stor bild av uppståndelsen som min bror skall få göra, sa han. Kristus stiger ur den mörka graven, men inte ensam. Han håller Adam i sin hand och drar med sig hela mänskligheten. Jag har sett en sådan bild. Det kan inte sägas bättre.

– Vad då? sa Stig.

– Att människan är dömd att misslyckas men att det i det långa loppet ingenting gör.

Fortfarande stående började George skära brödet i stora bitar och dela osten i stycken.

– Nu har du misslyckats på ditt sätt, sa George och du har sett hur det har gått för mig, men det viktigaste är att man inte förlorar fotfästet.

– Jag tror att du har fel George, sa Stig och reste sig.

Han såg sig omkring och gick på sitt allvarliga sätt mot köket.

– Vad är det? frågade George.

– Jag söker någonting som jag kunde använda som askkopp, svarade Stig.

Han behövde litet tid på sig i köket, inte bara för att hitta ett burklock utan också för att få en aning om vad han tänkte säga.

– Du bryr dig inte alls om oss som är dina vänner, sa han när han kom tillbaka.

Han bar askkoppen framför sig som en dyrbarhet.

– När du ringde till mig sade du att du trodde att det skulle vara bra för mig att få vara tillsammans med dig idag eller hur?

– Jo, svarade George.

– Men du kom aldrig på tanken att det kunde vara bra för dig att ha mig. Varför sade du inte till exempel att du ville att jag skulle komma därför att

du hade fått ett sådant brev av din son att du ville prata om det, eller att du inte orkade vara ensam?

Stig sträckte sig efter kruset och fyllde på sitt glas, han drack redan medan han räckte vinet åt George.

– Om jag skall tala riktigt öppet så är jag inte mottaglig för någon religiös argumentering just nu. Det är inte min tro som har hjälpt mig så att jag idag inte känner mig olycklig på samma sätt som jag gjorde det igår kväll när jag ringde till Stephanie. Det är några människor, men du kan inte ta emot hjälp av människor. Du kommer ihåg vad du sade dendär kvällen efter kyrkan. Du talade om att alla sviker när de behövs som bäst och därför kanske du inte behöver någon, som om du själv skulle leva i ett ständigt Getsemane. Du får förlåta mig men du lever så nära blasfemi som man överhuvudtaget kan komma. Du är inte guds son och blir det aldrig. Du är en av oss.

– Det räcker inte långt, sa George medan han åt, att ha bara er.

– Nej, sa Stig, men också oss. En arbetskamrat sade till mig att ha bly i baken när han såg att jag var rädd för att den förbannade Palén höll på att manövrera ut mig. En annan satt inne hos mig idag och var glad över att få fortsätta att arbeta med mig. Karin gav mig igår en kram som om jag hade varit hennes allra bästa vän och Anna-Lena sade att vi bra kan leva på hennes lön om det gäller.

George tog vinkruset i sin hand och fyllde långsamt på sitt glas, han sträckte frågande fram det mot Stig som tog emot det.

– Tack, sa Stig, idag kommer du säkert inte att säga att jag är så förbannat artig.

Han skrattade.

– Jag har stor respekt för dig George men det är några av de viktigaste sakerna i livet som du inte ser. Varför ger du inte ett av dedär rummen därupppe åt Stephanie till arbetsrum i stället för att bygga ett kapell?

– Stephanie är också färdig med mig, sa George och reste sig. Det är du och jag som nu inviger dethär huset. Du ser ju att jag visst behöver någon människa. Nu går jag ner och sätter på bastun.

När han kom upp igen vankade Stig av och an i det stora rummet. Han höll sitt glas i den ena handen och en cigarrett i den andra och såg mycket bekymrad ut.

– Tänker ni skiljas? frågade han.

– Jag skiljer mig aldrig mera, sa George, men hon vill inte bo här. Jag flyttar hit men hon och barnen skall veta att här alltid finns rum för dem.

– Skall hon ensam sköta barnen?

– Inte om hon tar emot det hem som jag har byggt.

Bastun var brännande torrhet och Stig flyttade snabbt ner till den nedersta avsatsen. Den ånga som kom från stenarna förflyktigades snabbt genom taket och väggarna. Han satt och fingrade på sin mage som började ta mer och mer plats i en tydligen irreversibel process. När det gällde kroppen så var hans armar hans enda tröst. Han satt med böjt huvud och lekte med fingrarna så att han kunde se musklerna spela. Dem hade han skaffat sig i sin ungdom och uppehållit i sin trädgård.

George satt bakom honom, högt över honom avslappnat med ena armen vilande på knät som han hade dragit upp nära sig. Värmen störde honom inte och han glänste av svett. Hans kropp var perfekt och ändå hade han aldrig gjort någonting för det, inte ens idrottat i sin ungdom. Han hade mycket gratis. Om en stund reste sig Stig och gick ut och ställde sig under duschen. Tvättrummet var helt klätt med mörka kakel. George blev kvar inne i hettan.

Medan Stig satt ensam i bastukammaren svept i en handduk och med en blöt cigarrett mellan sina fingrar kände han barnen intill sig så som de hade stått första gången han besökte George. Annika som hade varit så ivrig att prata med honom, Helen som hade petat honom i ansiktet och Niklas som bara hade lutat sig mot hans knä. Det fanns många människor som gråtande hade brutit upp och lämnat sin familj därför att de inte kunde avstå

från någonting som de upplevde som själva livet. Det fanns människor som i ångest visste att de bröt sönder allting men som ändå inte kunde låta bli att göra det. Men den förbannade George skulle om ett ögonblick komma in, lyfta ena foten på det låga bordet och medan han torkade sig lugnt säga att människans liv nu en gång är sådant och att alla hans barn alltid hade en plats hos honom om de bara ville komma.

Stig bröt upp, tog sina kläder i handen och gick upp för trappan till hallen och barfota ner i det stora rummet och fram till den öppna spisen där han satte sig på muren och såg ut över den enkla harmonin. Här skulle George komma att sitta. Förmodligen inte alls i sitt arbetsrum utan demonstrativt vid det uttjänta köksbord som han hade ställt i husets hjärtpunkt. Där skulle han sitta med sina översättningar i tanke att han uppehöll allting, bostaden och familjen i staden, de som inte ville veta av honom i Sverige, och sitt eget liv. Stig började klä på sig och gick fram till bordet efter vinkruset. Han hade just slagit sig ner igen vid spisen när George kom upp med bara handduken runt midjan.

– Vet du vem jag har fått dendär vinkannan av, frågade han.

– Nej, sa Stig.

– Av Karin, hon köpte den på Kreta.

Stig såg på kruset som kändes så skönt i hans

hand.

– Hon har väl intenting med dethär att göra, sa han.

– Med vad, frågade George.

– Att du flyttar ensam hit ut.

– Jag överger inte min familj, sa George. Vi kommer bara att bo på olika ställen. Du behöver inte se så bekymrad ut.

Stig väntade på en fortsättning som uteblev. George kom bara och tog vinkruset av honom och gick tillbaka till bordet där han fyllde sitt eget glas. Där slog han sig också ner och skar åt sig litet korv som tilltugg till vinet. När han märkte att Stig redan hade tömt sitt glas reste han sig och kom över och fyllde på. Han lutade kannan duktigt så att den sista droppen skulle rinna ut.

– Vill du ha den? frågade han. Du kan få den.

Stig brydde sig inte om att svara utan skakade bara på huvudet.

– Du gör mig faktiskt en tjänst om du tar den, sa George.

– George, sa han. Jag vet inte hur det står till mellan dig och Karin just nu, av allt att döma inte särskilt bra, men jag tycker inte om att du frågar om jag vill ha den. Du skulle vara rörd över att en sådan människa som hon har gått omkring och sökt någonting som hon kunde ge åt dig.

Stig såg ner i sitt glas som han långsamt vred mellan sina händer.

– Jag råkar veta att hon var mycket fäst vid dig. Hon var nästan lycklig.

George vände sig om och gick tillbaka till bordet och ställde kruset där. Han tog några steg åt sidan och såg på det.

– Så du tycker att den alltid borde stå här som en urna, sa han, eller som en trofé till minne av en kvinna som blev förtjust i mig?

– Det är väl ingenting att förakta, sa Stig. När det var hon. Håll den som en trofé. Den kan ju visa att ditt liv inte är fullt bara av nederlag och misslyckanden. Det finns en seger, en stor seger.

Men det skulle väl bryta ditt system.

– Det finns ingenting hedervärt att minnas, sa George.

Stig såg frågande på honom.

– Vilken seger ligger det i att vända sig bort från en kvinna som visar sin kärlek?

Stig såg en stund tigande på George och vände sedan bort blicken, mot golvet.

– Du kanske hade goda skäl, sa han.

– Nej, sa George. Det var bara en bro. Jag är hellre en pelikan på denhär sidan.

Stig väntade på fortsättningen. Den dröjde.

– Pelikan?

– "Jag är som en pelikan i öknen och en uggla bland ruiner", har du aldrig hört det?

Han tog kruset i handen och såg på det och kom småleende fram till Stig.

– Tar du det eller tar du det inte?

Stig skakade på huvudet.

– Säkert?

– Säkert.

George ställde sig lutad med armbågen mot eldstadens spiselkrans. Han lät kruset dingla mellan sina fingrar. Det började susa i Stigs öron. Då han böjde sig ner för att ställa sitt glas på golvet och dra på sig sina strumpor kände han ett lätt anfall av yrsel. Han hörde en skarp smäll och såg kruset ligga krossat mot stenhällen vid hans fötter.

– Det är ruiner, hörde han George säga.

Det fanns munterhet i rösten.

Stig reste sig snabbt.

– Fungerar din telefon? frågade han.

– Jo, det gör den.

– Då kanske du är snäll och ringer efter en taxi, sa han. Du kan ta in min bil till stan i morgon.

När Stig stod ute på berget var det ännu inte helt mörkt. Han kunde tydligt urskilja furorna mot himlen. De erbjöd sig om han behövde stöd. Huset som han hade kommit från stod stängt bakom honom. Inte en strimma ljus trängde ut. Ovan Helsingfors brann himlen över människor som bodde med varandra.

Medan Stig snubblade ner för vägen för att möta bilen som han hade beställt tänkte han på Georges småleende som alltid så lätt kom tillbaka. Rynkor-

na kring hans ögon gav honom ett ostört och kanske roat uttryck till och med då Stig med yttersta allvar hade sagt det hårdaste som han hade kunnat säga. Det var Karins gåva som hade rågat måttet.

– Du ser till att du får ett totalnederlag. Då trivs du.

George hade bara sett på honom som om alla jordbävningar och katastrofer allt sedan forntiden och in i det kommande hade mist sitt yttersta allvar.

Åttonde kapitlet

Då taxin i sinom tid kom klev Stig in i framsätet för att komma ur sin vrede.

– Järvenpää, sa han och tillade att det var en vacker kväll.

Chaufförен lutade sig från honom. Han ville vara i sig själv och var helt ovillig att göra någonting annat än att köra bilen den sträcka han fick betalt för. Hans tysta avvisande var så kompakt att Stig lät alla tänkbara samtalsämnen falla. Han fick nöja sig med fartvindens brus. En kort stund försjönk han i att stirra på taxameterns röda puls och att tänka på sin plånbok som han åderlät för att han inte kunde stå ut längre i Georges hus.

När han såg de första husen i Munksnäs tänkte han ändra sig och ge Karins adress. Men vad skulle han ha att säga henne? Att han nu förstod det som hon inte hade velat tala om. Varför skulle han säga det? Hon hade inte bett om hans stöd och han kunde inte åka dit bara för att själv komma i en mera angenäm stämning. Karin tog hand om sitt eget

liv. När hon väl hade kommit till insikt om att det varken var bra för henne eller för hennes förra partner att de bodde tillsammans så hade hon handlat så att han blev tvungen att flytta. Medan hon väntade arbetade hon. Säkert hade hon också nu någon utställning framför sig. Hon såg nog till att George bara blev en kort störning.

Stig sträckte ut benet för att komma åt sitt cigarettpaket i byxfickan. Chauffören kastade en blick på honom och pekade utan att säga ett ord på den gula lappen med en överkorsad cigarrett. Bakom chauffören såg Stig Munkshöjdens köpcentrum och bilarna vid taxistolpen.

– Tack, sa han. Jag stiger av här.

Utan ett ord stannade föraren bilen. Då Stig tog fram sin plånbok och frågande såg på honom pekade han på taxametern.

– Fyrtiofem och åttio. Det står där.

Då Stig tog en ny taxi såg han den förra som hade rundat köpcentrum köra in sist i kön. Det var minst sju bilar före den. Det beredde Stig en viss tillfredsställelse.

Det var sent när han kom hem. Georges bil stod spökligt grå framför trappan. Han öppnade dörren tyst och då han tände belysningen i tamburen kom Anna-Lena för att se vad det var.

– Är det du? Men du skulle ju stanna borta i natt.

– Jag skulle, sa han. Men jag gjorde inte det.

– Du får röra dig tyst, sade hon, jag har lagt Nicholas på din säng.

– Niklas, sa han. Jag kan ju lägga mig i flickornas rum.

– Där ligger Helen och Annika.

– Hm, sa Stig. Tänker de sova här i natt?

– Nej, men vi är inte riktigt färdiga ännu. Om du vill så kan du koka litet te åt oss så kommer vi och dricker med dig i köket om en stund. Hennes svenska är riktigt bra vet du. Litet preciös kanske. Gå nu så kommer vi.

Anna-Lena hade bråttom tillbaka in till matsalsbordet där hon hade lämnat Stephanie.

Stig gick in i köket och tände belysningen där. Det var som att bli kastad många år tillbaka i tiden.

Mjölk var utspillt på bordet och socker. Osten stod där och gulnade på själva bordsskivan bredvid sitt fat och hyveln låg bland brödsmulor på golvet. Bara två koppar stod stilla, den ena vid kortsidan den andra intill, resten av kopparna befann sig på okontrollerade färder över hela bordets yta. Golvet avslöjade var Niklas hade suttit. Helen hade säkert druckit sitt kvällste stående med ena foten på stolen som hade skjutits längre och längre ut på golvet medan hon vinglade med benet. Han gick till spisen och satte på vattnet sedan började han röja upp, plocka ihop barnens koppar och fat, torka av bordet, sopa golvet. Han gjorde det över-

drivet noggrant. Vid närmare granskning kunde han inte ens godkänna fruarnas använda koppar utan dukade om helt.

Tabletter på bordet. Tre stora vackra koppar ur skåpet, assietter, ett ljus. Han lyfte också kannorna ur skåpet för att brygga teet på ett anständigt sätt i stället för att bara spola hett vatten genom en tesil med litet blad i bottnen. Han hade två fruar nu, Georges och sin egen och han försökte ordna det trevligt för dem som en liten påminnelse om livets förfallna värden. Tänk om dethär blev ett andra hem för Stephanie, om hon ofta skulle dröja sig kvar här arbetande så sent att de inte hade hjärta att låta henne väcka barnen och leda dem sömndruckna nedför trappan och ut till bilen.

– Nåja, sa Anna-Lena, när de kom in i köket. Nu är vi klara. Om du ens läste litet av dethär föredraget så skulle du sedan gå och lyssna på dem alla.

Stephanie såg trött och nöjd ut. Hon var inte helt närvarande och bar ett papper i handen när hon kom in. Anna-Lena märkte det och tog det ifrån henne.

– Nej, nu får det vara slut Stephanie. Du är alldeles grå.

Stephanie lyfte båda händerna för att stryka tillbaka sitt långa mörka hår, nästan lyfta det över axlarna bak på ryggen. De var så tunna hennes armar i den vida, lösa koftan som hängde snett på henne. Stig gick inte fram för att krama henne. Hon var

inte i den världen. Han satte sig helt enkelt vid bordsändan och sträckte ut handen och drog fram hennes stol. Hon satte sig och knöt armarna tätt om sig som om hon hade frusit.

– Jag kom hem, sa han, för jag vet sedan många år att jag sover bättre i min egen säng.

– Är det sent? frågade hon.

– Halv ett, sa han.

– Uff, sa hon.

– Ni kan sova här, sa Anna-Lena. Vi kan inte väcka barnen nu. Såhär har kvinnor det Stig, om du har glömt det. Först när barnen sover kan de börja arbeta.

– Har du bara denhär serien eller vet du om någon fortsättning, frågade Stig.

– Nej, jag vet inte, svarade Stephanie, men denhär går fram till jul.

– Och vid det laget kommer hon att vara fulltecknad många år framåt. Det skall jag se till, sa Anna-Lena.

– Jag ser att du har fått en manager, sa Stig.

Stephanie smålog mot Anna-Lena och sträckte snabbt fram sin hand och berörde henne.

– Jag är så tacksam, sa hon.

Sedan vände hon sig till Stig.

– Jag behöver någon just nu när jag skall börja stå på egna ben.

Stig såg allvarligt på henne, drack litet ur sin kopp och frågade medan han ställde ner den.

– Hur definitivt är det?

– Jag vet inte men jag tror nog att det är ganska definitivt.

– Du kommer alltså inte att flytta dit ut.

– Nej, sa hon. Jag bor kvar i stan.

– Kommer han att betala hyran eller skall du göra det?

– Jag vet inte, sa hon. Vi har inte pratat om det ännu.

– Blev det omöjligt för er att fortsätta?

– Inte för honom, sa hon, men för mig. Jag märkte bara att det inte gick längre.

– Du fick kanske inte så mycket livsrum, sa Stig.

– Jag får så mycket livsrum jag tar mig, sa hon och såg på Stig för att det inte skulle råda någon missuppfattning. Men det gick ju så med mig att jag blev helt förlamad. Jag hatar att säga det om honom men han gjorde ju sig till både min far och farfar och mig till äldsta syster i barnaskaran, svag och klen visserligen men ändå en som kunde ta hand om de små.

Hon hade knutit sina nävar och höll dem väluppfostrat mot bordskanten.

– Vänligt och kärleksfullt gick han och plockade upp efter mig om jag hade lämnat någonting liggande till dess jag knappt orkade lyfta min hand själv.

– Du kanske borde ha talat med honom om det, sa Stig.

– Vi har talat, sa hon. Om vi har talat, sent på natten när han med en suck reste sig från sin skrivmaskin. Han förstod mig fullkomligt. Han har alltid förstått mig helt och hållet och ändå kände jag att jag bara blev en skugga när dagen kom. Det finns ingen som har haft en så god man som jag, så kärleksfull och vänlig och omtänksam och stark, men jag stod inte ut och jag vill inte ha det så.

– Hur vill du ha det då? frågade Stig.

– Jag vet inte, sa hon, men jag vill ordna själv. Jag har alltid kunnat det. Varit bäst i klassen hela skoltiden. Finansierat mina studier själv, genomfört dem med mycket gott resultat, inte tagit emot någon hjälp av min mamma utan tvärtom stött henne i hennes ensamhet. Och så lät jag mig plockas som en blomma av denna man som tilltalade mig så vänligt när jag stod och läste i en bok i en bokhandel. Han var mycket äldre än jag, men han såg så vänligt på mig och skrattade generat åt sin egen faderlighet. Redan när vi gick ut tillsammans lade han armen om mig och sade att han trodde att jag behövde honom. Och ändå var han själv mycket olycklig. Då. Men det har han ju kommit till rätta med.

– Och nu tänker du ordna själv.

– Jo.

– Och för Annika och Helen och Niklas?

Hon såg plötsligt ut som om hon hade beslutat sig för att inte svara, trevade efter en bit bröd, såg

spanande efter smörkniven, men medan hon gjorde det började hon tala.

– Förlåt Stig, men det fanns en ton i din fråga som jag inte tyckte om. Du tycker att jag har berövat en far hans barn och du frågar mig om jag ställer mig själv framom barnen. Inte sant?

– Du kan ju göra det för hennes barn, sa Anna-Lena, att du låter Nicholas sova på din säng i natt och du själv kryper ner hos mig.

– Jag ville inte alls göra det svårare för dig, sa Stig åt Stephanie.

Hon smålog mot honom.

– Månne det inte var så att du ville understryka livets allvar?

– Du har rätt, sa Anna-Lena. Varför tror man så lätt att man har tagit ansvar när man har satt ut röda kruxar och frågetecken i marginalen på andras liv? Nu menar jag inte dig Stig.

– Och var har du tänkt att Stephanie skall ligga? frågade Stig. På soffan?

– Jo, sa Anna-Lena. Kan du gå och hämta lakan och två filtar så skall jag bädda.

När Stig kom ut ur badrummet och släckte efter sig var det redan tyst i huset. Inne i salen lyste det ännu. Han tog sin portfölj och tassade in på väg till trappan och till övre våningen. Han stannade med foten på första trappsteget. Stephanie låg och såg på honom. Hon höll ena handen under huvudet.

– God natt, sa han. Du skrattar åt mig?

– Det ser effektivt ut detdär, sa hon. Som George.

Han såg osäkert på henne.

– Pyjamas och portfölj.

– Det är någonting jag ville visa Anna-Lena om hon inte har somnat. Vill du ha en godnattpuss?

– Jo, sa hon och sträckte ut båda armarna, bara det inte blir på pannan. Det är jag trött på.

Stig ställde ifrån sig portföljen och gick litet mindre frimodigt än han brukade för att ge och få sin puss. Han tutade i god tid med munnen för att visa att det var helt vänskapligt och när han böjde sig ner och undvek hennes panna klappade han henne tafatt någonstans på kroppen.

– God natt Stig, sa hon. Nu får du ändå inte sova i din egen säng. Tack.

Hon vände sig om och kurade ihop sig och han gick stilla uppför trappan med portföljen i handen.

Dörren till hans eget rum var öppen. Det hördes inte ett ljud ur mörkret därinne men han tog inte risken att titta in för att se hur Niklas sov. Han kunde inte mera komma ihåg om barn i den åldern sov lätt eller tungt, däremot var han alldeles säker på att han skulle kunna gå in i flickornas rum och kasta en blick på sina förtjusande gäster Annika och Helen. Helen låg säkert i någon märklig ställning som om hon hade legat på Fjäderholmarnas strandklippor och lekt med handen i vattnet.

Anna-Lenas dörr var på glänt. Hon stod vid sitt

lilla skrivbord och vände sig om då han kom. Hennes nattlinne var det gamla urblekta som slätade ut alla känslor och gav plats bara för trötta tankar. Det var meningen att de skulle sova. Hon strök under det med att ställa väckaruret.

– Räcker det med sju tror du? Vad gör du med portföljen?

Han gick fram och lade den på hennes bord, knäppte upp den och tog fram en doftande färsk publikation. Statsbolagen 1981 stod det i stora tunga bokstäver på den glänsande pärmen.

– Lägg den där, sa hon. Jag kan se på den i morgon. Han lät sidorna rulla fram under tummen ända till Finnwave.

– Se på dethär i alla fall, sa han.

Hela vänstra sidan var en leende färgbild av våggeneratorn i havet. Den spred ringar i det skimrande vattnet under en milt blå himmel med vita molnklickar helt enligt industrifotografernas stelnade estetik.

Hon tog sina glasögon och läste bildtexten. "Prototypen för Finnwaves VÅGGENERATOR prövades framgångsrikt år 1981".

– Vackert, men den sjönk ju, sa hon och ville ge tillbaka boken.

– Vänd bladet, sa Stig.

Hon gjorde det.

– Dethär kan jag säkert läsa senare.

– Titta i alla fall på kolumnen med namn, sa han.

Hon lät pekfingret glida över förvaltningsrådets medlemmar, direktionens, ministeriets representant och generaldirektören, sedan stannade det.

– Var är ditt namn? frågade hon.

Han ryckte på axlarna och tog publikationen ifrån henne och lade den tillbaka i portföljen.

– Jag vet inte, sa han. Det har bara försvunnit.

– Menar du, sa hon, att du som är ansvarig för er del av boken inte har en aning om vad som har hänt med det material som du sände in.

– Någon måste ha ingripit efter det.

– Då finns det bara en sak du kan göra.

– Jo, sa han. Jag tänker sluta.

– Det är klart det, sa hon.

– Men det kan ju också vara ett misstag, sa han.

– Stig, sa hon. Börja inte vackla nu.

När de hade legat tysta en stund i mörkret bad Anna-Lena honom stiga upp och öppna dörren på glänt så att de kunde höra om något av barnen började tassa omkring. När han klev tillbaka i sängen började hon tala om samma sak som han hade legat och tänkt på.

– Nu har vi dem alla här, sa hon, och därborta ligger han ensam i sitt nya hus. Tomheten måste ju eka omkring honom. Har han någon annan?

– Nej.

– Och han är väldigt fäst vid barnen, sa hon, jag såg det. Jag tror att oberoende av vad han pratar om sin religion så är det faktiskt Annika, Helen

och Niklas som är hans glädje.

Stig låg och lyssnade.

– Den dag kommer om den inte redan är här då han märker att allt har fallit sönder omkring honom. Jag undrar hur han skall klara det. Är du inte orolig?

– Nej, svarade Stig. Jag tycker synd om honom men jag är inte orolig. När världen går under och hans hus störtar samman så kommer han bara att ta ett steg åt sidan och se på sammanbrottet med samma behag som en sprängningsexpert ser den höga fabriksskorstenen rasa exakt som han förutsagt. Han kommer att stå där ledigt med ena handen i fickan, just den högra handen som hela tiden är färdig att blixtsnabbt gripa tag om den himmelska handen när den räddande sträcks mot honom genom röken och dammet.

– Är han inte ens fäst vid sitt hus, frågade hon.

– Det är bara ett hus säger han.

– Är det större än vårt? Jag har ju aldrig sett det.

– Det är omgivet av en låg mur och står slutet mot vägen men öppet mot tallarna och branten på andra sidan. Där på andra sidan huset är allt redo för en stor festmåltid med alla de vänner som han inte har. Efter maten, som det inte finns någon som tillreder, kan man slå sig ner på brunnskransen i behagligt samtal om det liv som han har förkastat. Om kvällen känns sval är det bara att stiga in och gå över ett naket golv till en öppen spis. Me-

dan elden tar fart och lågorna ännu är för små för att kasta skuggor av människor över golvet bort mot väggen kan du vända dig om och ana taket som finns där men som man måste höja blicken för att märka. Det är ett rum som ingen ville lämna om inte de få trappstegen upp till hallen skulle locka dit och till en överblick lutad mot räcket. Högst uppe i andra våningen finns rummen för dem som alltid har plats hos honom, för dem som är hjärtligt inbjudna och inte kommer, för hans första barn som skriftligt har tackat nej. Också Nicholas rum står tomt. Annikas och Helens likaså.

Sover du?

– Nästan, sa Anna-Lena och vände sig om och kurade ihop sig, men det är så skönt att somna när någon berättar sagor också om de är sorgliga.

Stig lyssnade en stund och hörde att hon ännu var vaken.

– Alltså Georgs hus. Nere i salen har värden slagit sig ner vid ett uselt litet bord mitt på golvet. Han sitter böjd över sin skrivmaskin. När du kommer in reser han sig, tar av sig glasögonen och lägger dem på pappren som för att bli kvar bland dem medan han vänligt hälsar välkommen och säger att hans hus alltid är öppet. Och det är i det ögonblicket du skall vara på din vakt, sa Stig.

Paul von Martens
Fadershuset

Två vänner möts efter trettio år. Den ene, Stig, står inför ett hotande nederlag i en trivial maktkamp på arbetet. Den andre, Georg, är stark och lycklig trots att han bedömer sitt liv som ett totalt tillkortakommande. Han blir den verkliga utmaningen både för Stig och hans väninna Karin som är trött på alla de svaga män hon har råkat ut för i sitt liv.

Paul von Martens är en stark och intensiv berättare. I denna nya roman ger han en illusionslös bild av maktkampens personliga nivå i ett finländskt storföretag. Han för också in ett sällsamt »helgon» vilkens kristendomstolkning knappast kommer att få stå oemotsagd.

Söderströms
Omslag av Adam Korpak
ISBN 951-52-0836-x